Rok I

ROCZNIK

ZWIĄZKU POLSKICH ZRZESZEŃ OGRODNICZYCH

1928

WARSZAWA, BAGATELA 3.

Rok I

ROCZNIK
ZWIĄZKU POLSKICH ZRZESZEŃ OGRODNICZYCH
1928

WARSZAWA, BAGATELA 3.

Druk Piotra Laskauera w Warszawie, Marjensztadt № 8.

TREŚĆ

PRZEDMOWA.

Bieżący rok stanowi ważny okres w rozwoju życia gospodarczego Polski. Powszechna Wystawa Krajowa dała nam obraz wysiłku społeczeństwa polskiego w okresie ostatniego dziesięciolecia. Dużo w tym okresie zdziałano dla podniesienia i uporządkowania naszej wytwórczości. Widoczne są też wyniki pracy i w ogrodnictwie.

Jednak praca ogrodnika daleko jest jeszcze od osiągnięcia tego poziomu, na którym stanęły już inne działy krajowej produkcji. Brak jej przedewszystkiem organizacji, świadomego skoordynowania wysiłków setek warsztatów rozrzuconych na terenie całego Państwa. Ogrodnik wytwórca, utrudzony codzienną pracą przy swym warsztacie z trudnością orjentuje się w zmianach sytuacji gospodarczej swego kraju, które muszą oddziałać i na jego wytwórczość. Każda zmiana konjunktury gospodarczej zastaje go nieprzygotowanym.

Biuro Ekonomiczne Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych idąc w ślady innych organizacji gospodarczych przystąpiło do systematycznego opracowania konjunktury gospodarczej ogrodnictwa, poprzedzając ją krótką charakterystyką konjunktury całego organizmu gospodarczego Polski.

Opracowanie takie za rok 1928 stanowi pierwszą część naszego rocznika.

Jest to pierwsza próba ujęcia ekonomicznej konjunktury ogrodniczej i jako taka daleka jest od tego celu, jakie sobie Biuro Ekonomiczne zakreśliło i do którego będzie dążyć.

Brak dokładnej statystyki, brak sieci rutynowanych korespondentów prowincjonalnych, brak dostatecznego zainteresowania się sprawami ekonomicznemi wśród szerokich mas ogrodniczych są to te czynniki, które utrudniają naszą pracę.

Oddając w ręce społeczeństwa ogrodniczego pierwsze opracowanie konjunktury ogrodniczej, prosimy o współpracę na przyszłość i uwagi krytyczne.

Drugą część rocznika poświęcamy sprawozdaniom z działalności naszych organizacji. Niektóre z nich nie są w możności ogłoszenia swych sprawozdań drukiem dla braku środków. Pragniemy im to umożliwić w naszym roczniku. Również pragniemy, aby stało się to podnietą dla rozwinięcia przez każdą z naszych organizacji energicznej pracy i wpłynęło na lepsze opracowania jej wyników.

Pod tym względem sprawozdanie tegoroczne również nie stoi na wysokości zadania. Od kilku organizacji otrzymaliśmy bardzo niedostateczne dane, niektóre zaś nie dostarczyły ich nam wcale. Żywimy jednak nadzieję, iż braki te usuniemy w następnym roczniku.

Ponieważ nie posiadamy w Polsce perjodycznie wydawanej księgi adresowej ogrodniczej, zamieszczamy w roczniku listy członków naszych organizacji wraz z adresami.

(—) *Al. Girdwoyń.*

Zarys położenia gospodarczego Polski i ogrodnictwa.

Przystępując do scharakteryzowania sytuacji gospodarczej w jakiej znajdowało się ogrodnictwo nasze w 1928 r., należy w pierwszym rzędzie uświadomić sobie, iż każda z gałęzi wytwórczości w większej lub mniejszej mierze uzależniona jest od położenia całego organizmu gospodarczego, którego stanowi jedną ze składowych komórek.

Uważamy przeto za rzecz wskazaną poprzedzić nasz główny temat krótką charakterystyką sytuacji gospodarczej Polski w okresie sprawozdawczym.

Konjunkturę gospodarczą Polski w pierwszym kwartale 1928 r. charakteryzują ekonomiści terminem „faza polepszenia”; która następnie przechodzi w „fazę lekkiego ożywienia” i do końca roku nie notowano zjawisk wskazujących na pogorszenie się konjunktury, czyli na t. z. depresję.[1])

Pod fazą ożywienia rozumiemy taki okres, w którym obserwujemy silne tempo inwestycji gospodarczych, przyczem jeśli chodzi o przemysł—produkcja dóbr wytwórczych dominuje nad produkcją dóbr spożycia. Nie należy utożsamiać jednak fazy ożywienia z fazą pomyślności, który to stan charakteryzuje się wysokim poziomem dobrobytu mas.

Produkcja hut żelaznych stanowiąca ważny wskaźnik konjunktury osiągnęła poziom najwyższy w okresie powojennym. Również wysoki poziom produkcji dóbr wytwórczych wskazuje na pewien wzrost zdolności nabywczej ludności.

W parze z fazą ożywienia idzie zmniejszenie się bezrobocia. W ciągu całego roku bezrobocie utrzymywało się na znacznie niższym poziomie, niż w roku poprzednim i osiągnęło najniższy punkt w końcu września i na początku października, poczem w związku z zakończeniem robót budowlanych zaczęło wzrastać. Przeciętnie w roku sprawozdawczym liczba poszukujących pracy była mniejsza o 40.000 niż w roku poprzednim.

---

[1]) Konjunktura Gospodarcza, rok 1928 zeszyt 1, 2, i 3, rok 1929 zeszyt 1.

Przewozy kolejowe wzrosły przeciętnie o 10% w stosunku do roku poprzedniego, dochodząc do maksimum w sierpniu.

Ceny artykułów przemysłowych ujawniały tendencję lekko zwyżkową.

Natomiast na rynku kapitałów prawie w ciągu całego roku zaznaczała się wyraźna ciasnota, potęgowana jeszcze procesami inwestycyjnemi, dokonywanemi zarówno przez czynniki gospodarcze jak i rządowe. Brak kapitałów zaostrzył się w ostatnich miesiącach roku, powodując między innemi spadek kursu papierów o stałem oprocentowaniu. Akcje miały tendencję zniżkową. Pod koniec roku wzrosły protesty weksli w Banku Polskim do 2,47% w m. listopadzie. Stopa dyskonta prywatnego dochodziła do bardzo wysokiego poziomu. Kapitały zagraniczne wpływały w niedostatecznej ilości i to przeważnie w formie kredytów krótkoterminowych. Z większych pożyczek długoterminowych na uwagę zasługują poż. m. Warszawy — 10.000.000 dolarów, poż. m. Poznania 500.000 funtów szterlingów i pożyczka woj. Śląskiego 11.200.000 dolarów.

Płace robotnicze miały tendencję zwyżkową. Ruch ten zapoczątkowany w okresie ożywienia ruchu budowlanego zakończył się w październiku. Przeciętny poziom płac w ostatnich miesiącach roku był o 10% wyższy niż w roku poprzednim.

Płace urzędnicze nie uległy podwyżce.

Bilans handlowy kształtował się nadal ujemnie, zamykając się deficytem w wysokości 854 milj. złot., a więc o 477 milj. złot. większym, niż w roku poprzednim.

Ogólnie powiedzieć można, iż głównemi przyczynami deficytu bilansu jest zarówno wzrost importu środków produkcyjnych i surowców w związku z pewnem ożywieniem produkcji oraz procesami inwestycyjnemi, jak i wzrostem importu artykułów konsumpcyjnych, wobec wzrastającej zdolności spożywczej ludności.

Przechodzimy z kolei do krótkiego scharakteryzowania sytuacji rolnictwa. Perspektywa na zbiory zbóż chlebowych, wobec szkód poczynionych zasiewom w ciągu zimy i wiosny nie przedstawiała się zadawalająco, to też pomyślny wynik zbiorów był niespodzianką zarówno w Polsce jak i niemal na całej północnej półkuli. Szczególniej wydajność omłotów okazała się znacznie wyższa od przewidzianej.

Według obliczeń z mies. lipca zbiór żyta był określany na 59 milj. kwintali, wobec 56,9 milj. kwintali w roku ubiegłym. Zbiór pszenicy był określony, jako równy poprzedniemu. Natomiast zbiór owsa i jęczmienia przewyższył zbiory 1927 r.

Zbiór ziemniaków prawdopodobnie niewiele się różnił od zbioru z roku poprzedniego, jedynie był niższy w części woj. poznańskiego, w Wileńszczyźnie oraz w piaszczystych częściach Mazowsza. Zbiór buraków odbył się pomyślnie i dał dobre wyniki. Szacowany był na 4,4 miljona tonn, wobec 3,6 milj. z roku poprzedniego.

Natomiast bardzo dotkliwie odczuło rolnictwo nieurodzaj, który dotknął łąki naturalne i sztuczne oraz pastwiska. Pierwszy zbiór był niższy o 20% dla traw i o 40% dla koniczyn, przyczem drugi zbiór siana i koniczyny nie wszędzie się odbył.

Ceny zbóż wysokie na przednówku, po zbiorach wykonują tendencję zniżkową osiągając najniższy poziom w m. grudniu 45 zł. 69 za 100 klg. pszenicy, 34 zł. 97 gr. za 100 klg. żyta, 35 zł. 58 gr. za 100 klg. jęczmienia i 34 zł. 50 gr. za 100 klg. owsa. Ceny ziemniaków utrzymywały się mniej więcej na poziomie roku poprzedniego i w listopadzie notowane były ziemniaki fabryczne — 6 zł. 04 gr. i jadalne, 7 zł. 25 gr. za 100 klg.

Sytuacja dla gospodarstw o kierunku hodowlanym była w ciągu całego roku niepomyślna. Ceny zarówno na bydło rogate, jak i na trzodę chlewną wykazują tendencję zniżkową, przyczem najniższy poziom cen przypada na miesiąc grudzień.

Jest to zrozumiały wynik złego zbioru pasz objętościowych i co zatem idzie — zwyżki ich cen. Również brak paszy powoduje konieczność częściowej likwidacji obór, co wpływa na znaczną podaż bydła na rynek w okresie jesiennym i przyczynia się do znacznego obniżenia jego cen.

Co się tyczy wywozu trzody chlewnej zagranicę, to głównemi rynkami tego wywozu pozostaje nadal rynek austryjacki i czeski. Jakkolwiek wywóz osiągnął w r. 1928 najwyższy dotychczas notowany poziom, jednak nie wykazuje dalszych tendencji rozwojowych, wobec przesycenia tych rynków.

Z innych artykułów eksportowych wzmógł się eksport masła, natomiast wywóz jaj szczególniej na rynek angielski napotkał chwiejną konjunkturę.

Z wytworów przemysłu rolnego zaznaczyć trzeba zmniejszenie się eksportu cukru, który zresztą odbywa się po cenach niższych od cen kosztów produkcji i całkowicie jest uzależniony od pokrycia strat wynikających z tego tytułu dla cukrowni przez wysokie ceny cukru na rynku wewnętrznym.

Co się tyczy spirytusu, to wywóz jego został całkowicie zahamowany, również wewnętrzne spożycie spirytusu uległo pewnemu zmniejszeniu.

Rolnictwo narówni z innemi gałęziami wytwórczości krajowej odczuło dotkliwie brak kredytów zarówno krótkoterminowych jak i długoterminowych — inwestycyjnych.

Reasumując powyższe wywody dochodzimy do wniosku, iż siła nabywcza ludności rolniczej w roku sprawozdawczym była niższa, niż w roku poprzednim. Wpływy z gospodarstw rolnych pozwalały zaledwie pokryć podatki i bieżące spłaty kredytów oraz dostarczyć najniezbędniejszych środków utrzymania dla gospodarstwa. Natomiast z bieżących dochodów z gospodarstwa właściciel nie miał możności dokonać inwestycji wskazanych dla podniesienia jego warsztatu.

Kończąc na powyższem uwagi ogólne dotyczące konjunktury gospodarczej Polski pragniemy w paru słowach wytłumaczyć wpływ jej na położenie naszego ogrodnictwa.

Jak już na początku zaznaczyliśmy, ogrodnictwo stanowi jedną z gałęzi wytwórczości krajowej. Narówni z przemysłem i rolnictwem odczuwa poprawę lub pogorszenie się ogólnej konjunktury gospodarczej kraju. Odczuwa ono dotkliwie ciasnotę na rynku kredytowym

i nie jeden ogrodnik producent, nie mogąc zdobyć niezbędnych mu kapitałów obrotowych w bankach państwowych czy prywatnych, ucieka się do pomocy drobnego lichwiarza, płacąc zawrotne 4—5% miesięcznie sięgające procenty — ew. zbywając przedwcześnie swe plony w sposób dla siebie niekorzystny.

Również ogrodnik odczuwa bezzwłocznie poprawę lub pogorszanie się zdolności nabywczej ludności, której dostarcza swe wytwory. Niektóre działy ogrodnictwa, jak kwiaciarstwo, produkcja wczesnych warzyw lub owoców pod szkłem, jako wytwarzające artykuły w pewnym stopniu luksusowe i dostępne zamożniejszym warstwom ludności, odczuwają bardzo dotkliwie każde obniżenie się zdolności nabywczej odbiorców.

Wreszcie najściślej ogrodnictwo związane jest z rolnictwem. Prawie każdy ogrodnik w mniejszym lub większym stopniu jest równocześnie rolnikiem już choćby dlatego, aby wyprodukować we własnym gospodarstwie płody niezbędne dla wyżywienia rodziny oraz inwentarza. Zarobki stałych pracowników i robotników przeważnie mierzone są w zbożu. Wreszcie bardzo w żne gałęzie produkcji ogrodniczej jak szkółkarstwo owocowe częściowo nasiennictwo znajdują głównie i wyłącznie odbiorców wśród rolników.

Z drugiej strony część warsztatów o charakterze ogrodniczym, to części składowe większych lub mniejszych gospodarstw rolnych. W pierwszym rzędzie obserwujemy to zjawisko w sadownictwie. W rezultacie ścisłej linji rozdziału między gospodarstwem ogrodniczem a rolniczem przeprowadzić się nie da, tak te dwie gałęzie produkcji wzajemnie się przenikają. Ważne produkty ogrodnicze — stając się przedmiotem masowej uprawy — przestają być produktami ogrodniczemi stając się przedmiotem upraw rolnych.

Powyższe uwagi uzasadnią nasze twierdzenie podstawowe., iż rozwój ogrodnictwa może iść w parze jedynie z rozwojem i intensyfikacją rolnictwa przy pomyślnym stanie całej wytwórczości krajowej i wzrastającej sile nabywczej ludności.

Przechodząc do sytuacji ogrodnictwa zaznaczyć należy, iż trudno rozpatrywać ją w całokształcie. Ogrodnictwo produkujące dzieli się na pięć zasadniczych gałęzi: sadownictwo, szkółkarstwo, warzywnictwo, nasiennictwo i kwiaciarstwo. Osobny dział stanowi parkownictwo. Gałęzie te różnią się między sobą tak dalece, iż ożywienie w jednej może iść w parze z fazą wyraźnego zastoju w drugiej.

Omówimy je przeto osobno, starając się wyprowadzić na zakończenie wnioski ogólne.

Szkółkarstwo. W okresie wojny światowej uległo bardzo dotkliwemu zniszczeniu. W okresie powojennym zaszła konieczność odbudowania go i dostosowania do nowych warunków, w jakich znalazł się nasz organizm gospodarczy po zjednoczeniu ziem wszystkich trzech zaborów w jedno niepodległe Państwo. Pierwsze odbudowywać się zaczęły szkółki drzew owocowych wyprzedzając w swym rozwoju szkółki drzew i krzewów ozdobnych, W roku 1927 stan produkcji drzewek owocowych przedstawiał się jak następuje:

Województwa	*Ilość szkółek*	*Przestrzeń w ha*
Białostockie	7	11,5
Kieleckie	11	11,8
Krakowskie	26	57,8
Lubelskie	20	107,2
Lwowskie	25	55,1
Łódzkie	19	33,8
Stanisławowskie	6	16,7
Tarnopolskie	2	3,1
Warszawskie	34	106,5
Śląskie	10	25,6
Poznańskie	35	178,1
Wołyńskie	1	1,5
Wileńskie	1	1,0
Nowogródzkie	4	4,7
Poleskie	—	—
Ogółem	201	614,4

Produkcja szkółkarska zbywana jest w dwuch sezonach: w jesiennym, t. j. w miesiącach październiku i listopadzie, oraz wiosennym w marcu i kwietniu. Oba sezony w 1928 r. zaznaczyły się dobrym popytem na drzewka owocowe zarówno ze strony prywatnych odbiorców, jak organizacji rolniczych prowadzących akcję sadzenia drzew owocowych wśród mniejszych rolników. Akcja ta popierana była przez Państwowy Bank Rolny, który udzielał za pośrednictwem organizacji rolniczych 3 letnich kredytów na zakup drzewek owocowych. K edytów tych udzielono ogółem w roku 1928 przeszło na miljon złotych.

Drzewka były nabywane zarówno w szkółkach prywatnych, jak i samorządowych.

Akcja powyższa przyczyniła się do całkowitego wyprzedania drzewek w szkółkach, przyczem część zamówień nie znalazła już pokrycia.

Poszczególne organizacje rolnicze zakupiły drzewek:

Centralny Związek Kółek Rolniczych	155.863
Małop. T-wa Rolnicze Krakowskie	48.454
Związek Kółek Roln. ziemi Nowogródzkiej	31.900
Poleski Wojewódzki Związek Kółek Roln.	39.107
Małopolskie T-wo Rolnicze we Lwowie	16.334
Zw. Posiadaczy Sadów ziemi Nowogródzkiej	48.443
Zw. Kółek i Org. Rolniczych ziemi Wileńskiej	24.747
Zw. Kółek Rolniczych woj. Wołyńskiego	29.300
Centralne T-wa Rolnicze	49.878
Poleskie T-wa Rolnicze	23.418
Wileńskie T-wa Rolnicze	10.972
Razem	465.863

Ceny wahały się w granicach 300—400 zł. za 100 drzewek owocowych w koronach i utrzymywały się na poziomie cen z roku poprzedniego, wykazując w sezonie jesiennym tendencję zwyżkową.

Na skutek zwiększonego popytu zaznaczyła się bardzo wyraźnie tendencja do rozszerzenia produkcji i przestrzeń zajętą przez nowe szkółki szacowano w końcu roku na 50% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim.

Całkowitą podaż drzewek w obydwu sezonach określono w przybliżeniu na 1.000.000 drzewek.

Tranzakcie odbywały się głównie za gotówkę, częściowo na kredyt krótkoterminowy (3 do 6 miesięcy).

Również w porównaniu z rokiem poprzednim dał się zauważyć zwiększony popyt na drzewa i krzewy ozdobne, przedewszystkiem na drzewa alejowe do obsady dróg.

Popyt ten jest związany z ożywieniem ruchu budowlanego i dążeniem do zdobienia nowych siedzib.

Dowóz zagraniczny drzewek owocowych nie zaznaczył się, gdyż produkcja zagraniczna droższa i nie przystosowana do warunków klimatycznych nie wytrzymuje konkurencji w stosunku do produkcji krajowej.

Pomyślnie zapowiadający się rozwój szkółkarstwa unicestwiła zima 1928/29 r. podczas której nienotowane od dziesiątków lat mrozy zdziesiątkowały nasze szkółki, przyprawiając właścicieli o niebywałe straty.

Sprawę tę omówimy w następnym okresie sprawozdawczym.

Sadownictwo. Polska pod względem sadowniczym nie jest samowystarczalna. Przybliżone obliczenia określają liczbę drzew owocowych w Polsce na 36.000.000, czyli przeciętnie 1 drzewo na głowę mieszkańca. Przy szczegółowych obliczeniach cyfra ta może okazać się jeszcze zbyt wygórowaną. Tymczasem u naszych sąsiadów zachodnich Niemców i Czechosłowacji przypada średnio 4—5 drzew na jednego mieszkańca, przytem Niemcy przy tej normie nie są jeszcze samowystarczalne, i importują znaczne ilości owoców z zagranicy.

Sady nasze rozłożone są w poszczególnych województwach w sposób następujący:

Województwa	*Ilość drzew owocowych*
Warszawskie	2.952.000
Łódzkie	1.678.000
Kieleckie	2.076.000
Lubelskie	4.289.000
Białostockie	2.676.000
Wileńskie	3.177.000
Nowogródzkie	1.434.000
Poleskie	1.860.000
Wołyńskie	6.194.000
Poznańskie	2.242.000
Pomorskie	975.000
Śląskie	159.000
Krakowskie	1.208.000
Lwowskie	1.774.000
Stanisławowskie	1.363.000
Tarnopolskie	2.985.000

Pod względem odmianowym sady nasze szczególniej starsze przedstawiają wielką rozmaitość, co uniemożliwia nabycie większych partji jednolitego towaru.

Brakowi temu zaradzono przy zakładaniu nowych sadów, gdzie sadzi się 2—3 odmiany w większych ilościach.

Stosunek poszczególnych gatunków drzew do siebie według ankiety Gł. Urz. Statyst. z 1927 r. przedstawia się jak następuje:

jabłoni	48%	moreli	0,5%
grusz	18%	brzoskwiń	0,3%
śliw	19%	morw	0,2%
wiśni	6,5%	orzechów	2%
czereśni	5,5%		

Brak nam danych dotyczących przeciętnej normy zbioru owoców z 1 drzewa. Norma ta w stosunkach polskich jest niska, wobec niedostatecznej pielęgnacji sadów, a specjalnie wobec niedostatecznej walki z chorobami i szkodnikami drzew.

Opierając się na przeciętnych cyfrach zbioru otrzymanych przez statystykę czeską i obniżając je dla stosunków polskich o 1/3, otrzymalibyśmy zbiór z 1 drzewa:

jabłka	22.68	kilogramów	wiśnie	16.75	kilogramów
gruszki	24.05	„	orzechy	15.06	„
śliwki	19.77	„	morele	7.35	„
czereśnie	21.45	„	brzoskwinie	6.21	„

Wówczas przybliżony średni zbiór owoców w Polsce przedstawiałby się jak następuje:

jabłek	3.277.927	kwintali	wiśni	312.148	kwintali
gruszek	1.032.806	„	brzoskwiń	3.114	„
śliwek	997.008	„	moreli	14.270	„
czereśni	227.201	„	orzechów	85.424	„

Odnośnie zbioru takich jagodowych, jak truskawki, poziomki, maliny, porzeczki i agrest brak nam jakichkolwiek danych, abyśmy mogli na nich oprzeć choćby przybliżone obliczenia ich produkcji.

Powracając do sprawy konjunktury w roku sprawozdawczym, to warunki w jakich odbywało się kwitnienie drzew i zawiązywanie owoców, wzrost ich dojrzewania i zbiór można określić ogólnie, jako średnio pomyślne.

Wyniki urodzaju określamy w sposób następujący:

dla jabłek	niżej średniego	czereśni	niżej średniego
„ gruszek	dobry	wiśni	średni
„ śliwek	średni	moreli	średni

Truskawki ucierpiały bardzo wskutek bezśniegowej zimy i częściowo wymarzły. Wobec tego wynik zbiorów można określić, jako niższy, niż średni.

Zbioru owoców w roku sprawozdawczym na podstawie posiadanych materjałów dotychczas ustalić się nie da.

Ceny na owoce wykazywały lekką zwyżkę. Notowania cen zapoczątkowane dopiero w ostatnich miesiącach roku sprawozdawczego przez Związek Posiadaczy Sadów podajemy poniżej:

Średnie ceny na owoce na rynku warszawskim w roku 1928 w złotych za 1 kg.

	MIESIĄCE			
	IX	X	XI	XII
JABŁKA:				
Papierówka.	1,30	—	—	—
Oliwka Kronselska	1,50	1,90	2,00	—
Antonówka	0,77	0,85	1,05	1,20
Aport i inne kompotowe . .	0,62	0,75	0,87	—
Jabłka drobne	0,37	0,47	0,35	—
Glogierówka	—	1,50	1,16	0.70
Kosztele	—	—	1,12	1,60
Malinowe Oberlan.	—	1,50	1,45	2,00
Reneta Cox'a.	—	2,00	2,00	1,60
Królowa Renet	—	1,70	1,57	1,50
Reneta Kronselska	—	—	1,40	1,80
Reneta Lansberska	—	—	1,60	1,50
Reneta Rybstona	—	—	1,50	1,60
Złote Szlachetne	—	—	1,46	—
GRUSZKI:				
Komisówka.	—	1,60	2,55	—
Faworytka	0,98	—	—	—
Bonkreta Williamsa.	0,86	1,00		—
Pomarańczówka	0,60	—	—	—
Bera Ljońska.	0,57	0,68	0.70	—
,, Hardy	—	0,93	1,00	—
Kongresówka	0,67	0,55	—	—
Salisbury.	0,67	0,62	0.60	—
Proboszczówka.	—	—	0,64	0,80
Lukasówka.	—	—	1,70	2,00
Dobra Ludwika.	—	0,53	0,60	—
Józefinka	—	—		2,00
ŚLIWKI:				
Węgierka zwykła	0,33	0,47	0,93	—
,, włoska	0,90	—		—
Kobyłki	0,73	—		—
Renklody	1,00	1,00	—	—

Produkcja sadownicza korzysta naogół z wysokiej ochrony celnej. Pozatem prawie wszystkie owoce objęte są zakazami dowozu i wpuszczane do kraju w ramach ustalonych kontyngentów. Wyjątek stanowią jabłka świeże „pospolite", które mogą być dowożone bez uzyskiwania specjalnych pozwoleń. Wielki wyłom w ochronie

celnej uczynił traktat handlowy polsko-czeski, obniżając dotkliwie cła na jabłka świeże, śliwki, wiśnie, czereśnie, przyczem specjalnie obniżenie cła na jabłka wytwarza dla producentów krajowych sytuację bardzo trudną.

Bilans handlowy w zakresie owoców świeżych kształtował się, jak następuje:

Nazwa produktu	Przywóz		Wywóz		Przywóz		Wywóz	
	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927
	w kwintalach				w 1,000 złotych			
Jagody i owoce świeże	—	—	—	—	—	—	—	—
Kawony, melony, dynie i tykwy	3.328	3.514	2	3	212	147	1	—
Wiśnie i czereśnie. . .	11.344	2.888	12.126	1.784	569	154	672	173
Morele i brzoskwinie .	1.360	540	—	—	262	130	—	—
Śliwki	6.478	436	18.952	711	256	24	589	27
Jabłka	10.619	6.553	5.347	1.751	1.087	627	235	80
Gruszki	217	34	2.161	110	15	6	95	6
Inne owoce i jagody .	138	152	242	200	27	27	22	16
Pomarańcze i mandarynki	47.576	74.176	—	—	5.660	7.243	—	—
Cytryny.	96.700	103.333	—	8	6.094	6.032	—	1
Winogrona świeże . .	11.477	4.197	77	—	1.239	964	12	—
Inne owoce południowe	1.148	760	—	—	336	168	—	—

Specjalnie dotkliwie odczuwało sadownictwo ciasnotę na rynku kredytowym. Brak kredytu utrudniał należytą eksploatację sadu. Jedyny kredyt udzielony został członkom Polskiego Związku Posiadaczy Sadów przez Państwowy Bank Rolny w wysokości 500.000 zł. t. j. po 2 zł. na drzewo owocowe. Kredyt ten przeznaczony był na akcję zwalczania chorób i szkodników drzew owocowych przez właściwe opryskiwanie drzew cieczami grzybo i owadobójczemi i inne zabiegi. Oczywiście z powyższych pożyczek właściciele sadów mogli zaledwie pokryć część wydatków związanych z tą akcją. Trudności kredytowe skłaniały właścicieli do wydzierżawiania sadów dla zbioru owoców.

Jest to forma najniższa eksploatacji sadu i najmniej korzystna zarówno z punktu widzenia interesu właściciela, jak i interesu społecznego, jednak zapewnia ona właścicielowi dopływ gotowizny wczesną wiosną na przednówku, przeto jak długo będą panowały w Polsce obecne warunki kredytowe trudno mówić o zasadniczych zmianach w tej dziedzinie.

Kończąc powyższe uwagi dochodzimy do wniosku, iż konjunkturę sadowniczą w roku sprawozdawczym uznać należy za średnią. Realizacja zbiorów napotykała na trudności. Jednak rentowność sadów była niedostateczną i nie umożliwiała ona właścicielom czynienia nakładów inwestycyjnych na ich sady.

Zima 1928/29 r. wobec nienotowanych w Polsce od dziesiątków lat mrozów przyczyniła sadownictwu niebywałą klęskę.

Warzywnictwo stanowi jedną z silniejszych gałęzi naszej wytwórczości ogrodniczej. Jeśli chodzi o uprawy warzyw polowych są one rozległe i pokrywają w latach normalnych całkowite zapotrzebowanie rynku wewnętrznego. Niedostateczna jest natomiast produkcja warzyw pod szkłem; szczególniej brak nam należycie postawionej szklarniowej produkcji warzyw, wobec trudności zdobycia na ten cel dostatecznych kapitałów inwestycyjnych i nieprzygotowania samych właścicieli do tego rodzaju produkcji. Rok 1928 w warzywnictwie zaznacza się znacznym nieurodzajem kapust w związku z suszą w okresie ich sadzenia. Spowodowało to konieczność importu kapusty z zagranicy — przedewszystkiem z Holandji w zimowych miesiącach 1928/29.

Urodzaj na cebulę był średni, jednak produkt ulegał łatwo zepsuciu, wobec nadmiaru opadów w okresie jesiennym i niedostatecznej ilości dni słonecznych.

Urodzaj pomidorów i ogórków był dobry. Urodzaj kalafjorów był średni. Nowalje produkowane pod szkłem dały średni urodzaj. Podaż była niedostateczna.

Ceny na rynku warszawskim na warzywa kształtowały się jak następuje: (Patrz tablice str. 18 i 19).

Bilans handlowy w zakresie produkcji warzyw kształtuje się jak następuje:

Nazwa produktu	Przywóz		Wywóz		Przywóz		Wywóz	
	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927
	w kwintalach				w 1000 złotych			
Kapusta głowiasta . .	14.938	42.970	805	1.621	293	517	10	13
Cebula	26.809	115.007	16.161	1.575	942	4.122	642	63
Inne niew. warzywa i okowe świeże . . .	18.476	14.573	82	62	600	526	3	2
Warzywa i okop. solone, moczone, kwaszone	751	2.625	158	443	17	80	1	14
Warzywa i okop. susz.	136	147	253	—	29	27	17	—
Pomidory i bakłażany .	2.796	3.286	126	98	367	419	8	4
Ogórki	2.556	2.302	1.164	221	153	76	40	7
Warzywa wykwintne, świeże, suszone, solone i moczone . . .	9.300	10.175	362	332	331	313	33	3)

Bilans ten wykazuje znaczną poprawę wywołaną zmniejszeniem się importu cebuli z 4.122.000 zł. w 1927 r. do 942.000 zł. w r. 1928.

Stwierdzić trzeba, iż posiadamy znaczne możliwości eksportu cebuli na rynki zagraniczne. Eksport ten mógłby się odbywać w miesiącach jesiennych, gdy podaż cebuli jest największa i ceny najniższe. Również brak odpowiednich przechowalni uniemożliwia producentom trzymanie towaru przez zimę.

Natomiast, by zapobiec importowi zagranicznej cebuli niezbędną rzeczą jest dosuszać ją w odpowiednich suszarniach i na wiosnę

przechowywać w chłodni, gdyż wyprodukowana w naszych warunkach klimatycznych przy dość znacznych opadach i małej ilości dni słonecznych jest mniej dojrzałą od włoskiej czy węgierskiej, a przez to mniej trwałą.

Dla rozwinięcia eksportu cebuli jest rzeczą niezbędną ujęcie go w określone ramy organizacyjne, a następnie przeprowadzenie standaryzacji towaru.

Również konieczną rzeczą jest utworzenie składnic cebuli, połączonych z suszarniami i chłodniami w istniejących większych ośrodkach jej produkcji, oraz zapewnienie towarowi należytego przechowania w porcie wywozowym.

Warzywnictwo narówni z innemi działami produkcji ogrodniczej odczuwało brak kredytów. Połowa produkcja warzyw wymaga przeciętnie w ciągu roku od 1500—2000 zł. nakładu kapitału na 1 ha. Przynajmniej 25% tej sumy w naszych warunkach musi być dostarczone producentom w formie kredytu krótkoterminowego 9-cio miesięcznego.

Ośrodek produkcji warzyw pod Warszawą obejmuje około 1200 ha upraw warzywnych. Minimalne zapotrzebowanie kredytu dla tego ośrodka określa się sumą 600.000 zł.

W roku sprawozdawczym warzywnicy podwarszawscy korzystali jedynie z kredytu w Państwowym Banku Rolnym w sumie 200.000 zł.

Ministerstwo Rolnictwa uruchomiło kredyt długoterminowy niskoprocentowy na budowę szklarni dla produkcji warzyw pod szkłem. Kredyt ten okazał się bardzo celowy i może odegrać rolę w rozwoju tej gałęzi warzywnictwa. Reasumując powyższe uwagi dochodzimy do wniosku, iż konjunkturę dla produkcji warzywnej w roku sprawozdawczym uznać należy za średnią. Produkcja warzyw z wyjątkiem produkcji nowalji zaspakaja dostatecznie potrzeby rynku wewnętrznego i rozwijać się dalej może wyłącznie w razie rozszerzenia się wewnętrznego spożycia warzyw dotychczas bardzo niskiego, lub zdobycia zagranicznych rynków eksportowych. Z artykułów eksportowych najlepsze widoki ma eksport cebuli. Natomiast produkcja nowalji pod szkłem nie zaspakaja jeszcze całkowicie wzrastających potrzeb rynku wewnętrznego.

Kwiaciarstwo powojenne w Polsce nie osiągnęło jeszcze tego stanu rozwoju, któryby pozwolił na całkowite pokrycie zapotrzebowania na kwiaty cięte i rośliny doniczkowe. W roku sprawozdawczym zaznacza się wśród producentów wyraźny ruch w kierunku ulepszania produkcji. Sprowadzano i rozpowszechniano nowe odmiany róż, dalji, chryzantem.

Rozszerza się produkcja róż pod szkłem, również widać postęp w produkcji szklarniowej goździków, dotąd wyłącznie importowanych. Niedostateczna jest nadal produkcja konwalji i bzu pędzonego. Wyraźnie zaznaczający się rozwój produkcji kwiaciarskiej jest wynikiem wzrastającego zapotrzebowania na kwiaty oraz wysoką ochroną celną tej produkcji.

Produkcja szklarniowa popierana jest przez Min. Rolnictwa w formie kredytów długoterminowych — niskoprocentowych udzie-

Nazwa produktu	Rok	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
Brukiew na wagę . . . . . .*)	1927	7,5	7,6	9,25	9,7							7,0	8,1
	1928	7,3	8,0	8,3	7,0	12,8				46,0	45,0	9,5	10,0
Buraki na wagę	1927	8,8	9,6	9,7	12,0	15,4	28,3			10,3	8,0	9,6	9,3
	1928	10,0	12,0	14,4	23,23	17,8	28,0	26,0	19,8	16,3	11,3	13,4	14,5
Cebula na wagę	1927	47,8	48,6	59,5	78,7	100,9	19,9		27,4	25,2	29,7	28,6	29,3
	1928	36,0	41,7	46,5	36,0	44,0	83,3	73,0	32,1	30,6	29,5	29,0	27,0
Cebula młoda w pęczkach . . .	1927						14,9	20,5	29,7	27,4	28,0		
	1298					36,0	19,8	26,96	39,6	28,0	16,0	18,0	
Kapusta biała klg.	1927	30,0	26,5	26,0	32,80	54,1	48,0		7,4	5,9	6,5	6,6	8,6
	1928	13,8	15,8	17,6	20,27	49,4		31,50	27,5		17,4	19,5	22,2
Kapusta w główkach	1927	30,8	36,5					16,2	11,8	14,0	15,4	15,0	20,3
	1928	27,8	33,3	35,0	38,2	78,5		39,40	35,0	39,6	32,3	34,1	
Kapusta kwaszona	1927	34,1	36,5	36,5	36,5	42,5							15,2
	1928	15,0	20,6	24,3	19,0	21,0	23,1					30,0	
Kapusta czerwona	1927	17,4	19,2	20,0						20,1	9,0	9,5	12,0
	1928	21,0	30,0	83,3	91.2					41,8	34,5	25,	21,0
Kapusta włoska	1927	26,6	28,3	28,9	52,6			14,6	12,	15,9	16,4	17,5	21,6
	1928	29,75	34,7	61,2	82,4	94,6		34,12	34,	33,3		25,5	26,4
Brukselka	1927	106,8	133,1									95,8	102,1
	1928	241,6	216,6									95,0	144,0
Marchew na wagę	1927	8,2	9,0	9,0	11,3	15,1	34,1	23,3		9,4	10,0	9,3	8,8
	1928	9,8	11,7	17,2	29,4	37,8	61,0	87,37		25,3	16,0	13,5	13,8
Pietruszka na wagę	1927	26,7	32,7	38,4	42,6	53,4	116,1	16,7				33,5	18,9
	1928	30,6	31,7	40,9	49,5	48,7	115,8	93,75			38,0	41,4	45,1
Pory w pęczkach	1927	32,3	67,2	32,5	19,0	36,3	71,2	27,0	19,5	23,5	24,1	27,3	37,2
	1928	59,9	58,0	108,3	110,5	100,0	115,9	44,07	25,0	24,3	24,1	24,1	26,0
Selery na wagę	1927	25,5	27,7	27,9	27,7	39,0	39,2	26,1	28,9	36,8	53,6	34,8	40,6
	1928	44,0	54,0	74,8	226,0	256,0						56,	63,7
Szpinak na wagę	1927	75,0		60,0	36,9	34,3	20,5	41,6	28,2	35,2	34,0	66,8	112,5
	1928	312,5	291,6	400,0	310,0	133,4	69,0	33,96	156,6		26,0	34,2	68,2

Ziemniaki	1927	17,0	17,7	18,7	19,8	18,7	21,9	19,9	11,8	9,5	10,4	11,3	11,7
	1928	12,5	11,0	10,8	13,2	13,0	12,0	13,5	22,0	14,0	12,2	12,0	12,0
Szczypior w pęczkach	1927			35,4	27,3	13,3	7,9	8,9	10,0	7,8	8,5	10,0	
	1928	36,6	36,2	31,2	18,3	17,5	17,3	13,1	14,0	20.8	—	—	—
Pomidory	1927							105,0	176,3	24,7	56,5	88,0	
	1928						375,0	459,3	276,0	47,3	60,7	93,0	133,0
Rzodkiewka	1927				46,6	21,1	2,3	10,0	9,7				
	1928				48,7	12,6	4,7	5,0	10,0	9,5	6,8		
Sałata w główkach	1927			37,5	32,6	16,8	5,5	3,2	5,8	5,8	9,3	15,5	
	1928			45,8	36,5	29,3	8,4	6,6	6,2	18,8	16,0	12,4	18,2
Chrzan na wagę	1927	122,5	174,4	153,1	141,3	113,5	151,0	175,0			300,0	229,0	166,2
	1928		340,0	127,2	152,0	185,0	191,0	197,5	183,3	225,0	225,0	190,0	
Kalafjory	1927					200,0	138,0	33,4	42,1	27,4	29,8	42,5	46,6
	1928					140,0	165,0	54,1	72,7	28,4	43,3	63,4	92,8
Szczaw na wagę	1927		392,8	290,0	60,9	22,3	33,9	21,0	18,7	20,6	33,5	66,8	
	1928				430,0	84,7	66,0	46,8	35,2	32,5	36,3	90,0	148,1
Szparagi na wagę	1927												
	1928					3,1	4,6						
Ogórki na sztuki	1927					102,7	71,5	31,3	5,0	4,9	15,0		
	1928					140,0	112,3	56,2	7,0	5,1	8,3		
Koperek w pęczkach	1927				55,1	49,5	23,9	13,7	16,3	13,7	7,4	7,0	
	1928				72,3	78,6	22,5	11,1	52,6	32,5	13,2	11,6	
Rabarbar na wagę	1927				133,1	90,5	72,1	42,5					
	1928					100,0	58,5	37,5	25,4				
Kalarepa w pęczkach	1927						93,4	33,5	18,3				
	1928						115,0	59,1	31,0	38,5	48,0	57,5	
Buraki młode	1927					36,7	22,9	13,7	9,1	10,5	12,7	14,1	
	1928				66,8	60,5	42,3	21,3	14,0	14,2	17,1		
Marchew młoda	1927					173,5	120,9	13,8	13,3	14,7	14,1	13,7	
	1928					201,2	141,5	32,1	28,0	26,2	18,8	19,7	
Fasola strączkowa żółta	1927								56,2				
	1928							20,7	83,5	81,1	177,0		
Groch zielony	1927						51,60	67,2	51,5				
	1928							47,08	81,0	96,6	145,0		

*) Ceny w złotych za 100: kilogramów, pęczków, lub główek.

lanych producentom na budowę nowych szklarni. Akcja ta prowadzona przez czas dłuższy może wydać bardzo dodatnie rezultaty.

Bilans handlowy na rośliny ozdobne i kwiaty cięte kształtuje się, jak następuje:

Nazwa produktu	Przywóz		Wywóz		Przywóz		Wywóz	
	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927
	w kwintałach				w 1000 złotych			
Kwiaty cięte, liście, bukiety, wieńce . .	570	937	81	289	207	219	5	13
Inne rośliny żyjące . .	3.985	29	28	23	982	7	7	5
Cebulki, korzenie i bulwy kwiatowe	2.777	2.431	412	162	1.958	1.349	30	4

Jak z bilansu wynika notujemy w roku sprawozdawczym wzrost importu cebulek kwiatowych, co wskazuje na wzrost produkcji kwiaciarskiej w Polsce.

Kwiaty cięte oraz rośliny kwitnące objęte są zakazami dowozu i wpuszczane do kraju wyłącznie w ramach ustanowionych kontyngentów.

Notowań cen w roku sprawozdawczym nie posiadamy. Wykazywały one tendencję zwyżkową.

Stwierdzić należy, iż kwiaciarstwo ma w Polsce dobre widoki rozwojowe ze względu na wzrastającą, choć jeszcze niedostateczną pojemność rynku krajowego i wysoką ochronę celną. Dalszy jej rozwój w dużej mierze jest uzależniony od dostarczenia producentowi kredytów długoterminowych o niskim oprocentowaniu na budowę postępowych szklarni.

Nasiennictwo ogrodnicze po uzyskaniu niepodległości przez Państwo Polskie musiało być odbudowywane na nowo. W latach przedwojennych polityka zaborców utrudniała jego rozwój. Zrobiono do tego czasu dużo, jednak produkcja nasienna nie jest jeszcze w możności pokrycia zapotrzebowania rynku wewnętrznego. Około 40% zapotrzebowania krajowego pokrywamy zagranicą.

Pod względem jakości produkcja również się poprawia. Nasiona pochodzące z hodowli selekcyjnych są poszukiwane i zyskują dobre ceny. Natomiast nasiona produkcji t. zw. dzikiej niskie jakościowo — wypierane są coraz bardziej z rynku. (Patrz tabl. na str. 21).

Jeśli chodzi o konkurencję zagraniczną to w roku sprawozdawczym wystąpiła ona bardzo wyraźnie. Nasza taryfa celna przewiduje dwukrotnie wyższą stawkę celną dla nasion w opakowaniu poniżej 5 klg. niż powyżej tej normy. Chodzi tu o przeciwdziałanie importowi nasion w drobnych opakowaniach pod firmą dostawcy. Zagraniczni importerzy znaleźli jednak drogę obejścia tego przepisu importując większe partje nasion do kraju w opakowaniach hurtowych i przepakowując towar już u nas w torebki firmowe. Również w roku sprawozdawczym zaznaczył się wyraźnie napływ komi-

Porównanie ceny nasion w r. 1928 z cenami 1927.		
NASIONA WARZYWNE:	1928 r.	1927 r.
	w złotych za 1 kg.	
Brukiew ogrodowa	4 — 5	2,50— 3
Buraki ćwikłowe	4 — 5,50	3,50— 4,50
Cebula żytawska	12 —14	14 —16
Dynia melonowa	45 —50	40 —50
Fasola piechota	1 — 2,25	0,80— 1
„ szparagowa	2 — 3	1 — 1,50
Groch łuskowy	1 — 1,20	1,20— 1,70
Kapusta wczesna	18 —35	18 —20
Amager	20 —25	12 —14
Czerwona	14 —20	14 —16
Brukselska	10 —12	10 —12
Włoska , ...	10 —12	10 —12
Mak siewny niebieski	1,50 — 1,80	2 — 2,25
Marchew kr. nantejska	8 —12	12 —14
Ogórki gruntowe krótkie . . .	8 —10	7 — 8
„ przybyszewskie . . .	11 —13	10 —12
Pietruszka korzeniowa		
„ cukrowa długa . .	6 — 8	7 — 8
Pomidory zwycz. czerwone . .	8 —10	6 — 8
Pory	15 —20	20 —25
Rzodkiew letnia	4 — 5	3 —3,50
Sałata główkowa inspektowa .	8 —12	12 —15
„ gruntowa	8 —12	12 —15
Szparagi	5 — 7	5 — 6
NASIONA KWIATÓW:		
Groszek pachnący zwyczajny .	6 — 8	10 —15
„ spencera	12 —14	15 —20
Maciejka	12 —16	20 —25
Nasturcja pnąca	5 — 6	6 — 8
Rezeda zwyczajna	10 —12	15 —18

Bilans handlowy obrotu nasionami ogrodowemi obrazuje poniższe zestawienie:

Nazwa produktów	Przywóz		Wywóz		Przywóz		Wywóz	
	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927
	w kwintalach				w 1,000 złotych			
Nasiona warzywne i ogrodowe	1.447	1.545	1.202	398	965	1.222	215	41,3
Nasiona kwiatów . .	165	152	0,3	1,4	129	165	1	1,5
Pestki i ziarnka drzew owocowych	3.741	3.362	11	100,7	1.160	1.090	3	7,3

wojażerów zagranicznych do Polski, którzy objeżdżają wsie, oferując nasiona i przyjmują zamówienia, udzielając często dłuższego kredytu.

Jak stwierdzono nie opłacają oni żadnych patentów i nie wnoszą należnych podatków skarbowi, czyniąc nielojalną konkurencję krajowym sprzedawcom nasion. Urzędy skarbowe nie są w stanie uchwycić takiego sprzedawcy, wobec szybkiego przenoszenia się z miejsca na miejsce. Jest to zjawisko, któremu należy wypowiedzieć bezwzględną walkę w interesie społecznym.

Urodzaj na nasiona w roku sprawozdawczym można określić jako powyżej średniego. Dobry był na nasiona cebuli, których nadmiar wywieziono zagranicę, oraz na nasiona szpinaku. Natomiast nie dopisały nasiona kwiatowe, dwuletnie, przedewszystkiem nasiona astrów, których zbiór należy zakwalifikować jako zły.

Nasiennictwo korzystało z kredytu krótkoterminowego w Państwowym Banku Rolnym w sumie zł. 1.000.000.

Kredyt ten udzielany podobnie jak lat poprzednich dużo zaważył na rozwoju nasiennictwa, jednak różne przepisy formalne, zastosowane w ostatnim roku utrudniły znacznie jego realizację.

W wyniku powyższych uwag dochodzimy do wniosku, iż rok sprawozdawczy był normalnym etapem w rozwoju naszego nasiennictwa krajowego, które ma jeszcze wielkie możliwości na rynku wewnętrznym.

Na tem kończymy nasze uwagi dotyczące poszczególnych gałęzi ogrodnictwa.

Pozostaje nam dodać tylko kilka wniosków ogólnych.

Jak widać ogrodnictwo nasze ma jeszcze wielkie możliwości rozwojowe. Analiza samego bilansu handlowego wykazuje, jak wielkie ilości importujemy produktów ogrodniczych, mogących być wyprodukowanymi w kraju.

To też nasz bilans handlowy ogrodniczy stale kształtuje się biernie, wykazując znaczną przewyżkę dowozu nad przywozem:

Lata	Przywóz	Wywóz	Różnica	Przywóz	Wywóz	Różnica
	w tonnach			w 1.000 złotych		
1924	71.142	12.636	—58.506	41.889	4.136	—37.753
1925	70.281	13.468	—56.813	33.674	5.955	—27.719
1926	33.880	13.088	—20.792	20.372	4.217	—16.155
1927	42.665	13.986	—28.679	32.929	4.522	—28.407
1928	44.072	15.974	—28.098	50.563	6.791	—43.772

Prawda, iż włączyliśmy do naszego bilansu handlowego owoce południowe nie produkowane w kraju, lecz wielkość tego importu może być znacznie ograniczona przez wzmożoną produkcję owoców krajowych, tak dotychczas niedostateczną.

Udział poszczególnych państw w imporcie produktów ogrodniczych w roku sprawozdawczym przedstawia się jak następuje:

PAŃSTWO	Wartość przywozu w 1000 zł.	Wartość wywozu w 1000 zł.
Anglja	—	160
Austrja	5.059	113,1
Czechosłowacja . .	1.643,5	425
Chiny	203	—
Danja	105,1	—
Francja	5.583	170,6
Holandja.	4.308,6	64,4
Hiszpanja	422,6	—
Indje Brytyjskie . .	51	—
Jugosławja	2.512	—
Niemcy	4.686	4.677,2
Rosja	19,3	3,6
Rumunja	1.301	23
Stany Zjednoczone .	2.080,9	44,7
Węgry	2.433,5	19
Włochy	10.447,8	3,3
Belgja	24,3	10,4
Turcja	324	—
Inne kraje	276,4	0,3

Kończąc dochodzimy do wniosku, iż ogrodnictwo nasze ma wielkie widoki rozwojowe tem pewniejsze, iż oparte na normalnem zapotrzebowaniu rynku wewnętrznego na produkty ogrodnicze. Ze wszystkich gałęzi ogrodnictwa jedynie warzywnictwo polowe odczuwa nasycenie rynku krajowego i posiada już obecnie pewne nadmiary na wywóz zagranicę.

Aby ogrodnictwo spełniło swe zadanie—jest niezbędne właściwe popieranie tej produkcji przez państwo i doskonalenie się w swym zawodzie samych ogrodników.

Sprawozdanie z działalności Organizacji Ogrodniczych.

Związek Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Ogrodnictwo polskie podobnie do pozostałych dziedzin gospodarki narodowej, z chwilą wywalczenia przez Polskę bytu niezależnego znalazło bardziej sprzyjające jego rozwojowi warunki.

W miarę postępu tego rozwoju wyłaniała się konieczność pracy zorganizowanej — konsolidacji rozbitych, luźno działających grup czy związków — zorganizowania wysiłków społeczeństwa ogrodniczego w organizacji naczelnej, łączącej w sobie elementy pracy i wytwórczości ogrodniczej.

W roku 1925 inicjatywa osób uświadamiających sobie to położenie powołała do życia Związek Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych z siedzibą w Warszawie.

Myśl stworzenia organizacji tego rodzaju powstała w łonie Tow. Ogrodn. Warszawskiego już w roku 1917.

Podobną inicjatywę wykazała następnie Pomorska Izba Rolnicza.

Realizacja poczynań datuje się jednak od dnia 21. IX. 1922 r., w którym został przez p. M. Rożańskiego wygłoszony referat na Zjeździe ogrodniczym w Warszawie o potrzebie założenia Związku.

Ustalono wówczas zasady organizacyjne i przekazano projekt do wykonania komisji, przyjmując uchwały następujące:

„Wszechpolski Zjazd Ogrodniczy uznaje za potrzebne utworzenie centralnej organizacji ogrodniczej, obejmującej w jedną całość wszystkie organizacje istniejące w Państwie, biorąc za wytyczne referat p. Rożańskiego.

Do opracowania statutu wybiera Zjazd Komisję z 7 osób mianowicie: prof. E. Jankowskiego, prof. P. Hosera, dr. M. Rożańskiego, prez. Wł. Kaczyńskiego, St. Schönfelda, St. Skawińskiego, S. Rogowicza.

W jesieni 1923 r. Tow. Ogrodn. Warszawskie przeprowadziło korespondencję ze wszystkiemi prawie organizacjami ogrodniczemi w Polsce, wynikiem czego był Zjazd delegatów dziesięciu zrzeszeń ogrodniczych odbyty w Warszawie w styczniu 1924 r.

Na zebranie to przybyli delegaci następujących instytucji: Tow. Ogrodn. Warszawskiego, Tow. Pszczelniczo-Ogrodniczego, Związku Wytwórców Nasion Ogrodniczych, Wydz. Ogrodn. C. T. R., Pol-

skiego Związku Zawodowego Ogrodników, Zrzeszenia Szkółkarzy woj. Lubelskiego, Tow. Ogrodn. Lubelskiego, Częstochowskiego T-wa Ogrodniczego oraz Małopolskiego T-wa Ogrodniczego.

W czasie obrad Zjazdu podniesiono raz jeszcze doniosłość zadań powstającej instytucji, odczytano i akceptowano z pewnemi poprawkami projekt statutu opracowany przez Komisję poprzednio przez T. O. W. wyłonioną, dokonano przytem wyborów Komitetu Organizacyjnego Związku, do którego weszli pp. E. Jankowski jako prezes (deleg. T. O. W.), P. Hoser (del. Wydz. Ogr. C. T. R.), L. Danielewicz (drugi del. T. O. W.), dr. Goliński (del. Tow. Ogrodn. Lubelskiego), dr. M. Rożański (del. Zw. Wytw. Nasion), St. Skawiński (del. Pol. Zw. Zaw. Ogrodn.).

Wybrany na powyższym Zjeździe Komitet ukonstytuował się na pierwszem zebraniu swem w sposób następujący: na v. prezesa wybrano p. P. Hosera, na skarbnika p. L. Danielewicza, na sekretarza p. St. Skawińskiego.

Z rozwinięciem szerszej działalności Komitet postanowił wstrzymać się do czasu uzyskania zatwierdzenia statutu. Przygotowując się do tej akcji przeprowadził podział przypadających Komitetowi prac według funkcji wchodzących w zakres ważniejszych Ministerstw. p. E. Jankowski podjął się zajmować sprawami dotyczącemi Min. Skarbu, p. L. Danielewicz — Min. Przem. i Handlu, p. Goliński — Min. Oświaty, p. Rożański — Min. Rolnictwa i Dóbr Państw., p. Skawiński — Min. Pracy i Opieki Społecznej.

12 maja 1924 r. przedstawiony został Min. Spraw Wewnętrznych do zatwierdzenia projekt statutu Związku.

Po dwukrotnem dokonaniu zaleconych przez Ministerstwo poprawek i uzupełnień w statucie został on ostatecznie zatwierdzony dn. 8. I. 1925 r.

Ilość i różnorodność zagadnień, składających się na całokształt życia ogrodniczego, postawiło Zarząd Związku wobec konieczności powołania do pracy specjalnego personelu i utworzenia zeń t. zw. **Biura Ekonomicznego,** będącego organem wykonawczym Związku.

W wyniku odnośnej uchwały powziętej przez Radę Związku w dniu 5 stycznia rozpoczęło Biuro Ekonomiczne swą pracę z dniem 1 lutego roku 1926, pod kierownictwem dyrektora, magistra praw Girdwoynia Aleksandra.

W celu zdobycia środków finansowych na opłacenie pensji personelu Biura, Związek został zmuszonym do pobierania rocznych składek od swych członków. Z pomocą materjalną Związkowi przyszło Ministerstwo Rolnictwa, które przyznało na ten cel stałą subwencję w wysokości uzależnionej od sumy rocznego budżetu Związku.

Budżety te wynosiły: w roku 1926 — 14,861 zł., w roku 1927 — 24,610 zł., w roku 1928 — 25,630 zł.

Zestawienie powyższe w pewnej mierze charakteryzuje rozwój działalności Związku.

W roku sprawozdawczym po raz pierwszy w dziejach ogrodnictwa polskiego i w jego imieniu brał Związek udział za pośrednictwem własnego przedstawicielstwa w kongresach międzynarodowych i zjazdach ogrodniczych, nadto poczynił starania w celu przystąpienia

do Międzynarodowej Federacji Ogrodniczej (Fédération Horticole Professionnelle Internationale), dążąc w ten sposób do zajęcia należnego ogrodnictwu polskiemu na terenie międzynarodowym stanowiska, oraz zapewnienia sobie wpływu na rozwój wypadków, które w jakimkolwiek stopniu ogrodnictwo nasze obchodzić mogą.

Związek Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych liczy w składzie swych członków 22 organizacje ogrodnicze.

Skład Komitetu Związku w roku 1928 przedstawiał się jak następuje:

prezes	*Edmund Jankowski*
wiceprezes	*Piotr Hoser*
,,	*Józef Marciniec*
sekretarz	*Stefan Skawiński*
skarbnik	*Artur Machlejd*

Członkowie Komitetu:

Bagiński Bogumił, Brunicki Juljan, Girdwoyń Aleksander, Kosmol Jan, Piątkowski Stanisław, Rożański Marceli, Siedlicki Bolesław, Włosik Władysław.

Skład personalny Biura Ekonomicznego:

dyrektor	*Girdwoyń Aleksander*
referenci	*Kosiński Stanisław*
,,	*Sieraczkówna Jadwiga*
sekretarka	*Zwierzchaczewska Wacława*

W roku sprawozdawczym Komitet Z. P. Z. O. odbył 17 posiedzeń, przyczem działalność jego dotyczyła spraw następujących:

Sprawy celne i Traktaty handlowe.

Główną uwagę poświęcono pracy nad nową taryfą celną. W styczniu roku sprawozdawczego ukończono pracę nad nomenklaturą taryfy i broniono jej na szeregu posiedzeń w Min. Skarbu. Po zatwierdzeniu nomenklatury przez czynniki rządowe, przystąpiono do wypośrodkowania stawek celnych w poszczególnych pozycjach i ich uzasadnienia. W tym celu zebrano bogaty materjał porównawczy cen na produkty ogrodnicze w kraju i zagranicą. Odbyto kilkanaście posiedzeń z udziałem licznych fachowców ogrodników, na których referenci poszczególnych działów taryfy przedstawili swoje referaty. Uzgodniono wszystkie różnice poglądów. Przeprowadzono i zatwierdzono wypracowany projekt taryfy na kilku posiedzeniach Podkomisji Ogrodniczej Komisji Rolnej Gromadzenia Materjałów do Nowej Taryfy Celnej. Broniono przyjęty projekt na posiedzeniach plenarnych Komisji Rolnej, która przyjęła go z niewielkiemi zmianami, idącemi w kierunku obniżenia proponowanych stawek.

Pracę zakończono w mies. listopadzie. Obecnie projekt oczekuje zatwierdzenia przez czynniki rządowe.

Prezesem Podkomisji Ogrodniczej dla Gromadzenia Materjałów do Nowej Taryfy Celnej był prof. Włodzimierz Gorjaczkowski, stałym zastępcą przewodniczącego p. Aleks. Girdwoyń.

Większość referatów opracowali członkowie Komitetu Związku przy pomocy Biura Ekonomicznego. Również wszyscy członkowie

Komitetu przyjmowali żywy udział w pracach Podkomisji Ogrodniczej.

Zasady na jakich opierał się projekt były popularyzowane przy pomocy prasy fachowej i referatów na Zjazdach ogrodniczych np. kwiaciarzy, szkółkarzy itd.

W związku z przeprowadzoną waloryzacją stawek celnych opracowano i rozesłano organizacjom zrzeszonym okólnik, w którym podano zwaloryzowane stawki na artykuły ogrodnicze autonomiczne i konwencyjne.

Podano również okólnie do wiadomości Zrzeszonych zniżki celne, jakie wprowadził protokuł dodatkowy do traktatu handlowego polsko-czeskiego.

Na życzenie Min. Rolnictwa ew. Min. Przemysłu i Handlu zajęto stanowisko w kwestji następujących traktatów handlowych: Niemieckiego i Hiszpańskiego, rewizji traktatów handlowych z Francją, Rumunją, Bułgarją itd. Wypowiedziano opinję bądź ustnie na konferencjach z przedstawicielami rządu, bądź pisemnie w formie memorjałów, często kilkakrotnie w związku z różnemi fazami rokowań.

W związku z rokowaniami o traktat handlowy z Niemcami na zaproszenie niemieckiej organizacji szkółkarskiej, postanowiono wysłać delegację do Berlina dla wymiany poglądów na sprawę ewentualnych zniżek celnych na artykuły szkółkarskie. Na delegatów wyznaczono pp. Piotra Hosera, Artura Machlejda i Aleksandra Girdwoynia.

Udzielono szeregu wyjaśnień w sprawach celnych poszczególnym członkom. Interwenjowano w sprawie właściwej interpretacji obowiązującej taryfy. Uzyskano kierowanie spraw nieuzgodnionych na Radę Towaroznawczą i na posiedzenie Rady delegowano przedstawicieli.

Reglamentacja dowozu.

Utrzymywano nadal ścisły kontakt z Centralną Komisją Przywozową przy Min. Przemysłu i Handlu. Przedstawiciel Związku podobnie jak w roku poprzednim zasiadał w Komisji Ścisłej CKP, jak również brał udział w posiedzeniach plenarnych.

Podano okólnie do wiadomości treść rozporządzenia Rady Ministrów, mocą którego został uchylony zakaz dowozu szeregu artykułów ogrodniczych, dotychczas reglamentowanych.

Wobec tego zmniejszył się zakres pracy przedstawiciela ogrodnictwa w C. K. P.

Występowano kilkakrotnie przeciw przyznaniu państwom obcym kontyngentów na szereg artykułów ogrodniczych, których import okazał się szkodliwym dla życia gospodarczego Polski.

Przyjmowano i opinjowano podania importerów roślin zagranicznych, uzyskując dla nich pozwolenia dowozowe. Załatwiano również podania o dowóz kwiatów ciętych z kontyngentu francuskiego i włoskiego.

Udzielono ustnie i pisemnie licznych wyjaśnień w sprawie ograniczeń importu i procedury związanej z uzyskiwaniem zezwoleń.

Organizacja handlu, zagadnienia eksportowe, badania zagranicznych rynków zbytu.

Wobec stale pogarszającego się naszego bilansu handlowego w zakresie produkcji ogrodniczej, specjalną uwagę poświęcono zagadnieniu jego aktywizacji. W wyniku miesięcznej pracy złożono Komisji dla Badania Obrotu Towarowego z zagranicą obszerny memorjał (33 str.) wraz z wnioskami, jakiej pomocy potrzebuje ogrodnictwo, aby podnieść swoją wytwórczość dla wyparcia importu zagranicznego z rynku krajowego i dla rozwinięcia eksportu zagranicą. Uzasadniono szereg wniosków wynikających z memorjału na posiedzeniu Komisji i uzyskano przyjęcie ich przez Komisję.

Dużą uwagę zwrócono na sprawę standaryzacji produktów ogrodniczych w związku z możliwością ich eksportu na rynki zagraniczne. Zwrócono się do Związku Posiadaczy Sadów o najrychlejsze wypracowanie norm standaryzacyjnych dla owoców.

Poruszono sprawę wypracowania jednostajnych zasad klasyfikacji drzewek owocowych na poszczególne wybory. Związek wypowiedział się narazie przeciw przymusowej standaryzacji produktów ogrodniczych przy eksporcie, jako przedwczesnej.

Nieustawano w badaniu możliwości eksportu produktów ogrodniczych na zagraniczne rynki, korzystając z pomocy Państwowego Instytutu Eksportowego.

W szeregu wypadków stwierdzono, iż eksport ten jest zupełnie możliwy i tylko nie dochodził do skutku bądź z braku żądanego produktu na rynku, bądź na skutek niedostatecznej rzutkości naszych kupców i producentów.

Pomyślnie wypadły próby eksportu niektórych warzyw zagranicę. Eksport ten posiada duże widoki rozwoju.

O wszelkich możliwościach eksportowych Związek powiadamiał okólnie organizacje i przesyłał wiadomości do prasy fachowej.

Zajmowano się sprawą organizacji handlu produktami ogrodniczemi i wysunięto życzenie pobudowania hurtowych hal dla handlu temi produktami przez gminy większych miast. Specjalnie zabiegano o to w magistracie m. Warszawy. Istnieje możliwość zrealizowania w Warszawie tego projektu.

Ułatwiono p. Deike wyjazd do Francji, gdzie zapoznał się z organizacją giełdy owocowej i warzywnej i złożył Związkowi pisemne sprawozdanie.

Sprawy kolejowe.

Na życzenie Min. Komunikacji rozpatrzono nomenklaturę i klasyfikację w projekcie nowej taryfy kolejowej. Zaproponowano liczne zmiany do tego projektu idące w kierunku potanienia przewoźnego na płody ogrodnicze. Stanowisko swoje Związek uzgodnił z organizacjami. Wnioski te zostały przedysputowane na specjalnem posiedzeniu w Min. Komunikacji z udziałem delegatów Związku i w większości wypadków przyjęte przez Ministerstwo.

Zwrócono się do Min. Komunikacji o potanienie przewozu płodów ogrodniczych pociągami osobowemi, ze względu na łatwe zepsucie tych produktów.

Uzyskano dość daleko idącą zniżkę przewoźnego, nie umożliwia ona jednak przewozu produktów ogrodniczych na dalekie przestrzenie n. p. nadal jeszcze nie kalkuluje się przewóz warzyw według obowiązującej taryfy z Warszawy do miejscowości kuracyjnych, jak Krynica, Zakopane itd.

Sprawa ta będzie musiała być uregulowana w drodze taryf wyjątkowych.

Udzielano zainteresowanym licznych wyjaśnień odnośnie obowiązujących taryf kolejowych, kolejności podstawiania wagonów, projektowanych zmian w przyszłej taryfie itd.

Sprawy podatkowe.

W dalszym ciągu prowadzono akcję w kierunku zwolnienia gospodarstw ogrodniczych od podatku przemysłowego. Szereg wystąpień Związku w tej sprawie i podań poszczególnych petentów popieranych przez Związek nie doczekał się jeszcze ostatecznej decyzji Ministerstwa.

Złożono Min. Skarbu memorjał w sprawie nadmiernych norm procentowych stosowanych przez urzędy skarbowe przy wymiarze podatku obrotowego od przedsiębiorstw hurtowej sprzedaży owoców i warzyw. Na mocy obowiązującej ustawy winna być tu stosowana norma ½%, podczas gdy urzędy skarbowe pragną stosować 1% lub nawet 2% od obrotu.

Wobec pociągnięcia gospodarstw ogrodniczych do opłaty podatku od placów niezabudowanych energicznie wystąpiono przeciw temu nowemu ciężarowi, który uniemożliwia istnienie wielkiej liczbie warsztatów produkcji ogrodniczej, znajdujących się na terenie miast. Wysokość podatku przewyższa nieraz wielokrotnie dochód z gospodarstwa.

Zwołano zebranie zainteresowanych i powzięto stosowne uchwały. Wypracowano i złożono podczas audjencji obszerny memorjał p. Ministrowi Skarbu. Uzyskano od prezydenta m. Warszawy wstrzymanie egzekucji tego podatku za rok bieżący. Akcja nie jest jeszcze zakończona.

Przystąpiono do opracowania przeciętnych norm dochodowych z 1 ha poszczególnych upraw ogrodniczych.

Udzielono licznych wyjaśnień zarówno organizacjom jak też poszczególnym interesantom w sprawach podatkowych.

Sprawy kredytowe.

Specjalną wagę przypisywano sprawie uzyskiwania kredytów na potrzeby poszczególnych gałęzi produkcji ogrodniczej.

Zabiegano o następujące kredyty krótkoterminowe, ew. popierano wystąpienia właściwych Związków: sadowniczy, dla zwalczania szkodników i chorób drzew owocowych — uzyskano 500.000, nasienny na potrzeby wytwórczości nasiennej — uzyskano na ten cel 1.000.000, kwiaciarski na potrzeby produkcji kwiaciarskiej specjalnie na zakup węgla uzyskano na ten cel 45.000 zł. Na potrzeby produkcji szkółkarskiej Bank Rolny odmówił kredytów krótkoterminowych. Producenci warzyw zabiegali o kredyty warzywne bez-

pośrednio w Banku Rolnym, nie uciekając się do pomocy Związku Zrzeszeń Ogrodniczych. Również z powodzeniem popierano wystąpienia Spółdzielni „Kredyt Ogrodniczy" o różne kredyty na potrzeby jej członków.

Bez powodzenia zabiegano o udzielenie specjalnych kredytów dla ogrodników łódzkich, dotkniętych klęską gradową. Również zabiegi o prolongowanie kredytu udzielonego ogrodnikom lwowskim w związku z klęską gradową, która dotknęła ich w 1928 r. nie dały rezultatu.

Omawiano starania o wstawienie do budżetu Min. Rolnictwa sum dla udzielania pożyczek długoterminowych i niskoprocentowych na podniesienie ogrodnictwa. Uzyskano taki kredyt. Opinjowano warunki na jakich kredyt był udzielany. Opinjowano podania petentów. Interwenjowano w Banku Rolnym w razie trudności wynikłych przy zabezpieczaniu pożyczek przyznanych przez Min. Rolnictwa.

Kredyt ten okazał się bardzo celowy i Związek otrzymał liczne podziękowania za pomoc w wyjednaniu pożyczek.

Zabiegano o otrzymanie tego kredytu w roku budżetowym 1929/30.

Popierano wystąpienia członków o uzyskanie kredytu długoterminowego w listach zastawnych Państwowego Banku Roln.

Udzielano wszelkich wyjaśnień w sprawach kredytowych.

Ochrona roślin.

Podano w okólniku do wiadomości zrzeszonych tekst rozporządzenia wykonawczego Min. Rolnictwa „o tępieniu korówki wełnistej" oraz „o niszczeniu berberysu".

Wystąpiono do Min. Rolnictw z wnioskiem o ustalenie obowiązku odszkodowania właściciela przez państwo lub gminę za zniszczenie tych roślin.

Ubezpieczenia gradowe.

Wobec częstych klęsk gradowych, jakie nawiedzają ogrodnictwo, postanowiono rozwiązać kwestję ubezpieczenia gospodarstw ogrodniczych od gradobicia.

Wyjaśniono, iż krajowe towarzystwa ubezpieczeń tego rodzaju ubezpieczeń nie przyjmują i stworzenie tego działu napotkałoby duże trudności.

Zwrócono się do szeregu placówek naszych zagranicą z prośbą o wyjaśnienia, jak powyższa kwestja została rozwiązana w innych państwach.

Zwrócono się do organizacji o podanie nazwisk tych członków, którzy ewentualnie skłonni byliby ubezpieczyć swe gospodarstwa od gradobicia. Otrzymano dość liczne odpowiedzi.

Wyłoniono Komisję Organizacyjną dla zbadania możliwości powołania do życia wzajemnego towarzystwa ubezpieczeń od gradobicia gospodarstw ogrodniczych. Prace Komisji są w toku.

Kongresy i zjazdy międzynarodowe.

W roku sprawozdawczym specjalną uwagę zwrócono na udział naszego ogrodnictwa w pracach międzynarodowych.

Delegowano przedstawiciela Związku na Kongres Kupców Hurtowników Branży Owocowej i Warzywnej zwołany w styczniu roku sprawozdawczego do Elberfeld (Niemcy). O uchwałach powziętych na Kongresie powiadomiono władze państwowe. Dotyczyły one głównie 1) usprawnienia międzynarodowego przewozu kolejami, 2) standaryzacji i opakowania towaru, 3) zwalczania niesumiennych firm i pośredników w handlu międzynarodowym.

W związku z przygotowaniami do udziału w kongresie zestawiono spis firm hurtowej sprzedaży owoców i warzyw istniejących w Polsce.

Oddawna Związek pragnął przystąpić do Międzynarodowej Federacji Zawodowej Ogrodniczej (Fédération Horticole Professionnelle Internationale) jednoczącej w sobie przedstawicieli ogrodnictwa wszystkich ważniejszych państw Europy. Główną przeszkodą dla Polski w przystąpieniu do tej organizacji były głoszone przez nią hasła skrajnego liberalizmu w obrocie międzynarodowym, zrozumiałe jeśli chodzi o państwa o wysoko rozwiniętym ogrodnictwie i posiadające wielkie możliwości eksportowe. Zbyt daleko posunięty liberalizm celny w odniesieniu do polskiego ogrodnictwa byłby bardzo niebezpieczny w skutkach, nawet śmiało twierdzić można, iż podciąłby jego egzystencję. Przeto Związek Zrzeszeń Ogrodniczych musiał uzależnić swoje wstąpienie do F. H. P. I. od zwolnienia go od przyjęcia zbyt daleko idącego programu zniżania ochrony celnej i postanowił przeciwstawić temu programowi zasadę rozsądnego umiaru w wysokości taryf celnych, chroniących wytwórczość ogrodniczą w krajach słabiej rozwiniętych pod względem ogrodniczym.

Ten punkt widzenia przedstawił na Kongresie w Gandawie odbytym w końcu roku bież. p. Girdwoyń delegowany przez Związek w charakterze obserwatora Kongresu.

Ponieważ wyjaśniło się, iż F. H. P. I. mniejszy nacisk kładzie na wysokość stawek celnych, natomiast specjalnie zwalcza wszelkie zakazy dowozowe w formie jawnej lub ukrytej np. utrudnienia w obrocie w związku z ochroną roślin, przeto tezy polskie zostały przyjęte bez zastrzeżeń. Umożliwia to obecnie ogrodnictwu polskiemu oficjalne przystąpienie do F. H. P. I., co jest bezwzględnie korzystne.

W mies. wrześniu udał się do Drezna na Kongres Środkowoeuropejskich producentów szkółek prof. Piotr Hoser, vice-prezes Komitetu Związku. Na Kongresie było poruszonych szereg spraw dotyczących standaryzacji produkcji szkółkarskiej, ceł, przewozów kolejowych, podatków itd.

Na Kongresie zainicjowane zostało spotkanie między szkółkarzami polskimi i niemieckimi w sprawach traktatu handlowego, które doszło następnie do skutku w styczniu 1929 r.

Wycieczki.

Związek zorganizował we wrześniu roku bieżącego wycieczkę ogrodników polskich do Czech, celem nawiązania bliższego kontaktu z ogrodnictwem czechosłowackiem oraz zaznajomienia się ze stanem tamtejszego ogrodnictwa. W przejeździe do Czech wycieczka za-

trzymała się w Katowicach, dla zwiedzenia ważniejszych objektów ogrodniczych na Górnym Śląsku.

Reforma rolna.

Nawiązano kontakt z Min. Reform Rolnych w sprawie współdziałania Związku w uzyskiwaniu nadziałów ziemi dla ogrodników w parcelowanych w drodze reformy rolnej majątkach. Ustalenie zasad tej współpracy jest w toku.

Wystawy.

Związek współdziałał w organizacji okręgowych wystaw ogrodniczych w Toruniu i Łodzi.

Specjalną uwagę poświęcono udziałowi ogrodnictwa w Powsz. Wyst. Krajowej w Poznaniu przewidzianej na rok 1929. Całokształt sprawy z punktu widzenia organizacyjnego ujęto w ten sposób, iż wyłoniono Komitet Centralny w Warszawie, Komitet Wykonawczy w Poznaniu i szereg Komitetów Lokalnych, których zadaniem jest propagowanie udziału ogrodnictwa w P. W. K. Wyjednano postawienie przez P. W K. specjalnego pawilonu ogrodniczego o powierzchni 500 mtr. kw. Uzyskano dostateczne przestrzenie dla szkółek na otwartym terenie. Zapewniono sobie dostateczną przestrzeń w specjalnym pawilonie na szereg przewidzianych kilkodniowych pokazów ogrodniczych. Uzyskano dość znaczną redukcję opłat za stoiska w niektórych działach

W porozumieniu z Komitetem Wykonawczym w Poznaniu opracowano regulamin dla działu ogrodniczego. Ustalono terminy pokazów i ich zakres. W opracowaniu znajduje się sprawa nagród dla wystawców.

Rozesłano kilka okólników do zrzeszonych w sprawach technicznych związanych z udziałem ogrodników w P. W. K.

Postanowiono przy Komitecie Wykonawczym działu ogrodniczego P. W. K. w Poznaniu powołać do życia specjalne biuro, które dopomagałoby wystawcom w odbiorze eksponatów z kolei, ich przewozu, ustawienie itd. Zwrócono się do wystawców o opłacenie pewnego dodatku procentowego do opłat na stoisko na rzecz powyższego Biura.

Postanowiono zobrazować w postaci map i wykresów te dane statystyczne z zakresu produkcji ogrodniczej, jakie zestawił referat statystyki Związku. Zapewniono sobie dla wystawienia tych wykresów specjalne stoisko w pawilonie ogrodniczym. Uzyskano na koszta specjalną subwencję Min. Rolnictwa.

Utrzymywano żywy kontakt z dyrekcją P. W. K. w Poznaniu, delegując wielokrotnie przedstawicieli Związku do Poznania.

Udzielono licznych informacji zainteresowanym w sprawie wystawy.

Prace statystyczne.

Opracowano szczegółowo zestawienie obrotu towarowego Polski z zagranicą płodami ogrodniczemi za rok 1927. Wypracowano cyfry z bilansu handlowego, zestawiono je z bilansem handlowym Państwa. Zestawiono bilans handlowy Polski, według poszczegól-

nych Państw. Zestawiono bilans handlowy Polski według poszczególnych dyrekcji. Ujęto te zestawienia graficznie. Perjodycznie opracowywano zestawienia cen na produkty ogrodnicze na giełdzie warszawskiej i podawano te zestawienia w okresach miesięcznych prasie ogrodniczej do wiadomości.

W związku z traktatami handlowemi prowadzona jest statystyka cen na produkty ogrodnicze na rynkach w Paryżu i Berlinie. Zebrano dane do mapy rozmieszczenia szkółek drzew owocowych i zestawiono je w formie tablicy.

Podobnie zestawiono dane dotyczące rozmieszczenia sadów w Polsce na podstawie materjałów Głównego Urzędu Statystycznego. Obecnie przystąpiono do gromadzenia danych, dotyczących rozmieszczenia gospodarstw produkujących nasiona ogrodowe, oraz danych do mapy społecznej ogrodniczej, a więc szkół ogrodniczych, instruktorjatów, towarzystw, stacji doświadczalnych itd.

Opracowano liczne tablice i zestawienia statystyczne do artykułów, memorjałów itd.

Udział przedstawicieli Związku w stałych Komisjach Rządowych i Ogrodniczych poza ogrodnictwem stojących.

PAŃSTWOWA RADA ROLNICZA — deleg. prof E. Jankowski, zast. prof. P. Hoser.

KOMITET ZWIĄZKU POLSKICH ORGANIZACJI ROLNICZYCH —deleg. A. Girdwoyń.

CENTRALNA KOMISJA PRZYWOZOWA — delg. A. Girdwoyń.

KOMISJA ŚCISŁA C. K. P. — deleg. A Girdwoyń.

KOMISJA ROLNA DLA GROMADZENIA MATERJAŁÓW DO NOWEJ TARYFY CELNEJ:

PODKOMISJA Ogrodnicza: przewodn. prof. Włodz. Gorjaczkowski zastępca A. Girdwoyń.

CZŁONKOWIE: prof. E. Jankowski, prof. Piotr Hoser i inż. Artur Machlejd, dr. Marceli Rożański, Bolesław Siedlicki, prof. Wacław Iwanowski, Aleksander Weryho-Darowski.

Polski Związek Wytwórców Nasion Ogrodowych

Warszawa, ul. Bagatela 3.

Pol. Związek Wytwórców Nasion Ogrodowych powstał w dniu 24 grud. 1922 r. z istniejącego poprzednio przy Tow. Ogr. Warsz. „Koła Wytwórców Nasion Ogrodowych".

Związek jednoczy w celach współpracy producentów i wytwórców nasion, właścicieli firm handlowych, oraz pracowników zawodu nasiennego, bada stan nasiennictwa w kraju i zagranicą, prowadzi inspekcję plantacji nasiennych i kwalifikuje nasiona, zapomocą wysiewów próbnych, prowadzi kontrolę wartości odmianowej nasion będących w handlu, ułatwia zbyt nasion w kraju i zagranicą przez urządzanie jarmarków, pośredniczenie w sprzedaży, udzielanie informacji, reklamowanie nasion polskich itd., współdziała w zaspokojeniu potrzeb kredytowych nasiennictwa, współpracuje z instytucjami zawodowemi nad podniesieniem stanu nasiennictwa polskiego.

Działalnością swą Związek obejmuje teren całej Rzeczypospolitej

Władze Związku: prezes — *dr. Rożański Marceli*
vice prez. — *Chomicz Józef, Hoser Wincenty*
skarbnik — *inż. Machlejd Artur*

Członkowie Zarządu — *Garnuszewski Walerjan, Koziarski Antoni, Stypiński Wiktor.* Stanowisko Sekretarza Związku zajmuje *p. Wasiewicz Czesław.*

W roku sprawozdawczym Zarząd zorganizował 3 dniowy Jarmark Nasienny, poprzedzony Walnem Zebraniem i Zebraniem Komisji Cennikowej, na którem zostały omówione ceny orjentacyjne nasion, wydał dwa biuletyny: № 1 — przedjarmarczny z cenami orjentacyjnemi i artykułami fachowemi z zakresu nasiennictwa i № 2 — pojarmarczny z cenami jarmarcznemi, wystarał się w Państw. Banku Rolnym o kredyt na realizację zbiorów, ustalił nomenklaturę i wysokość stawek celnych na nasiona, załatwił przytem sprawy bieżące.

Wzorem lat ubiegłych w okresie sprawozdawczym prowadził Związek kontrolę wartości materjału siewnego na Stacji Doświadczalnej Tow. Ogr. Warsz. w Morach, jakoteż u producentów i firm nasiennych.

W okresie tym liczba członków Związku osiągnęła cyfrę 79, była zatem wyższą o 21 od cyfry zeszłorocznej, co w pewnej mierze charakteryzuje stały wzrost Związku, będący wynikiem ciągłego rozwoju nasiennictwa polskiego.

Pol. Związek Wytwórców Nasion Ogrodowych wchodzi w skład członków Związku Pol. Zrzesz. Ogrodniczych.

Polski Związek Wytwórców Drzew i Krzewów

Warszawa, ul. Bagatela 3.

Początkowo pod nazwą Pol. Związku Właścicieli Szkółek Handlowych Związek istnieje od dnia 24 marca 1924 r.

Założycielami Związku byli: prof. Hoser Piotr, inż. Machlejd Artur, Girdwoyń Aleksander i ś. p. Piechowski Marjan. Związek upoważniony jest do działania na terenie całego Państwa.

W październiku 1927 r. zatwierdzony został statut w formie zmienionej, przyczem nazwa Związku otrzymała obecne brzmienie Pol. Zw. Wytwórców Drzew i Krzewów.

Do najważniejszych, określonych statutem Związku zadań należą: reprezentacja i obrona interesów członków zrzeszonych, popieranie handlu produkcji drzewek i krzewów, utrzymanie kontaktu z innemi organizacjami pokrewnemi w kraju i zagranicą.

Członkami zwyczajnymi Związku mogą być: właściciele szkółek handlowych, osoby fizyczne i prawne.

Członkami nadzwyczajnymi mogą być zrzeszenia i pokrewne ogrodnictwu organizacje społeczne.

W miarę potrzeb lokalnych mogą powstawać koła wojewódzkie Związku Wytwórców Drzew i Krzewów.

Władze Związku stanowią:

prezes	*Hoser Piotr-senjor*
vice-prezes	*Machlejd Artur*
sekretarz	*Girdwoyń Aleksander*
skarbnik	*Machlejd Jerzy*

Członkowie Zarządu:
Brunicki Juljan, Celichowski Stefan, Roztworowski Roman. Kierownikiem biura Związku jest p. *Zaleski Antoni.*

W roku sprawozdawczym odbyło się 9 posiedzeń Zarządu oraz 2 walne zebrania roczne i dyskusyjne.

Ważniejsze prace Związku dotyczyły: opracowania wskazówek dla oceny szkółek drzew owocowych „na pniu" i podstaw określających przeciętne normy wydatków na regulówkę ręczną, cen orjentacyjnych na materjał szkółkowy, zrazy, oraz normy płacy za oczkowanie, doświadczeń ze szczepieniem drzew na korzeniach, pośrednictwa handlowego, zwalczania handlu drzewami bezwartościowemi lub pochodzącemi z kradzieży, doboru drzew do użytku plantacji miejskich, zakładania sadów doborowych przy stacjach doświadczalnych, współpracy z organizacjami rolniczemi zakładającemi sady handlowe, zakładania wzorowych ogródków szkolnych przy szkołach powszechnych, walki ze szkodnikami roślin, współpracy ze Związkiem Pol. Zrzeszeń Ogrodniczych, udziału w pracach nad nową taryfą celną, ubezpieczenia zakładów szkółkarskich od gradobicia, starań o kredyty długo i krótkoterminowe na cele hodowlane, stosunku do projektowanych przez Minist. Komunik. szkółek morwy jedwabniczej przeznaczonych dla celów. kolei, oraz do działalności sekcji ogrodniczych wojewódzkich Komisji Regjonalnych, udziału członków w wystawach ogrodniczych w Łodzi, Toruniu oraz Powsz. Wyst. Kraj. w Poznaniu, udziału w wycieczce do Czechosłowacji itd.

Związek dokonywał prób nawiązania stosunków handlowych z Rosją. Prof. Piotr Hoser jako przedstawiciel Związku brał udział w środkowoeuropejskim zjeździe szkółkarzy w Dreznie. W późniejszych obradach tego Zjazdu, które miały miejsce w Berlinie z ramienia Związku uczestniczyli pp.: Piotr Hoser, Artur Machlejd i Aleksander Girdwoyń.

Za udział w jesiennej wystawie paryskiej 1927 r. otrzymał Związek nagrodę honorową w postaci cennej wazy, oraz medal złoty „de vermeille" zbiorowo za wystawione przez grono członków drzewka owocowe.

Polski Związek Wytwórców Drzew i Krzewów wchodzi w skład członków Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Polski Związek Posiadaczy Sadów

Warszawa, ul. Bagatela 3.

Związek istnieje od roku 1925.

Nazwiska założycieli: prof. Hoser Piotr, dr. Rożański Marceli, dr. Filewicz Władysław, Girdwoyń Aleksander, Majdecki Aleksander.

Do zadań Związku należą: przedstawicielstwo i obrona interesów swych członków na terenie rządowym, samorządowym i spo-

łecznym, popieranie wytwórczości owoców przez rejestrowanie zakładów hodowlanych, współdziałanie w ich organizacji, wytyczanie kierunków produkcji owocarskiej, urządzanie dla członków Związku zebrań informacyjnych, odczytów, wycieczek, urządzanie jarmarków, wystaw i pokazów owocarskich, walka ze szkodnikami roślin, kontrola i opinjowanie stanu produkcji zakładów sadowniczych, utrzymywanie łączności z pokrewnemi organizacjami w kraju i zagranicą itp.

Władze Związku: prezes *dr. Filewicz Władysław*
vice-prezes *inż. Hozer Jerzy*
sekretarz *Girdwoyń Aleksander*
skarbnik *dr. Rożański Marceli*
Członkowie Zarządu: *prof. Jankowski Edmund, Czempiński St., Glinczyna Anna.*

Dyrektorem Związku jest p. *Skawiński Stefan,*
Sekretarką p. *inż. Pieślakówna Zofja.*

W roku sprawozdawczym Zarząd Związku odbył 12 posiedzeń.

Wiele uwagi poświęcił Związek doniosłemu dla sadownictwa zadaniu walki ze szkodnikami i chorobami drzew i krzewów owocowych. Na cele te Związek uzyskał dla swych członków w Państwowym Banku Rolnym znaczne kredyty (wysokość 2 zł. na 1 drzewo). Prowadzono akcję pośrednictwa pomiędzy właścicielami i dzierżawcami sadów. Ułatwiano wyszukiwanie dobrych techników w celu wykonywania robót sadowniczych, w szczególności przeszczepiania drzew.

Dyrektor Związku oraz dwaj specjaliści zajmowali się oceną sadów dla celów kredytowych.

Zarząd Związku zorganizował 2 kursy specjalnie dla członków i pracowników — I wiosennych robót w sadzie, II — poświęcony zwalczaniu szkodników i chorób drzew owocowych i krzewów.

Podejmowano próby ułatwienia handlu owocami w drodze pośrednictwa Związku między producentami i odbiorcami.

Na terenie i łącznie z Tow. Ogrod. Warszawskiem zorganizowany był jarmak na owoce, w którym wzięły udział firmy winiarskie, przetwórnicze oraz handlujące narzędziami ogrodniczemi, jak również środkami chemicznemi grzybo i owadobójczemi.

Wydaną została w formie broszury ulotka pióra dr. Filewicza „Handlowe odmiany owoców (Jabłonie)" oraz artykuł prof. E. Jankowskiego „Przeszczepiajcie", jako dalszy ciąg wydawnictw tego rodzaju cieszących się dużem powodzeniem.

Działająca przy Związku Komisja Owocoznawcza odbyła 7 posiedzeń oznaczając 160 odmian owoców.

W celach statystycznych prowadzone jest notowanie cen na rynku owocarskim.

Związek rozpoczął opracowanie przepisów standaryzacji owoców, niezmiernie ważnej dla celów handlowych, zwłaszcza zaś dla eksportu zagranicznego owoców.

Dążąc do rozwoju instytucji Związek organizuje swe koła prowincjonalne, z których czynne dotychczas jest jedynie koło w Radomiu.

Pol. Związek Posiadaczy Sadów wchodzi w skład Członków Zw. Pol. Zrzeszeń Ogrodniczych.

Polski Związek Hodowców Kwiatów

Warszawa, ul. Bagatela 3.

Polski Związek Hodowców Kwiatów został założony 14 kwietnia 1925 r. Istniał początkowo pod nazwą Polski Związek Hodowców Roślin Ozdobnych i Kwiatów, zaś w październiku 1928 r. uzyskał zatwierdzenie zmienionego statutu i nazwy: Polski Związek Hodowców Kwiatów.

Założycielami Związku byli: Koprowski Jan, inż. Machlejd Artur, Machlejd Józef, Maciejewski Antoni i Siniarski Jan.

Związek uprawniony jest do działania na terenie całego Państwa, ma przytem za zadanie:

Przedstawicielstwo i ochronę interesów zawodowych hodowców roślin ozdobnych i kwiatów, występowanie wobec władz i urzędów państwowych samorządowych, instytucji społecznych i zawodowych w obronie interesów wszystkich członków zrzeszenia.

Popieranie handlu i hodowli roślin ozdobnych i kwiatów przez organizowanie wystaw, jarmarków i pokazów, opinjowanie wartości produkcji i zdolności kredytowej członków.

Członkami zwyczajnymi Związku mogą być: właściciele hodowli roślin zdobnych i kwiatów.

Członkami nadzwyczajnymi mogą być zrzeszenia i organizacje społeczne pokrewne ogrodnictwu, zaś członkami popierającymi — osoby nie pracujące zawodowo ani naukowo w kwiaciarstwie, lecz miłujące ten zawód.

Koła wojewódzkie Związku tworzą się w miarę wyłaniających się potrzeb lokalnych.

Władze Związku stanowią:

prezes	inż. *Machlejd Artur*
viceprezes	*Hoser Wincenty*
sekretarz 1	*Maciejewski Antoni*
sekretarz 2	*Machlejd Józef*
skarbnik	*Siniarski Jan*

Członkowie Zarządu: *French Franciszek*, *Galecki Bogusław*, *Hentschel Gotlieb*, *Jastrzębski Stanisław*, *Koprowski Jan*, *Nowakowski Ludwik*, *Schauer Stanisław*, *Schmitt Maurycy*. Kierownikiem biura Zw. jest p. *Zaleski Antoni*.

W roku sprawozdawczym odbyło się 11 posiedzeń Zarządu, oraz 2 posiedzenia Prezydjum Związku.

Z pośród ważniejszych spraw Związek załatwił następujące:

Wprowadzono dostosowane do potrzeb zmiany w statucie Zwązku. Ustalono normy wynagrodzenia za pracę ekspertów. Udzielono członkom wyjaśnień w sprawach podatkowych, norm płacy, ubezpieczeń społecznych, przepisów importowych itp. Wystąpiono w sprawie nadmiernego importu kwiatów zagranicznych, oraz przeciwko prowadzonej z terenu Gdańska i Oliwy kontrabandzie kwiatów.

Związek podejmował starania i popierał wystąpienia członków o przyznanie kredytów krótko i długoterminowych.

Interwenjowano w magistracie Warszawskim w sprawach godzin handlu i miejsc sprzedaży kwiatów.

Urządzono 2 pokazy kwiatów i rozsad oraz informowano członków odnośnie wystaw ogrodniczych w Toruniu i Łodzi, rolniczych w Łucku i Wilnie oraz postępów organizacji P. W. K. w Poznaniu.

Zorganizowano kilka wycieczek dla zwiedzenia ciekawych hodowli kwiaciarskich krajowych.

Zebrano ankietę w sprawie ubezpieczenia zakładów hodowlanych od gradobicia.

Polski Związek Hodowców Kwiatów wchodzi w skład członków Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Polski Związek Producentów Warzyw

Warszawa, ul. Grójecka 12.

Polski Związek Producentów Warzyw założony został dn. 24 maja 1927 r. przez ówczesną spółkę komandytową: Siedlicki, Kiełpiński, Kelli i Ska, członkowie której weszli w skład Związku.

Związek ma na celu podniesienie i rozwój produkcji warzywnej krajowej, organizację handlu warzywnego, zdobywanie dlań nowych rynków zbytu itp.

Władze Związku:

prezes	*Kopiński Alekskander*
viceprezes	*Kiełpiński Mieczysław*
skarbnik	*Siniarski Jan*
sekretarz	*Drabich Edward*

Członkowie Zarządu: *Gazdowski Karol*, *Zaleski Stanisław*, *Wardecki Jan*: zastępcy: *Chaniecki Józef*, *Zajkowski Czesław*, *Bucholc Bolesław*. Kierownikiem Biura był p. *Klimek Józef*.

W roku sprawozdawczym odbyto jedno walne zgromadzenie, 2 nadzwyczajne walne zgromadzenia, pozatem Zarząd odbył 12 miesięcznych posiedzeń na których załatwiono szereg spraw organizacyjnych i administracyjnych.

Z pośród wielu czynności Zarządu charakteryzujących okres sprawozdawczy, wybija się na czoło sprawa zorganizowania zawodowego producentów, jak również współpraca z czynnikami rządowymi w zamierzeniach dotyczących warzywnictwa. Obok tego wiele czasu poświęcił Zarząd na interwencje w biurach magistratu m. Warszawy.

Zarząd Związku uzyskał kredyt dla swych członków w Banku Rolnym w sumie 175.000 zł.

Zarząd Związku interwenjował przy opracowaniu nowej taryfy kolejowej, uzyskał możność przewozu warzyw i owoców pociągami osobowemi w sezonie letnim.

Zarząd zorganizował wycieczkę do Państwowego Instytutu w Puławach w celu porównania kultur warzywnych w gospodarstwach podwarszawskich ze stanem tychże kultur w Państwowym Instytucie w Puławach.

Zarząd zorganizował 2 wycieczki członków P. Z. P. W. dla zwiedzenia gospodarstw fachowych pp. Hosera i Stanisława Zaleskiego. Zarząd nawiązał kontakt z organizacjami ogrodniczemi w Poznaniu,

dając im dane dotyczące stanu gospodarstw podwarszawskich i ich organizacji.

Zarząd był zaproszony na wystawę w Łodzi, a na sędziów designował paru członków P. Z. P. W. z p. Czesławem Zajkowskim na czele.

Troską Zarządu było otrzymanie koncesji na targowisko warzywne od władz miejskich i zawarcie umowy z właścicielami posesji, na której odbywa się hurtowy targ warzywny.

Polski Związek Producentów Warzyw wchodzi w skład członków Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Centralny Polski Związek Ogrodników

Warszawa, ul. Hortensja 3.

Utworzony w 1906 r. Centralny Polski Związek Ogrodników posiada swój Zarząd Główny w Warszawie, oraz oddziały prowincjonalne w następujących miastach: Łodzi, Lublinie, Łęczycy, Grójcu, Pabjanicach, Hrubieszowie, Sosnowcu, Włocławku, Włodzimierzu, Woł., Zamościu i ostatnio zorganizowany oddział w Równem.

Władze Związku: prezes *Skawiński Stefan*
viceprez. *Kaczorowski Zygmunt*
,, *Maciejewski Antoni*
sekretarz *Mazurkiewicz Stanisław*
skarbnik *Siniarski Jan*

Członkowie Zarządu: *Zaleski Antoni*, *Gogolewski Tadeusz*, *Dzięgielewski Marjan*, *Gazdowski Karol*, *Krawczyk Jan*. Sekretarką Związku była p. *Bulikowska Julja*.

Działalność Związku ma na celu podniesienie poziomu wykształcenia zawodowego swych członków, oraz ich zjednoczenie organizacyjne dla uzyskania najlepszych wyników takiej współpracy.

Wiedzę zawodową Związek propaguje przy pomocy kursów dokształcających, odczytów i pogadanek, wysyłając do oddziałów prowincjonalnych Związku swych delegatów — prelegentów.

Jednocząc w łonie swej organizacji ogrodników pracobiorców jakoteż pracodawców, Związek załatwia wszelkie wynikłe na tle zawodowem nieporozumienia i spory.

Bardzo szeroką działalność rozwija istniejące przy Zarządzie Głównym biuro pośrednictwa pracy, które corocznie załatwia kilkaset spraw w zakresie swej kompetencji.

W roku sprawozdawczym staraniem oddziału łódzkiego urządzona była w Łodzi t. zw. wojewódzka wystawa ogrodnicza, która, dzięki doskonałej organizacji zdobyła duże powodzenie.

Dla kontroli nad całokształtem działalności Związku Zarząd Główny zwołuje raz w roku zjazd delegatów prowincjonalnych, którzy zdają wówczas sprawę z rocznej działalności poszczególnych oddziałów.

Centr. Pol. Zw. Ogrodników wchodzi w skład członków Zw. Pol. Zrz. Ogr.

Wykaz ilościowy członków w oddziałach: Warszawa 300, Łódź 110, Włocławek 57, Lublin 42, Sosnowiec 40, Zamość 33, Włodzimierz Woł. 18, Pabjanice 15, Grójec 12, Hrubieszów 8, Łęczyca 6.

Wielkopolski Związek Towarzystw Ogrodniczych.

Poznań, ul. Pocztowa 29.

Wielkopolski Związek Towarzystw Ogrodniczych został założony przed 10 laty przez p. Marcińca Józefa, jednego z najbardziej zasłużonych ogrodników polskich, prezesa honorowego Związku.

Instytucja postawiła sobie za zadanie rozwój wszechstronny ogrodnictwa polskiego, do którego to celu dąży drogą zjednoczenia Towarzystw ogrodniczych na całym terenie Wielkopolski.

W roku sprawozdawczym Władze Związku przedstawiały się następująco:

prezes *Kosmol Jan*
wiceprezesi *Netzel i Galle*
sekretarz *Englert*

Członkowie Zarządu: *Kossatz, Lasik, Majewicz, Antczak.*

Do najważniejszych, wykonanych w roku 1928 prac Związku należało: zorganizowanie Poznańskiego Towarzystwa popierania jedwabnictwa w Wielkopolsce i kursów jedwabniczych w Poznaniu i Gnieźnie, powołanie do życia Kredytowej Spółdzielni Ogrodniczej, utworzenie Komitetu Wykonawczego Działu Ogrodniczego Powsz. Wystawy Krajowej, zorganizowanie wycieczki ogrodniczej do Torunia, Puław itd., oraz urządzenie Kursów dokształcających dla pomocników ogrodniczych.

W skład Wielkopolskiego Związku Towarzystw Ogrodniczych wchodzi 17 Towarzystw o łącznej liczbie 576 członków.

Instytucja wchodzi w skład członków Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Pomorski Związek Ogrodników Produkujących

Toruń, ul. Sienkiewicza 40.

Pomorski Związek Ogrodników Produkujących łączy w sobie 3 grupy: Toruńską, Bydgoską i Grudziądzką.

Władze Związku: prezes *Bagiński Bogumił*
wiceprezes *Hentschel Gotlieb*
sekretarz *Zieleziński Stefan*
skarbnik *Puchalski Alfons*

Członkowie Zarządu: *Bagiński Kazimierz, Hozakowski Aleksander, Schrödter* — prezes grupy Bydgoszcz, *Makowski* — prezes grupy Grudziądz.

Grupa Związku Toruń istnieje od dn. 17 października 1926 roku.

Zebrania miesięczne grupy odbywają się w każdą środę po 15-ym. W roku sprawozdawczym Pom. Zw. Ogrodn. Produkujących odbył 3 zebrania, a mianowicie: 1 walne, 1 organizacyjne wystawy i 1 w czasie trwania wystawy.

Przedstawiciele Związku kilkakrotnie delegowani byli do Warszawy dla załatwienia spraw połączonych z działalnością grupy.

Największą troską Związku była Pomorska Wystawa Ogrodniczo-Przemysłowa (Toruń 28. 7. — 4. 10.) organizacji, której Związek poświęcił wiele zabiegów i pracy. Poniesione w tym celu trudy przyczyniły się do wielkiego powodzenia wystawy, dając wysokie świadectwo zdolności organizacyjnej jej twórców.

Pomorski Związek Ogrodników Produkujących wchodzi w skład Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych w charakterze członka.

Związek Polskich Zawod. Ogrodn. na Śląsku

Katowice, ul. Plebiscytowa 1.

Związek Polskich Zawodowych Ogrodników na Śląsku istnieje od 1924 r.

Nazwiska założycieli: Szklorz Ernest, Wesołowski Adolf, Włosik Władysław, Preissener Herman, Hoffman Józef, Fiegler, Passek Gotlieb.

Instytucja ma na celu pracę organizacyjną nad udoskonaleniem ogrodnictwa, oraz przedstawicielstwo i obronę interesów członków należących do Związku.

Władze Związku:	prezes	*Mikulla Robert*
	viceprezes	*Szklorz Ernest*
	skarbnik	*Hoffman Józef*
	sekretarz	*Zock Józef*

Ławnicy: *Truskolarski, Jakubowski, Chowaniec, Meliszer, Maciąga, Piwowarski.*

W roku sprawozdawczym Związek odbył 24 zgromadzenia oraz 3 zorganizowane dla swych członków wycieczki.

Związek Polskich Zawodowych Ogrodników na Śląsku wchodzi w skład Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych w charakterze członka.

Towarzystwo Ogrodnicze Warszawskie

Warszawa, ul. Bagatela 3.

Najstarsza i najbardziej zasłużona instytucja ogrodnicza w Polsce, Tow. Ogrodn. Warszawskie powstało z inicjatywy podjętej przez redakcję „Ogrodnika Polskiego”. Opracowany przez tę redakcję projekt ustawy był aprobowany przez grono ogrodników i miłośników ogrodnictwa w czasie trwania wystawy ogrodniczej w Warszawie w roku 1881.

Projekt ten poprawiony przez późniejszego prezesa T-wa Jerzego Aleksandrowicza uzyskał zatwierdzenie ówczesnych władz rosyjskich dnia 18 maja 1884 r.

Nowopowstałe T-wo spotkało się z wielkiem zainteresowaniem ze strony społeczeństwa o czem najlepiej świadczyła duża, stale wzrastająca liczba zgłoszonych członków, których ilość w pierwszym roku istnienia T-wa osiągnęła cyfrę 481.

Wielką była również ofiarność społeczeństwa na cele nowej instytucji, dzięki której z biegiem czasu T-wo weszło w posiadanie

siedziby własnej na Bagateli, położonego pod Warszawą folwarku Mory oraz pozostających dotychczas w dyspozycji dożywotniej właścicielki dóbr Potycz i Morynin w okolicy Grójca.

Nazwiska założycieli T-wa Ogrodn. Warszawskiego: Bloch Emilja, Branicki hr. Władysław, Dąbrowski Paulin, Dembowski Ludwik, Iwański Kazimierz, Jodko Antoni, Krasiński hr. Ludwik, Krasińska hr. Róża, Kronenberg Róża, Kronenberg Stanisław, Kronenberg Władysław, Kurtz Zygmunt, Makowiecki Stefan, Mendelson B. W., Montresor Konstancja, Poklewski-Koziełło Alfons, Potocka hr. Aleksandra, Raczyńska hr. Róża, Rotwand Stanisław, Sobański Feliks, Starzyński hr. Karol, Walewski Colonna Winc., Waligórski Onufry, Wertheim Juljusz, Zamojski hr. Tomasz.

W czasie 45 letniego swego istnienia, którego większość przypadła na okres ciężkiej niewoli politycznej kraju, Towarzystwo pracą swą przyczyniło się w dużym stopniu do wzrostu znaczenia ogrodnictwa polskiego. Pod sztandarem Tow. Ogr. Warsz. gromadzą się w tym czasie zasobni w wiedzę zawodową i zapał twórczy obywatele, którzy dobro społeczne oraz pracę dla własnego kraju umieli postawić na naczelnem miejscu swoich wskazań.

W roku sprawozdawczym władze T-wa przedstawiały się następująco:

prezes *Kulwieć Kazimierz*
viceprezesi *Danielewicz Leon* i *Rożański Marceli*
sekretarze *Skawiński Stefan* i *Perkowski Aleksander*
skarbnik *Girdwoyń Aleksander.*

Członkowie Zarządu: *Hoser Piotr senjor, Iwanowski Wacław, Kiełpiński Mieczysław, Kossakowski Wincenty, Maciejewski Antoni, Mazurkiewicz Stanisław.* Zastępcy: *Błaszczyk Edmund, Piórkowski Edward, Wóycicki Stanisław.*

W ciągu roku 1928 Zarząd T-wa oraz Prezydjum odbyło 33 posiedzenia na których załatwiono 272 sprawy.

Działalność T-wa w zakresie popularyzacji wiedzy ogrodniczej przejawiała się w organizowaniu kursów wieczorowych dla praktykantów, 13 pokazów praktycznych zajęć w ogrodach, 11 pogadanek ogrodniczych na zebraniach miesięcznych. Niezależnie od tego szereg pogadanek i pokazów urządzały Stacja Ochrony Roślin, jakoteż Koło Miłośników Ogrodnictwa.

Próba wznowienia, cieszących się przed wojną dużem powodzeniem jarmarków owocowych wypadła niepomyślnie ze względu na zbyt słaby udział wystawców.

Towarzystwo dało 26 nagród do dyspozycji Komitetu Wojewódzkiej Wystawy Ogrodniczej w Łodzi.

Zarząd T-wa współdziałał w organizowaniu przez Zw. Pol. Zrzeszeń Ogrodniczych wycieczki ogrodniczej do Czechosłowacji.

Znacznym kosztem dokonano gruntownego remontu piętrowego budynku w Morach, w którym pomieszczona została część zbiorów naukowych T-wa oraz pracownie: Stacji Doświadczalnej, Genetycznej i Ochrony Roślin.

Zarówno stacja doświadczalna w Morach, jak też i majątki T-wa Potycz i Marynin podlegały stałej lustracji Komisji, lub Zarządu Towarzystwa.

W związku z parcelacją maj. Janków, własnością prof. E. Jankowskiego, położonej na terenie m. st. Warszawy, powiększony został przez właściciela plac, ofiarowany niegdyś Towarzystwu.

W dniu 11 lutego 1928 r. w łonie T-wa odbyła się uroczystość jubileuszowa obchodu 50-lecia pracy ogrodniczej p. Franciszka Szaniora, b. sekretarza, viceprezesa Zarządu, i zasłużonego członka honorowego T-wa.

Organem wykonawczym uchwał Zarządu było Biuro Towarzystwa kierowane w okresie sprawozdawczym przez p. Bol. Janikowskiego.

Mieszcząca się w lokalu T-wa na Bagateli **Stacja Ochrony Roślin T. O. W.** wykazała w roku sprawozdawczym znaczny rozwój wewnętrzny oraz zwiększenie zakresu swej działalności.

Utworzony został Dział Ochrony Roślin przy Stacji Doświadczalnej w Morach, którego kierownictwo objął p. dr. Ruszkowski Jan.

Stały personel St. O. R. T. O. W. przedstawiał się następująco: dr. Gorjaczkowski Włodzimierz — kierownik stacji, dr. Ruszkowski Jan — kierownik działu entomologicznego, Zweigbaumówna Zofja — asystentka, inż. Frydrychewicz Juljusz —stypendysta Min. Rolnictwa, Blochówna H. — pracowniczka biurowa.

Sprawozdanie z rocznej działalności Stacji wykazuje: 1189 udzielonych klijentom porad, 59 wyjazdów personelu w sprawach ochrony roślin, 6 urządzonych pokazów chorób i szkodników roślin, oraz udział Stacji w 7 wystawach.

Personel Stacji wygłosił 15 pogadanek o zwalczaniu chorób i szkodników roślin i zorganizował dwa zebrania dyskusyjne na tenże temat, prowadząc przytem dział ochrony roślin na 10 kursach ogrodniczych.

Zbiory i bibljoteka Stacji były dostępne dla kształcącej się młodzieży ogrodniczej, która korzystała również ze wskazówek i pomocy jej personelu.

Zostało przez Stację wydanych 17 ulotek z zakresu zwalczania chorób i szkodników roślin, utrzymywany był przytem kontakt Stacji z zakładami handlowemi ogrodniczemi.

Z pośród prac naukowych personelu Stacji, oprócz 29 artykułów ogłoszonych w pismach ogrodniczych i rolniczych wymienić należy: p. Zweigbaumówny Z.: „Organizacja Ochrony Roślin we Francji” oraz p. inż. Frydrychewicza J.: „Żerowanie gąsienic Brudnicy nieparki w świetle cyfr i pewne dane z jej biologji”.

Stacja wydała 10 zaświadczeń na wywóz ziemniaków, 30 na kupno ekstraktu tytoniowego, dokonała 5 lustracji przesyłek na komorze celnej.

Personel Stacji brał udział w Zjazdach i posiedzeniach poświęconych ochronie roślin.

W zakresie walki ze szkodnikami prowadziła Stacja akcję zwalczania raka ziemniaczanego na terenie woj. Warszawskiego i Łódzkiego oraz choroby ziemniaka w pow. Kutnowskim. Prowadziła

Stacja nadto badanie mącznika na chmielu i obserwacje nad występowaniem chorób i szkodników fasoli, grochu i chwościka buraczanego. Robione były przytem próby zastosowania w tych celach gazu cyanowodorowego.

Spis chorób i szkodników roślin z terenu swej działalności opracowała Stacja, do sprawozdania Międzynarod. Instytutu Rolniczego w Rzymie, jakoteż przygotowała do druku szczegółowy wykaz chorób i szkodników roślin z podaniem miejscowości ich występowania w kraju.

W roku sprawozdawczym czynne były 2 punkty obserwacyjne Stacji: w Chojnach (woj. Łódzkie) i Knyszynie (woj. Białostockie).

Dużo uwagi poświęcił Zarząd T-wa **Stacji Doświadczalnej** w Morach pozostającej pod dyrekcją p. Falkowskiego Ludwika, którego miejsce z dniem 1 marca zajął p. Wróblewski Kazimierz. Asystentką Stacji Doświad. została p. Kruszewska Zofja. Niezależnie od kierownictwa pracami doświadczalno-naukowemi dyrektor Stacji pełnił czynności administracyjne, czynnej tamże pod kierownictwem specjalisty ogrodnika fermy ogrodniczej.

Nadto w początkach roku sprawozdawczego wznowiony został Dział Badań Naukowych **Stacji Genetycznej** pozostający pod kierownictwem p. dr. M. Skalińskiej. Stanowisko asystenta tego działu objęła p. inż. Cholewińska Bronisława.

Stacja Genetyczna założona przez Tow. Ogrodn. w roku 1915 była jedną z pierwszych placówek genetyczno-ogrodniczych w Polsce. Pozostawała ona w pierwszych łatach swego istnienia pod kierownictwem Dra E. Malinowskiego. Po zamknięciu jej w roku 1919 wznawia swą czynność z wiosną roku 1928.

Działalność Stacji Genetycznej obejmowała: badania nad płodnością drzew owocowych, obserwacje nad kwitnieniem i owocowaniem wczesnych odmian kalafjorów, badania nad wahaniami procentu kwiatów pełnych u lewkonji, badania nad kruchością naci u marchwi nantejskiej, prace selekcyjne nad cebulą żytawską prace selekcyjne nad rzodkiewką różową z białym końcem, prace selekcyjne nad soją, oraz rabarbarem.

Stacja została zaopatrzona w środki do prowadzonych, przez nią badań cytologicznych.

Zarówno Stacja Ochrony Roślin, jakoteż Stacja Doświadczalna w Morach korzystały z wydatnego poparcia finansowego Min. Roln.

Istniejący przy Tow. Ogrodn. Warszawskiem **Komitet Plantacyjny Rzplitej** odbył w roku sprawozdawczym 9 zebrań.

Prezesem Komitetu był p. Geisler Edward, sekretarzem p. Zaleski Antoni. Komitet rozwija działalność mającą na celu ochronę roślinności i rozwój zadrzewienia stolicy oraz miast prowincjonalnych w drodze interwencji u władz rządowych i miejskich, udzielania wskazówek i instrukcji.

Na zebraniach ogólnych Komitetu wygłoszone były referaty o stanie z drzewienia miast w Anglji i Czechosłowacji.

Koło Planistów przy Tow. Ogrodn. Warsz. w roku sprawozdawczy mliczyło 17 członków-planistów z Warszawy, Poznania, Lwowa i Łodzi.

Zarząd Koła stanowili: Kronenbrg W. przewodniczący, Schönfeld St. viceprzewodniczący, Życieński S. sekretarz.

Odbyło się 7 posiedzeń plenarnych, 1 nadzwyczajne i 14 komisyjnych. Praca koła dotyczyła udzielania wskazówek władzom miejskim w sprawie zakładania i ulepszania plantacji, opinjowania projektów rozplanowania terenów szkolnych miejskich i wiejskich, opinjowania projektów nadsyłanych przez miasta prowincjonalne, udziału Koła w P. W. K., ustalenia kosztów urządzania parków na wsi i w miastach.

Koło Miłośników Ogrodnictwa przy Tow. Ogrodn. Warsz. pozostawało pod przewodnictwem p. Schönfelda, sekretarzem Koła był p. Bukowiecki.

W lokalu Tow. Ogrodn. Warsz. odbyło się 9 zebrań miesięcznych, na których wygłoszono 8 pogadanek na temtay ogrodnicze rolnicze i podróżnicze.

Do zakresu działalności Koła w głównej mierze należy: zdobienie szkół, oraz budzenie w dzieciach zamiłowania do hodowli roślin, organizowanie kursów ogrodniczych oraz kursów hodowli roślin pokojowych, prowadzenie działek dla swych członków ogłaszanie konkursów itd.

Przewodniczącą Sekcji zdobienia Szkół roślinami była p. inż. Zielińska, zaś sekcji dochodów niestałych — p. H. Mickaniewska.

Towarzystwo Ogrodnicze Warszawskie wchodzi w skład Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych. Liczyło w roku sprawozdawczym 287 członków.

Wileńskie T-wo Ogrodnicze.

Wilno, w. Pochulanka 7.

T-wo Ogrodnicze Wileńskie rozpoczęło swą pracę organizacyjną i kulturalno-oświatową już w czerwcu 1922 r. na zasadzie statutu Wileń. T-wa Pomologicznego, zaś od roku 1924 istnieje Tow. oficjalnie pod nazwą obecną.

Założycielami Tow. byli: prof. U. S. B. Muszyński Jan, Krywko Jan, Pawłowicz Józef, Moczulak Jan, Sienkiewicz Konstanty, Plebańczyk Walenty i inni.

Pracę swą Tow. prowadzi stale na terenie m. Wilna i całego woj. Wileńskiego.

Władze Towarzystwa:

prezes prof. U. S. B. *Muszyński Jan*
sekretarz *Krywko Jan*

Członkowie Zarządu: *Moczulak Jan, Bujwid Frejdenberg, Zemojtel.*

Komisja Rewizyjna: *Sienkiewicz, Urbanowiczówna i Szysłowski.*

Od początku działalności T-wa do roku 1928 urządzono: 1 miesięczny kurs ogrodniczy (152 godz., 48 słuchaczy), zebrań 42, na których wygłoszono 75 wykładów z zakresu ogrodnictwa, wobec 456 słuchaczy, 3 wycieczki przy udziale 42 osób.

W roku sprawozdawczym 1928 T-wo urządziło 5 zebrań, na których zostało wygłoszone 5 wykładów ogrodniczych, nadto przeprowadziło Tow. w Wilnie konkurs upiększania okien i balkonów. W cza-

sie Wystawy Rolniczo-Przemysłowej w Wilnie T-wo zorganizowało dział ogrodniczy na terenie Targów, urządziło pokaz wzoru płodozmianu warzywnego, 3 pokazy walki ze szkodnikami i chorobami roślin wespół z Wileńską Stacją Ochrony Roślin.

Za pracę swą nad rozwojem i podniesieniem sadownictwa T-wo Ogrodn. Wileńskie zostało nagrodzone przez sąd konkursowy Wystawy Roln. Przemysłowej medalem srebrnym, zaś za pokaz wzoru płodozmianu warzywnego — wielkim medalem srebrnym.

Z inicjatywy Wil. T-wa Ogrodniczego w końcu roku 1928 została założona Spółdzielnia Ogrodnicza w Wilnie.

Wileńskie T-wo Ogrodnicze wchodzi w skład Związku Pol. Zrzeszeń Ogrodniczych. Liczy 128 członków.

Małopolskie T-wo Ogrodnicze.

Lwów, Kopernika 20.

Władze Małop. T-wa Ogrodn. w roku sprawozdawczym stanowili:

prezes *Piątkowski Stanisław*
viceprezes *Brzeziński Kazimierz* i *Kawecki Jan*
sekretarz *Klimowicz Antoni*
skarbnik *Trąd St.*

Członkowie Zarządu: *Bal Stanisław, Bąkowski Piotr, Makowiecki Stefan, Połoniecki Bernard, Staffa K. Bron. Tychowski Leon, Wrzak Wacław, Waluszewski Edward.*

Odbyło się 9 posiedzeń Zarządu, który zajmował się sprawami: interwencji w Państw. Banku Rolnym i Banku Spółek Zarobkowych o kredyty dla ogrodników lwowskich i zamarstynowskich, akcji zdobienia okien i balkonów, uzyskania subwencji Min. Rolnictwa na cele uruchomienia bibljoteki, pośrednictwa pracy, udzielania porad ogrodniczych itp.

Przekazano Pol.Twu Ogrodniczemu w Paryżu 100 fr. na fundusz wycieczkowy. Towarzystwo prenumerowało dla swych członków 4 pisma ogrodnicze.

Małopolskie T-wo Ogrodnicze wchodzi w skład Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych w charakterze członka.

Lubelskie T-wo Ogrodnicze.

Lublin, ul. Krakowskie Przedmieście 1.

Lubelskie T-wo Ogrodnicze istnieje od dnia 17 marca 1923 r.

Nazwiska założycieli T-wa: Materski Augustyn, Materska Marja, Puternicki Konrad, Szczepański Czesław, Bujalski Adam.

Towarzystwo ma na celu przyczynianie się do rozwoju wszystkich gałęzi ogrodnictwa przez: szerzenie zamiłowania do uprawy roślin ogrodowych zakładanie i prowadzenie szkół ogrodniczych, urządzanie kursów, odczytów, inspekcji, udzielanie porad organizowanie wystaw pokazów konkursów i wycieczek ogrodniczych ochronę plantacji publicznych walkę z chorobami i szkodnikami roślin, utrzymywanie łączności z organizacjami pokrewnemi i miłośnikami ogrodnictwa, uzyskiwanie niezbędnych dla rozwoju ogrodnictwa warunków ustawowych oraz pomocy kredytowej.

Władze Towarzystwa:

prezes dr. *Goliński Stanisław*
viceprezes *Materska Marja .p o.*
sekretarz *Rubaszkiewicz Tadeusz*
skarbnik *Puternicki Konrad.*

Lub. T-wo Ogrodnicze jest właścicielem rozwijającej się pomyślnie nie 3 letniej średniej szkoły ogrodniczej w Lublinie. W roku sprawozdawczym 4-ym roku istnienia szkoła ta liczy już 57 abiturjentów i 173 uczniów na 3 kursach. W dniu 26 czerwca na Walnem Zgromadzeniu T-wa nastapiło rozdanie świadectw pierwszym abiturjentom szkoły z których 50% miało zapewnione zgóry zajęcia.

W jesieni urządziło T-wo pokazy dalji i chryzantem. W pierwszy poniedziałek każdego miesiąca odbywały się stale zebrania na których wybitni prelegenci wygłaszali referaty z dziedziny ogrodnictwa i rolnictwa.

Na jednem z takich zebrań p. prezes dr. Goliński złożył sprawozdanie ze swej podróży po Europie odbytej w celu poznania szkolnictwa ogrodniczego zagranica i zbadania możliwości wymiany praktykantów ogrodniczych.

Towarzystwo zajmowało się sprawami przeszczepiania drzew owocowych, stosowania nawozów sztucznych udzielając wyjaśnień w różnych sprawach ogrodniczych.

Towarzystwo pracuje nad zorganizowaniem ogródków działkowych, nadto zabiega aby na otrzymanym w drodze darowizny od p. Z. Kleniewskiej terenie wznieść własny nowoczesny gmach szkoły ogrodniczej.

Lubelskie T-wo Ogrodnicze wchodzi w skład Zw. Pol. Zrz. Ogrodn.

Częstochowskie T-wo Ogrodnicze.

Częstochowa, Aleja 2 № 29.

Częstochowskie T-wo Ogrodnicze istnieje od roku 1906.

Nazwiska założycieli: ś. p. Zawada Karol, Jastrzębski Stanisław, Kurek Jan, Dziwiński, Przybylski Antoni, Sochaczewski Stanisław, Kucharski Marceli, Matuszczyk Piotr, Walczyński Piotr, Niezgoda Jan, Błaszczyk Walerjan, Szymański Szymon, Kaczkowski Franciszek, Binert Józef, Będkowski Jan.

Towarzystwo ma za zadanie pracę nad rozwojem ogrodnictwa praktycznego jakoteż jego strony naukowej, rozwijanie poczucia wartości pracy organizacyjnej w ogrodnictwie oraz budzenie w społeczeństwie zamiłowania do tego zawodu.

Od poczatku swego istnienia Towarzystwo zajmował się urządzaniem sezonowych wystaw ogrodniczych organizowaoł pólka doświadczalne i zagodinki dla dzieci, odczyty i pogadanki o zwalczaniu szkodników roślin, hodowli kwiatów oraz dekoracji balkonów wyznaczyło instruktora ogrodniczego na miasto i powiat Częstochowski. Pod firmą własną prowadziło sklep ogrodniczy.

W r. 1916 stanowisko prezesa objał p. Jastrzębski Stanisław przewodnicząc pracom T-wa do dn. 1 sierpnia 1927 r. Od tego czasu obowiązki te pełni zastępczo p. viceprezes Hoffman Mieczysław, a następnie p. Kurek Jan.

Częst. Two. Ogrodnicze w charakterze członka wchodzi w skład Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Towarzystwo Pszczelniczo-ogrodnicze w Płocku.

Płock, ul. Kolegjalna 2.

Towarzystwo Pszczelniczo-Ogrodnicze w Płocku założone zostało dnia 6 czerwca roku 1919. Założycielami T-wa byli: Blumberg Adolf, Grabowski Adam ś. p., Januszewski Antoni, Liljental Herman, Żurowski Walenty.

Towarzystwo ma za zadanie pracę nad rozwojem ogrodnictwa i pszczelnictwa, do czego dąży przez: urządzanie odczytów i prelekcji, wydawanie książek i pism fachowych, urządzanie konkursów z zakresu ogrodnictwa i pszczelnictwa śledzenie za postępem w hodowli pożytecznych roślin ogrodniczych i pszczelnych, w budowie uli, współdziałanie w akcji wykształcenia zawodowego ogrodników i pszczelarzy, utrzymywanie łączności z organizacjami pokrewnemi itd.

W roku sprawozdawczym Władze Towarzystwa stanowili:

prezes	*Żurowska A.*
vice-prezes	*Koźlakowski M.*
sekretarka	*Gruberska M.*
skarbnik	*Stemer A.*

Członkowie Zarządu: pp. *Korola W.* i *Zaglewski W.*

W ciągu roku 1928 Zarząd T-wa odbył 22 posiedzenia. Zwołano 10 zebrań miesięcznych wygłoszono 16 pogadanek treści ogrodniczej.

W czerwcu i w lipcu odbyły się zorganizowane przez Zarząd pokazy roślin zimotrwałych i róż. Corocznym zwyczajem ogłosił Zarząd konkurs zdobienia balkonów, przyznając wyróżnionym uczestnikom konkursu 3 nagrody.

Dnia 10 lipca delegacja T-wa została przedstawiona Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej w sali Starostwa Płockiego. Delegacja złożyła memorjał Ministrowi Rolnictwa panu Niezabytowskiemu w sprawie kredytów długoterminowych i ulg podatkowych.

W sierpniu zorganizowano wycieczkę z udziałem 30 osób na Pomorską Wystawę ogrodniczą do Torunia.

Wzorem lat ubiegłych 12 członków T-wa dokonało na terenie miasta Płocka kontroli nad wykonaniem nakazu magistratu, dotyczącego czyszczenia drzew owocowych przez ich właścicieli. Mając na celu podniesienie ogrodnictwa na terenie wsi Zarząd wszczynał starania o zaangażowanie przez Starostwo wespół z Okr. Tow. Roln. instruktora ogrodniczego.

Zarząd dokonał corocznej inspekcji wzorowego sadu, należącego do gospodarza Pawlaka w Rogozinie, założonego przez T-wo w roku 1919.

Towarzystwo było w kontakcie ze Stacją Ochrony Roślin T. O.W. w Warszawie, oraz z Płockim Komitetem Przysposobienia Rolniczego.

W roku 1928 T-wo liczyło 56 członków.

Towarzystwo Pszczelniczo-Ogrodnicze w Płocku wchodzi w skład członków Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Towarzystwo ogrodnicze w Tarnowie.

Liczące 128 członków Towarzystwo Ogrodnicze w Tarnowie wchodzi w skład członków Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Prezesem Towarzystwa jest p. *Dutkiewicz.*

Izby rolnicze.

Na terenie dzisiejszych ziem zachodnich Rzeczypospolitej już za czasów okupacji niemieckiej istniały Izby Rolnicze, do działalności których należała także opieka nad rozwojem ogrodnictwa zarówno wśród rolników jak i pośród ogrodników zawodowych.

Od czasów odrodzenia Państwa istniały przy Izbach Rolniczych Wydziały Ogrodnicze, przekształcone następnie na Referaty Ogrodnictwa, których zadania pozostały nie zmienione. Organizacyjnie Referaty Ogr. przynależą do Wydziałów Produkcji Rolnej Izb Rolniczych.

Działalność Referatów Ogrodnictwa obejmuje: udzielanie porad w zakresie ogrodnictwa, zakładanie parków i sadów, zakładanie ogródków wzorowych u włościan przy nagradzaniu tychże za dobre wyniki pracy, akcję zwalczania chorób i szkodników roślin, szerzenie wiedzy ogrodniczej zapomocą kursów teoretycznych i praktycznych oraz prelekcji, utrzymywanie szkół ogrodniczych, kształcenie zawodowe ogrodników, dokonywanie lustracji sadów, opiekę nad rozwojem jedwabnictwa i produkcją ziół leczniczych, prowadzenie handlowych szkółek drzew owocowych i krzewów, akcję w zakresie przetwórnictwa ogrodniczego, nadawanie właściwego ze względu na miejscowe warunki kierunku produkcji ogrodniczej, obsadzanie dróg drzewami owocowemi i alejowemi, udział w pośrednictwie pracy ogrodniczej, akcję doświadczalną w zakresie hodowlanym oraz stosowania nawozów sztucznych, organizowanie miejscowych Kół i Towarzystw różnych działów produkcji ogrodniczej itd.

Skład osobowy Referatów Ogrodnictwa każdej z trzech poszczególnych Izb Rolniczych przedstawia się następująco:

Wielkopolska Izba Rolnicza:

Starszy Referent — Kosmol Jan, Inspektorzy — Śmigaj Szymon i Woźny Jan, Technik — Ślaski Zdzisław, Sekretarka — Mottówna G., Sadownicy — Pawlak Marcin i Reinholz Karol.

Szkoła Ogrodnicza Wielkop. Izby Rolniczej w Koźminie:

Kierownik Szkoły — Marciniec Józef mł., Nauczycielka — inż. Nalepińska Eugenja.

Pomorska Izba Rolnicza:

Referent — Bagiński Bogumił, Instruktor — Różyczka St. Kierownik szkółek w Łysomicach — Różyczka A.

Śląska Izba Rolnicza:

Referent — Włosik Władysław, Instruktorzy — Urbański Łucjan (od 1. I. 29) i Szczepaniak Feliks (od 1. V. 29).

Szkoła Ogrodnicza Śląskiej Izby Rolniczej w Strumieniu:

Kierownik Szkoły — Pyzio Ignacy, Instruktor i Nauczyciel ogrodnictwa — Urbański Łucjan.

Szkółka Drzew Śl. Izby Rolniczej. Górne Markłowice.

Szkółkarz, Instruktor pomocniczy — Burjan Łucjan.

Powyższe Izby Rolnicze, jako instytucje prawa publicznego, należą do Związku Pol. Zrzeszeń Ogrodniczych w charakterze członków nadzwyczajnych.

Sekcja ogrodnicza Wołyńskiego T-wa Rolniczego.

Łuck, ul. 3 Maja 5.

Sekcja Ogrodnicza przy Woł. T-wie Roln. powstała w roku 1924. Stopniowo rozwijająca się działalność Sekcji obejmowała: ustalanie odmian handlowych drzew owocowych dla Wołynia, zaopatrywanie sadów w materajł szkółkowy, starania o kredyty na zakup drzewek, szczepienie drzewek dzikich i zakładanie szkółek w gospodarstwach małej własności, walkę ze szkodnikami w sadach, inspekcje sadów planowanie sadów i dróg w okolicach skomasowanych, pracę propagandowo naukową, zbieranie nasion dziczek grusz i jabłoni, udział w wystawach i pokazach ogrodniczych.

Sekcja Ogrodnicza Woł. T-wa Roln. wchodzi w skład członków Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Zrzeszeni Producenci dla Handlu Warzywami.

Warszawa, ul. Grójecka 12.

Zrzeszenie Producentów dla Handlu Warzywami w istocie swej stanowi organizację handlową producentów o charakterze spółdzielnym.

Członkowie: Kiełpiński Mieczysław, Chaniecki Józef, Hawłowski Aleksander, Rząca Zygmunt, Rząca Roman, Finkielsztejn Emil, Wardecki Jan, Zajkowski Stanisław, Siniarski Jan, Zaleski Stanisław.

Zrzeszenie Producentów dla Handlu Warzywami w charakterze członka nadzwyczajnego wchodzi w skład Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Spółdzielnia „Kredyt Ogrodniczy"

Warszawa, ul. Kopernika 30.

Spółdzielnia ta- najpoważniejsza z istniejących w kraju instytucji kredytowych ogrodniczych założona została dnia 30 kwietnia 1925r.

Inicjatywę w tym kierunku dało grono warszawskich ogrodników-hodowców. Pragnęło ono w ten sposób stworzyć źródło taniego kredytu na potrzeby szerokich kół ogrodników, zmuszonych warunkami na rynku pieniężnym do korzystania z usług kredytu prywatnego, opłacając częstokroć lichwiarskie procenty.

Członkowie Spółdzielni wnoszą udziały w wysokości 400 zł.

W końcu roku sprawozdawczego spółdzielnia liczyła 278 członków o 325 udziałach przy 119.690 zł. wpłaconego kapitału. W roku tym dokonano obrotów na sumę 6.778.230.22 złot.

Średnie zadłużenie miesięczne Spółdzielni w Państwowym Banku Rolnym i bankach prywatnych wynosiło 564.853 zł.

Średnie zadłużenie 1 członka 2.100 złot.

W skład Rady Nadzorczej wchodzą: pp. Machlejd Artur (prezes), Zaleski Stanisław, Girdwoyń Aleksander (sekretarz), Siniarski Jan, Stypiński Wiktor.

Skład Zarządu: przezes Liedtke Zygmunt.

Członkowie: Rożański Marceli, Sławiński Mieczysław.

„Kredyt Ogrodniczy" uprawniony jest do działalności na całym obszarze Rzeczypospolitej.

Instytucja wchodzi w skład członków Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Wykazy członków Organizacji Ogrodniczych.

Wykaz członków Związku Polskich Zrzeszeń Ogrodniczych.

Związki:

1. Polski Związek Wytwórców Nasion Ogrodowych, Warszawa, ul. Bagatela 3.
2. Polski Związek Wytwórców Drzew i Krzewów, Warszawa, ul. Bagatela 3.
3. Polski Związek Posiadaczy Sadów, Warszawa, ul. Bagatela 3.
4. Polski Związek Hodowców Kwiatów, Warszawa, ul. Bagatela 3.
5. Polski Związek Producentów Warzyw, Warszawa, ul. Grójecka 12.
6. Centralny Polski Związek Ogrodników, Warszawa, ul. Hortensja 3.
7. Wielkopolski Związek Towarzystw Ogrodniczych, Poznań, ul. Pocztowa 29.
8. Pomorski Związek Ogrodników Produkujących, Toruń, ul. Sienkiewicza 40.
9. Związek Polskich Zawod. Ogrodn. na Śląsku, Katowice, ul. Plebiscytowa 1.

Towarzystwa:

10. Towarzystwo Ogrodnicze Warszawskie, Warszawa, ul. Bagatela 3.
11. Wileńskie Towarzystwo Ogrodnicze, Wilno, Wielka Pohulanka 7.
12. Małopolskie Towarzystwo Ogrodnicze, Lwów, ul. Kopernika 20.
13. Lubelskie Towarzystwo Ogrodnicze, Lublin, Krakowskie Przedmieście 1.
14. Częstochowskie Towarzystwo Ogrodnicze, Częstochowa, ul. Aleja 2, Nr. 29.
15. Towarzystwo Pszczelniczo-Ogrodnicze w Płocku, Płock, ul. Kolegjalna 2.
16. Towarzystwo Ogrodnicze w Tarnowie, Tarnów.

Inne Instytucje:

17. Wielkopolska Izba Rolnicza, Poznań, ul. Mickiewicza 33.
18. Pomorska Izba Rolnicza, Toruń, ul. Sienkiewicza 40.
19. Śląska Izba Rolnicza, Katowice, ul. Plebiscytowa 1.
20. Sekcja Ogrodnicza Wołyńskiego Towarzystwa Rolniczego, Łuck, ul. 3 Maja 5.
21. Zrzeszeni Producenci dla Handlu Warzywami, Warszawa, ul. Grójecka 12.
22. Spółdzielnia „Kredyt Ogrodniczy”, Warszawa, ul. Kopernika 30.

Wykaz członków Polskiego Związku Wytwórców Nasion Ogrodowych.

1. Arciszewski Witold — m. Brzostówka, p. Lubartów.
2. Auleytner Kazimierz — m. Studzianki, p. Rawa Mazow.
3. Biernacki Wacław — m. Morawica, p. Kielce.
4. Biernacki Władysław — m. Cierno, p. Jędrzejów.
5. Bitner Glindicz Adolf — m. Kwatery, p. Swisłocz, pow. Wołkowyski.
6. Buszczyński i S-wie — Warszawa, Mazowiecka 1.
7. Celichowski Witold — Poznań, Ogrodowa 11.
8. Centrala Stow. Roln. Handl.—Warszawa, Warecka 11a.
9. Chomicz B-cia — Warszawa Zgoda 8.
10. Chomicz Jan — m. Jaszczów, p. Milejów.
11. Ciborowski Józef — Warszawa II Hala Mirowska.
12. Czyżowskich Hod. Nas. i Dom Rol. — Kraków, Mikołajska 2.
13. Długoborski Mieczysław — m. Bożów, p. Horochów.
14. Drzewiecki Bohdan — Lublin, Sto Duska 10.
15. Freege Emil — Kraków, Lubicz 38.
16. Frydrychs Kazimierz — m. Boguszyce, p. Rawa Mazow.
17. Garnuszewski Walerjan — Warszawa, I Hala Mirowska.
18. „Granum” Sp. Akc. — Warszawa, pl. Napoleona 6.
19. Holder Egger — m. Korytnica, p. Węgrów.
20. „Honas” Hod. Nas. Selekc. — m. Brody, Małopolska.
21. Hoser B-cia — Warszawa, Al. Jerozolimskie 45.
22. Hoser B-cia Plantacje w Rakowcu — Warszawa, Al. Jerozolimskie 45.
23. Hoser Janusz — Warszawa, Al. Jerozolimskie 45.
24. Hozakowski B. — Toruń, Wybickiego 53.
25. Hozer Jerzy — Warszawa, Ossolińskich 4.
26. Jachimowicz Roman — m. Kalinowo, p. Ostrów Łomżyński, sk. p. 9.
27. Jacobson Stefan — m. Kruków, p. Sandomierz.
28. Jankowski Władysław — Lwów, Batorego 6.
29. Jarnatowska Anna — m. Jasieniec, p Grójec.
30. Jasiński Ludwik — Łęczyca, skład nasion.
31. Kielbass Ludwik — m. Sudół, p. Jędrzejów.

32. Koskowski Wincenty — m. Ruszków, p. Rypin, skrz. p. 29.
33. Kordus Michał — m. Skorosze, p. Włochy.
34. Koziarski Antoni — m. Zygmuntów, p. Lublin, skrz. p. 124.
35. Kunz Franciszek — m. Załucze, n. Prutem p. Matyjowce.
36. Lemszczyzna Zarz. Majatku — Lublin, skrz. p. 12.
37. Machlejd Artur — Warszawa, Ceglana 11.
38. Machlejd Jerzy — „ „
39. Machlejd Józef — „ „
40. Malewicz Zbigniew—m. Przeździatka, p. Sokołów Podlaski.
41. Marciniec i S-wie — Poznań, Pocztowa 30.
42. Maruszewski Józef—m. Gródek, p. Ciechanowiec, w Białost.
43. Muhsam H. Sp. Akc. — Włocławek.
44. Niemirowska Anna — Koszyłowce, pow. Zaleszczyki.
45. Niewiarowski Witold — m. Buków, p. Ujazd, woj. Łódzkie.
46. Offmański Stefan — m. Włodzimierce, p. Żórawno.
47. „Ogrodnik Polski" — Warszawa, Warecka 14.
48. Ołdakowski Zygmunt — m. Ławrów, p. Łuck, Wołyń.
49. Ostoja Ostaszewski Edmund — m. Garbatówka, p. Cyców Chełmski.
50. Ostrowski Eugenjusz — Warszawa, II Hala Mirowska.
51. Otmianowski Telesfor — Poznań, skład nasion.
52. Piórkowski Edward — m. Emiljanów, p. Plecka Dąbrowa.
53. Riedel Edmund — Lwów, Rutowskiego 3.
54. Rożański Jan — m. Kuchary, p. Hołoby, Wołyń.
55. Rożański Marceli — Warszawa, Al. Ujazdowskie 32.
56. Rudnicki Józef — m. Dobra, p. Łask, skrz. p. 11.
57. Rutkowski Leon — m. Ksawerów, p. Pabjanice.
58. Rutkowski Wincenty — Łódź, Piotrkowska 110.
59. Rząca Zygmunt — Warszawa, Kaliska 19.
60. Samulczyk Józef — m. Ruszkowo, p. Rypin.
61. Sauer Roman — Łódź, Konstantynowska 19.
62. Sędzimir Aleksander — m. Zawady, p. Mława.
63. Skawiński Stefan — Warszawa, Bagatela 3.
64. Solecki Jan — m. Mszaniec, p. Trembowla.
65. „Spójnia" Tow. Akc. — Śrem, woj. Poznańskie.
66. Stanisławów, Zarząd Dóbr — Grodno, Orzeszkowej 24.
67. Syndykat Roln. Warszawski — Warszawa, Kopernika 30.
68. Szlifirz Zdzisław — Sielec, p Skalbmierz Kielecki.
69. Szyfter Aleksander — Poznań, Wielka 11.
70. Swieżyński Franciszek — m. Żurawica, p. Sandomierz.
71. Turbański Tomasz — Lublin, Krak. Przedm. 60.
72. Ulrich C. Sp. Akc. — Warszawa, Ceglana 11.
73. Wasiewicz Czesław — Warszawa, Wysockiego 6—5 Pelcowizna.
74. „Witanów" sp. ogrodn. i przem. — m. Witanów, p. Błonie.
75. „Zagon" — Kraków, Basztowa 17.
76. Zaleski Stanisław — Warszawa, Targówek, Pratulińska 12
77. Zieliński Klemens — m. Rudnopole, p. Pelplin.
78. Żegocki Szczęsny — m. Książnice Małe, p. Koszyce Kieleck.
79. Żółtowski Stefan — Warszawa, Bagatela 11.

Wykaz członków Polskiego Związku Wytwórców Drzew i Krzewów.

1. Auleytner Kazimierz — m. Studzianki, p. Rawa Mazowiecka, woj. Warszaw.
2 Bobiński Leon — m. Nużewko, p. Ciechanów, skrz. p. 85, woj. Warszaw.
3. Boguszowa Zofja — m. Długoszyje, p. Ołyka, woj. Wołyńskie
4. Borecki Karol — m. Nieborów, p. Łowicz, woj. Warsz.
5. br Brunicki dr. Juljan — m. Podhorce, p. Stryj, woj. Stanisł.
6. Celichowski Stefan — m. Podębie, p. Skierniewice, woj. Warszaw.
7. ks. Druckiej Lubeckiej, Zarz Lasów — m. i p. Szczuczyn. Lidz., woj. Nowogr.
8 hr. Dzieduszycki Stanisław — m. Sokołów, p. Stryj,
9. Gałczyński Bronisław — m. Piaseczno, p. Warszawa, Marszałkowska 109, sklep Chojnackiego.
10. Giewartowski Jakób — Krynica Podlaska, p. Sokołów Podlaski, woj. Lubel.
11. Girdwoyń Aleksander — m. Ołtarzew, p. Warszawa, ul. Em. Plater 35.
12. Habowski Andrzej — m. i p. Żabno, pow. Śrem, woj. Poznań,
13. Hellwig Zygmunt — m. i p. Bydgoszcz, ul. Przemyska 1. woj. Poznań.
14. Hoffman Adolf — m. Zduńska Wola, p. Kalisz, ul. Dóbrzecka 28. woj. Łódz.
15. Hoffman Józef — m. Zduńska Wola, p. Kalisz
16. Hoffman Mieczysław — m. i p. Częstochowa, ul. Pomologiczna, woj. Kielec.
16. Hoser Piotr, Żbikowskie szkółki drzew — m. Żbików, p. Warszawa, Jerozolimska 45,
17. Karnkowska Pelagja — m. Karnkowo, p. Lipno, woj. Warsz.
18. Kielbass Ludwik — m. Sudół, p. Jędrzejów, woj. Kielec.
19. Kleniewskiego Witolda, Spadkob. — m. Lemszczyzna Szczekarków, p. Warszawa, Boduena 2,
20. Kołaczkowski Leon — m. i p. Łódź, Przędzalniana 85,
21. Komarowski Wincenty — m. Cyckowicze, p. Kleck, woj. Nowogr.
22. Kossowski Józef — m. Zakrzewek, p. Sompolno, woj. Łódz.
23. hr. Krasińska Marta — m. Świsłocz, p. Łunna, woj. Białost.
24. hr. Łubieński Tadeusz — m. Zassów, p. Czarna, woj. Krak.
25. Machlejd Jerzy — m. i p. Warszawa, Ceglana 11,
26. Machlejd Józef — m. i p. Warszawa, Ceglana 11,
27. Misiewicz Tadeusz — m. Zalesie-Pileszki, p. Chodecz, woj. Warsz.
28. Moraczewski Stanisław — m. i p. Sieradz, ul. Polna 1, woj. Łódz.
29. Myszkowski Ludwik — m. Studbno, p. Medyka, woj. Lwow.

30. Nowicki Władysław — m. Podolszyce, p. Płock, skrz. poczt. 43, woj. Warsz.
31. Ołdakowski Zygmunt — m. Ławrów, p. Łuck, skrz. poczt. 18, woj. Wołyń.
32. Poniatowski Szczęsny — m. Cepcewicze Wielkie, p. Sarny, woj. Polesk.
33. hr. Potockiego Alfreda Ogrody Zamkowe, dyr. p. K. Ledoux — m. i p. Łańcut, woj. Lwowsk.
34. hr. Rostworowski Roman — m. i p. Józefów n/Wisłą, woj. Lubel.
35. Rypiński Wydział Powiatowy — m. Piekiełko, p. Rypin, woj. Warszaw.
36. Samulczyk Józef (Koskowski Winc. właść.) — m. Ruszkowo, p. Rypin, woj. Warsz.
37. Sanniki, Zarząd Dóbr wł. Stefan Dziewulski — m. i p. Sanniki pod Łowiczem, w. Warszaw.
38. Schönfeld Stanisław — m. Długie, p. Warszawa, ul. Marszałkowska 53,
39. Skarżyński Edmund — m. Rybienko, p. Wyszków, woj. Warsz.
40. Skawiński Stefan — Warszawa, Bagatela 3.
41. Śliwiński Zygmunt — m. Antopol, p. Nałęczów, woj. Lubel.
42. „Stefanin", szkółki drzew owoc. wł. Obrąpalska Gabryela — m. Dziepułć, p. Radomsko, woj. Łódź.
43. Suski Brunon — m. Łaski, p. Warka, woj. Warszaw.
44. „C. Ulrich" S-ka Akc., dyr. Artur Machlejd — m. Górce, p. Warszawa, ul. Ceglana 11.
45. Werner Edward — m. i p. Lubień, p. Warszawa, Ujazdowska 36, woj. Warsz.
46. Widzewskie Szkółki Drzew — m. Widzew, p. Pabjanice, skrz. p. 54, woj. Łódz.
47. Wiesner Franciszek — m. Karolew, p. Łódź, ul. Towarowa 9, woj. Łódz.
48. Wilska Zofja — m. Bronowice, p. Rogów, woj. Łódz.
49. „Witanów" Spółdz. Ogr. — m. Bieniewice, p. Błonie, woj. Warsz.
50. Wróblewski Jan — m. i p. Zduńska-Wola, ul. Szadkowska 19, woj. Łódz.
51. Zaleski Antoni — m. i p. Warszawa, Bagatela 3.
52. hr. Zamoyskiego Andrzeja Spadkob., Podzameckie Szkółki — m. Podzamcze, p. Maciejowice, woj. Lubel.

Wykaz członków Polskiego Związku Posiadaczy Sadów.

1. Albrycht Jan — m. Sadurki, p-ta Nałęczów.
2. Apoznański Henryk — m. Ruś, p-ta Czyżewo.
3. Auleytner Kazimierz — m. Studzianki, p-ta Rawa Mazowiecka.
4. Babicka Halina — m. Grodzisk Mazowiecki. Jordanowice
5. Babiński Henryk — m. Rosochów, p-ta Grójec.

6. Baran Józef — Warszawa, Hortensja 3, m. 41.

7. Bączkiewicz Kazimierz — Zakład Wychowawczy dla dziewcząt Ś-go Antoniego w Ignacowie, Mińsk Mazowiecki, ul. Warszawska Dla listów: Warszawa, Przyrynek 2, m. 1.

8. Bełkowska Zofja — m. Kawenczyn, pow. grójecki. Dla listów: Warszzwa, Wierzbowa 2, m. 14.

9. Biernacki Wacław — m. Morawica, p-ta Kielce.

10. Biernacki Wincenty — m. Jaronowice, p-ta Sędziszów.

11. Biernacki Władysław — m. Cierno, p-ta Jędrzejów.

12. Błociszewski Stefan — m. Mlencin, p-ta Mińsk Mazowiecki.

13. Bolejko Bolesław — Warszawa, Mirowska 13.

14. Bołądź Jan — m. Dziergiele, p-ta Zelwa, pow. Wołkowysk.

15. Broniewski Jerzy — m. Swieszewko, p-ta Swiercze za Nasielskiem. Dla listów: Warszawa, Czackiego 6.

16. Budyta Wojciech — m. Wysoczyn, p-ta Sobienie Jeziory.

17. Bujak Antoni — Warszawa, Nowowiejska 9, m. 7.

18. Bukowski Stanisław — m. Przewłoka, p-ta Koprzywnica, wojew. Kieleckie.

19. Carrossi Władysław — Warszawa, Chłodna 22, sklep Baurskiego.

20. Cegliński Lucjan — m. Janów, p-ta Mińsk Mazowiecki.

21. Chodakowski Stefan — m. Lechinicze, p ta Pieski, wojew. Białostockie.

22. Chybiński Antoni — Rokiciny, wojew. Łódzkie.

23. Chrzanowski Jan — m. Tuczapy, p-ta Tyszowce, wojew. Lubelskie.

24. Ciechomska Magdalena — m. Rutkowice, p-ta Ostrowy Warszawskie.

25. Cielecki Jan — m. Paplin, p-ta Łochów.

26. Czarkowski Józef — m. Glinnik, p-ta Głowno k/Łowicza. Warszawa, Piękna 11, m. 1.

27. Czempiński Stanisław — m. Radziwiłłów, p-ta Radziwiłłów k/Skierniewic.

28. Czerwiński Mieczysław — m. Dąbrowa, pow. Warszawski, gm. Młociny. Dla listów: Warszawa, Wspólna 60, m. 22.

29. Daab Anna — folwark Romanówek, p-ta Marki. Dla listów: Warszawa, Natolińska 4, m. 4.

30. Daszewski Antoni — m. Siedzów, p-ta Sobienie Jeziory, wojew. Lubelskie.

31. Dernałowicz Józefa — m. Mińsk Mazowiecki.

32. Detkens Wiktor — m. Strzykuły, p-ta Ożarów. Dla listów: Warszawa, Poznańska 3, m. 3.

33. Dłużewska Adela — m. Łubienica, p-ta Pułtusk.

34. Dłużewská Anna — m. Dłużew, p-ta Mińsk Mazowiecki.

35. Dmochowski Roman — m. Sarnów, p-ta Łuków, skrz. poczt. Nr. 2.

36. Doberski Kazimierz — m. Dąbek, p-ta Mława, skrz. poczt. 6.

37. Drewitz Teodor — m. Całowanie, p-ta Otwock.

38. Drewko Józef — Szkoła Ogrodnicza w Tarnowie, Małopol.

39. Dunin Karol — m. Obrembszczyzna, p-ta Łunna, woj. Białostockie.
40. Duninowa Helena — m. Obrembszczyzna, p-ta Łunna, woj. Białostockie.
41. Dunin-Karwicki Józef — m. Mizocz, p-ta Mizecz. Wołyń.
42. Dymszyna Zofja — m. Neple, p-ta Terespol n/Bugiem. Dla listów: Warszawa, Smolna 40.
43. Fenrych Stanisław—m. Pudliszki, p-ta Gostyń, Wielkopolsk.
44. Filewicz Władysław — m. Sinołęka, p-ta Sosnowe, powiat Węgrowski.
45. Frąckiewicz Tadeusz — m. Passy i Wilkowa Wieś, p-ta Błonie.
46. Froelich Helena — Warszawa, Marszałkowska 130.
47. Gartkiewicz Jan — m. Andryjanki, p-ta Boćki, wojew. Białostockie.
48. Gaszczyński Wacław — m. Kąty, p-ta Ostrowy Warszawskie.
49. Ginter Henryk — m. Elwirów, p-ta Piaseczno, gm. Jazgarzew.
50. Girdwoyń Aleksander — m. Ołtarzew, p-ta Pruszków. Dla listów: Warszawa, Służewska 5.
51. Glinczyna Anna — m. Szczawin, p-ta Goworów, pow. Ostrołęcki.
52. Głowiński Czesław — Warszawa, Kopernika 30. Centr. Tow. Rolnicze.
53. Gniazdowski Marek — m. Łempice, poczta Pułtusk.
54. Godlewska Zofja — m. Luszyn, p-ta Żychlin.
55. Golasiński Stefan — m. Dąbrówka Wilanowska, p-ta Piaseczno.
56. Gorjaczkowski Włodzimierz — Warszawa, Marszałkowska 31
57. Gorzechowski Jan — m. Toruń-Bielany. Plantacje owoców.
58. Górska Alicja — m. Tylwica, p-ta Białystok. Dla listów: Białystok. Związek Ziemian.
59. Górski Jerzy — m. Księżowola, p-ta Tarczyn, ziemia Grójecka.
60. Górski Józef — m. Ceranów, p-ta Telaki wojew. Lubelskie.
61. Grochowska Zofja — m. Ossówno, p-ta Kałuszyn, wojew. Warszawskie.
62. Grodecki Zygmunt — m. Stupsk, p-ta Konopki.
63. Grotowski Aleksander — m. Strobów B., p-ta Skierniewice, skrz. poczt. 26.
64. Grzybowska Aleksandra — m. Raków, p-ta Żychlin. Dla listów: Warszawa, Senatorska 37, m. 4.
65. Grzybowska Janina — m. Rakowiec, p-ta Żychlin.
66. Haller Józef — m. Mianocice, p-ta Książ Wielki k/Miechowa.
67. Hemplowa Jadwiga — m. Tuchowicz, p-ta Łuków.
68. Hoffman Mieczysław — m. Częstochowa, ul. Pomologiczna.
69. Holder-Egger Marja — m. Korytnica, p-ta Węgrów.
70. Hołyński Jan — Warszawa, Matejki 10.
71. Hoser Piotr — m. Żbików, p-ta Pruszków. Dla listów: Warszawa, Al. Jerozolimskie 45.

72. Hozer Jerzy — m. Janków i folw. Hozery, pow. Błoński. Dla listów: Warszawa, Ossolińskich 4.

73. Hrebnicki Adam — m. Raj, poczta Dukszty.

74. Hurczyn Mieczysław — m. Podbrzeź, p-ta Podbrzezie, woj. Wileńskie. Dla listów: Wilno, Bakszta 6, m. 6.

75. Iwicki Kazimierz — m. Brzozówka, p-ta Rawa Mazowiecka.

76. Jagowd Adolf — m. Nadrzecze, gm. Komorniki, pow. Grójecki. Dla listów: Warszawa, Bracka 6.

77. Jamnicki Edward — m. Orańczyce Nowe, p-ta Linów k/Prużany.

78. Janasz Zofja — m. Jagodne przez Leopoldów, z. Siedlecka.

79. Janaszówna Anna — m. Danków, p-ta Błędów, starostwo Grójeckie.

80. Jankowski Edmund — m. Skarbonka, pow. Mińsko-Mazowiecki i m. Jankowo. Dla listów: Warszawa, ul. Warecka 14.

81. Janowska Zofja — Milanówek, willa „Zakopianka".

82. Jasieńska Wanda — m. Tudorów, p-ta Hoszcza, Wołyń.

83. Jastrzębski Juljan — kol. Udrzyn, p-ta Poręba n/Bugiem.

84. Jeleniewska Leonja — m. Jaktory, p-ta Radzymin.

85. Jełowicka Marja — m. Białawicze, p-ta Roś, pow. Wołkow.

86. Jezierski Wacław — m. Klempie Górne, p-ta Stopnica, z. Kielecka.

87. Jezierski Władysław — m. Otwock, poczta Karczew.

88. Kaczmarek Józef — parcela z maj. Łaznów, pow. Brzeziny.

89. Karnkowska Pelagja — m. Karnkowo, p-ta Lipno Warszaw.

90. Kądziela Bronisław — Warszawa, Ordynacka 14.

91. Klarner Józef — m. Kierz, p-ta Bełżyce, pow. Lubelski.

92. Kliem Adolf — Sad w Płudach pod Warszawą. Dla listów Warszawa, Ordynacka 13, m. 1.

93. Firma „Jan Koprowski" — Lipiny, st. Wołomin, ziemia Warszawska. Dla listów: Warszawa, Kopernika 7.

94. Korniłowicz Stefan — Izabelin obok Bronisz, p-ta Odolany.

95. Korybut-Daszkiewicz Tadeusz — m. Wola Prażmowska, p-ta Grójec, w. Warszaw.

96. Korybut-Woroniecki Władysław — m. Wężowiec k/Grójca.

97. Kossowski Józef — m. Zakrzewek, p-ta Sompolno, wojew. Łódzkie.

98. Kowalewska Leokadja — m. Calachy, p-ta Zakroczym.

99. Kowalski Lucjan — m. Mińsk Mazowiecki, Kolejowa 2.

100. Krasuski Stanisław — Sad w Siedlcach, ul. Kazimierzowska 38. Dla listów: Warszawa, Leszno 72.

101. Kryńska Sabina — Warszawa, Chełmska 21.

102. Krywko Jan — Wilno, Wielka Pohulanka 7.

103. Kucewicz Wandalin — m. Gołębiówka, p-ta Kałuszyn, woj. Lubelskie.

104. Kuczyński Stanisław — m. Mirowice, p-ta Grójec.

105. Kukier Władysław — m. Gałki, p-ta Broszków, pow. Węgrowski.

106. Kundzicz Leon — Rokiciny, wojew. Łódzkie.

107. Lelewelówna Wiesława — Miłosna, dom własny 93, przy poligonie. Dla listów: Warszawa, Koszykowa 11, m. 4.

108. Leszczyński Władysław — m. Kopana, p-ta Tarczyn. Dla listów: Warszawa, Hortensja 2.

109. Linda Kasatkina Lidja — m. Lindowo (Pęcice Małe), p-ta Pruszków.

110. Lipińska Stefanja — Sady: Konstancin, willa „Marysin“, róg ul. Batorego i Witolda oraz Mokotów, Piaseczyńska 36. Dla listów: Warszawa, Al. Ujazdowskie 19, m. 3.

111. Lisiecki Juljan — Skierniewice.

112. Lubomirski Zdzisław — m. Mała Wieś, p-ta Grójec.

113. Lübek Sławomir — m. Turka, pow. Lubelski. Dla listów: Lublin, ul. Kapucyńska 3.

114. Łaski Jan — m. Celejów, p-ta Sobienie Jeziory.

115. Łuszczewska Stanisława — m. Kociełki, p-ta Piotrków, skrz. p. Nr. 1.

116. Machlejdowa Wanda — Warszawa, Waliców 6.

117. Maciejewski Jan — Warszawa, Górczewska. Dla listów: Warszawa, Nowogrodzka 60. Szkoła.

118. Majlert Zdzisław — m. Marcelin-Tadzinek pod Warszawą. Dla listów: Warszawa, Kopernika 31, m. 11.

119. Maruszewski Józef — m. Gródek, p-ta Ciechanowice, woj. Białostockie.

120. Maryewska Nina — m. Mysłów, p-ta Zelechów.

121. Marylska Wanda — m. Pęcice, p-ta Pruszków. Dla listów: Warszawa, Natolińska 4, m. 6.

122. Materska Marja — m. Lublin, willa „Augustynówek” skrz. p. 12.

123. Matraś Wacław — m. Radzięcin p-ta Frampol wojew. Lubelskie.

124. Mejro Czesław — m. Dembinka p-ta Józefów pod Warszawą. Dla listów: Warszawa Piękna 3.

125. Mejsner Jan — m. Buczynek p-ta Henryków Warszawski. Dla listów: Warszawa, Al. Ujazdowskie 28, m. 26.

126. Mieczyńska Marja — m. Strużewo, p-ta Dobrzyń n/Wisłą.

127. Mieszczański Antoni — m. Lubartów, p-ta Błaszki, wojew. Łódzkie.

128. Mieszczański Bolesław — m. Charłupia Wielka, Sieradz, skrz. p. 3.

129. Mieszczański Jerzy — m. Wierzbno, p-ta Kałuszyn.

130. Misiewicz Tadeusz — m. Zalesie-Pieleszki, p-ta Chodecz, woj. Warszawskie.

131. Modrzejewski Wacław — m. Unikowo, Ciechanów, skrz. poczt. 18.

132. Modzelewska Wanda — m. Gładczyn Szlachecki, p-ta Pułtusk.

133. Moraczewska Helena — m. Chilczyce, p-ta Różanka Pacowska, pow. Lida.

134. Morsztynowa Marja — m. Branków, p-ta Białobrzegi, ziemia Radomska.

135. Moszczeński Stefan — m. Bronisze, p-ta Odolany pod Warszawą. Dla listów: Warszawa, Miodowa 23 S. G. G. W.

136. Moszoro Marja — m. Bieniewo, p-ta Błonie.

137. Mościcki Ludwik — m. Głębokie, p-ta Maniewicze, Wołyń.

138. Muromcew Aleksander — m. Nowosiołki, p-ta Choroszcz pod Białymstokiem.

139. Nalepińska Eugenja i Cieszkowska Danuta — Włochy pod Warszawą Żeleńskiego 6.

140. Nałęcz Władysław — m. Kikół, p-ta Kikół, pow. Lipnowski,

141. Narkiewicz Jotko Marja — m. Łopuszna, p-ta Nowojelna. pow. Nowogródzki.

142. Nielipiński A. — m. Krzeszowice pod Krakowem. Sady na Bażantarni.

143. Niemirowska Anna — m. Koszyłowce, p-ta w miejscu, pow. Zaleszczyki.

144. Noll Władysław — m. Trzebiesławki, pow. Środa, p-ta Kórnik.

145. Ochenkowska Karolowa — m. Skrzeszew, p-ta Sokołów Podlaski.

146. Olędzki Stefan — Warszawa, Nowy-Świat, Hotel Savoy.

147. Orlewski Adam — m. Mała Wieś, p-ta Rawa Mazowiecka.

148. Ostrowski Krystyn — m. Korczew n/Bugiem.

149. Ostrowski Stanisław — Warszawa, Wilcza 62.

150. Ossowska Helena — m. Dembinki, p-ta Tłuszcz.

151. Paszkowska Adolfina — m. Baczki D., pow. Węgrowski, woj. Lubelskie.

152. Pawłowski Stanisław — m. Janówek, p-ta Kałuszyn, skrz. poczt. 18.

153. Piaskowska Gabryela — m. Zadybie, p-ta Żelechów.

154. Piechowska Jadwiga — m. Kijany, p-ta Lubartów, wojew. Lubelskie.

155. Pióro Wacław — wieś Kępa Celejowska, p-ta Sobienie Jeziory.

156. Podoska Faustyna — m. Jarczew, p-ta Żelechów. Warszawa, Czackiego 14, m. 3.

157. Potworowski Gustaw — m. Radoryż, p-ta Krzywda.

158. Pruski Aleksander — m. Janowice, p-ta Lubanie k/Nieszawy.

159. „Przystań", Zakład Warsz. Chrześ. T-wa Ochrony Kobiet — Henryków, gm. Jabłonna, Kuratorka W. P. Stanisława Kołaczkowska.

160. Psarski Władysław — Piotrków, ul. Sulejowska 4. Dla listów: Zacisze przez Sulejów.

161. Raabe H. B. — Zakłady Przemysłowe Sp. Akc. Fabryka garbarska w Łomiankach, gm. Młociny, pow. Warszawski. Dla listów: Warszawa, Dzika 5.

162. Radoszewski Paweł — m. Załusków, p-ta Iłów k/Sochaczewa m. Suchodół, p-ta Iłów k/Sochaczewa.

163. Rayski Eugenjusz — m. Mokrany, p-ta Małoryta, Polesie.

164. Riedel Jan — m. Bieniewice, p-ta Błonie.

165. Rogowska Zofja — m. Czersk, p-ta Góra Kalwarja, Warszawa, Koszykowa 30, m. 3.

166. Rosłoniec Juljan — folwark Słończewo, p-ta G. socin. Dla listów: Warszawa, Elsterska 5.

167. Rossmanowa Karolina — m. Bielawa, p-ta Skolimów, pow. Warszawski.

168. Rostowski Zelisław — m. Milunce, p-ta Dryświaty, wojew. Wileńskie.

169. Rostworowski Roman — Gospodarstwo Sadowe Józefów n/Wisłą.

170. Roszkowski Marjan — m. Chociwek, p-ta Rawa Mazowiecka

171. Różański Jan — m. Kuchary, p-ta Hołoby, Wołyń.

172 Różański Marceli—m. Kruszynka, star. Kutnowskie. Dla listów: Warszawa, Al. Ujazdowskie 32, m. 8.

173. Rymwid Mickiewicz Zofja — m. Korościatyn, p-ta Hoszcza, Wołyń.

174. Rządzka Katarzyna — Warszawa, Czackiego 10, m. 1.

175. Rzyszczewska Emilja — m. Dolsk, p-ta Maciejów, Wołyń.

176. Sawicki Ignacy — wieś Łojki, p-ta Łochów, star. Węgrow.

177. Sędzimir Jan — m. Slubowo, p-ta Gąsocin.

178. Sienkiewicz Konstanty — Wilno, Saska Kępa 1.

179. Sienkiewicz Stanisław — Wilno, Mostowa 3, dom własny.

180. Sierzputowska Felicja — Warszawa, Chmielna 29, m. 19.

181. Skawiński Stefan — Warszawa, Boduena 2.

182. Skarzyński Zygmunt — m. Grochy, p-ta Zambrów, z. Łomżyńska.

183. Skibiński Antoni — m. Gródek, p-ta Falenica. Dla listów: Warszawa, Bracka 3.

184. Słubicki Tadeusz — m. Zalesie, p-ta Grójec. Dla listów: Warszawa, Natolińska 3.

185. Sroczyński Izasław — m. Seroki, p-ta Teresin Sochaczewski.

186. Stankiewicz Czesław — m. Błędów, p-ta Grójec. Dla listów: Warszawa, Złota 3.

187. Statkowski Józef — Warszawa, Cicha 5, m. 5.

188. Steinbrich Jan — m Budziszyn Wielki, p-ta Grójec. Dla listów: Warszawa, Al. Jerozolimskie 11.

189. Strachowski Stanisław — kolonja Zblicha, p-ta Maków.

190. Sulej Stanisław — m. Kacice, p-ta Pułtusk 36.

191. Sulikowska Gabryela — m. Popień, p-ta Rogów Mazowiecki.

192. Sulikowska Janina — m. Rusinowo, p-ta Rypin, wojew. Warszawskie.

193. Świda Wiktor — m. Nowe Złotno. Dla listów: Łódź, skrz. poczt. 457.

194. Świderski Brunon—Grodzisk Mazowiecki, „Gródek" Dla listów: Warszawa, Wilcza 22, m. 2.

195. Świderski Ludwik — m. Kodeńska Placencja, p-ta Kodeń n/Bugiem.

196. Świeżyński Franciszek — m. Żurawica, p-ta Sandomierz.

197. Szczepkowska Zofja — m. Dreglin, p-ta Raciąż Płocki.

198. Szede Aleksander — m. Janowszczyzna, p-ta Zelwa,pow. Wołkowysk.

199. Szkoła gospodarcza — w Chyliczkach.

200. de Thun Jadwiga.— m. Drozdowo, p-ta Raciąż k/Sierpca.

201. Tochtermann Henryk — m. Ustronie, p-ta Warka. Dla listów: Radom, Spacerowa 6.

202. Toporski Franciszek — Warszawa, Grójecka 38.

203. Unieżyska Marja — m. Wojkowice Komorne, p-ta Grodziec k/Będzina.

204. Werner Feliks — Warszawa, Grochów II, Zamieniecka 32.

205. Węglińska Marja — m. Ostrów, p-ta Kraśnik.

206. Wiącek Wojciech — wieś Machów, p-ta Tarnobrzeg, wojew. Lwowskie.

207. Wielkopolska Izba Rolnicza — Poznań, ul. Mickiewicza 33, Referat Ogrodn.

208. Wilewski Melchjor — m. Stawiska p-ta Kałuszyn.

209. Wilska Zofja — m. Rogów, p-ta Rogów.

210. „Witanow" — Spółdzielnia Ogrodnicza i Przemysłowo-Handlowa, p-ta Błonie, wojew. Warszawskie.

211. Wojciechowska Zofja — m. Kanie, p-ta Trawniki, wojew. Lubelskie.

212. Wojtasiewicz Aleksander — m. Sionna, p-ta Broszków.

213. Wołkówna Konstancja — m. Czartajew, p-ta Siemiatycze, wojew. Białost.

214. Woyno Zygmunt — kol. „Woynowola", p-ta Skolimów.

215. Wyleżyński Bohdan — m. Wielgolas, p-ta Mińsk Mazowiecki, skrz. 12.

216. Zaborski Wojsław — Pruszków, ul. Kościuszki 50.

217. Zakłady Ogrodnicze „C. Ulrich" — Warszawa, Ceglana 11.

218. Zakład Ogrodniczy „Zwiastunka" — Radzymin.

219. Zaleski Witold — Warszawa, Krucza 3.

220. Zaorska Halina — m. Glinny Stok, p-ta Parczew, wojew. Lubelskie.

221. Zarzycki Roman — m. Ołtarzew, p-ta Ożarów Warszawski.

222. Zawadzki Aleksander — m. Glinki, p-ta Karczew k/Otwocka.

223. Zawadzki Roman — m. Sobiekursk, p-ta Otwock.

224. Zawistowska Stefanja — m. Biała Szlachecka, p-ta Pajęczno, w. Łódzkie.

225. Zawistowski Bolesław — Kraszewo Czarne, p-ta Czyżew, w. Białostockie. Dla listów: Stow. „Rolnik" w Czyżewie.

226. Zdzitowiecka Marja — m. Bratoszewicze, p-ta Głowno k/Łowicza.

227. Ziemianki Młode — Sekcja Gospodarcza Koła Młodych Ziemianek. Warszawa, Marszałkowska 149.

228. Żabowski Wacław — m. Gumowo, p-ta Ciechanów. Dla listów: Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 1, m. 20.

229. Żółkosiowa Olga — Warszawa, Marymoncka 38.

230. Żychlińska Wanda — m. Płomiany, p-ta Dobrzyń n/Wisłą.

231. Żychowicz Apolinary — Dom Komisowy dla handlu produkt. ogrodn.-rolnemi. Warszawa, Mirowska 5.

Wykaz członków Polskiego Związku Hodowców Kwiatów.

1. Bruch Franciszek — m. i p. Poznań, Św. Marcina 39.
2. Dymkowscy B-cia F i J. — m. i p. Łódź, Brzezińska 93.
3. Dziomdziora Franciszek, Ogród „Marysin" — m. i p. Łódź, Piotrkowska 76.
4. „Freege Emil" właśc. Tureczkowa Marja — m. i p. Kraków, Szewska 12.
5. French Franciszek — m. i p. Grudziądz, ul. Lipowa.
6. Gadomski Władysław, ojciec — m. Kolonja Górce 14, pow. Warszawa, skrz. poczt. 626.
7. Gadomski Władysław, syn — m. Kolonja Górce 14, pow. Warszawa, skrz. poczt. 2.
8. Gałecki Andrzej — m. Mokotów, p. Warszawa, Smolna 1.
9. Gałecki Bogusław — m. Mokotów, p. Warszawa, Wielicka 27.
10. Gogolewski Tadeusz — m. i p. Willanów pod Warszawą.
11. Goldmuentz Konstanty — m. i p. Warszawa, Hoża 9, m. 46.
12. Hapon Błażej — p. Warszawa, Chłodna 14.
13. Hasfeldowa Irena, firma „Złocień" — m. i p. Warszawa, Mazowiecka 12.
14. Hentschel Gotlieb — m. i p. Toruń, Lelewela 3.
15. Hoser Piotr — p. Warszawa, Jerozolimska 45.
16. B-cia Hoser dyr. Wincenty Hoser — p. Warszawa, Jerozolimska 45.
17. Hozakowski Bronisław — m. i p. Toruń, Mostowa 28.
18. Jakubowski Mikołaj — p. Warszawa, Złota 15.
19. Jastrzębski Stanisław — m. i p. Częstochowa, Aleje 22.
20. Koprowski Jan — p. Warszawa, Ceglana 11.
21. Koprowski Marjan — m. Lipiny, p. Wołomin, p. Warszawa, Kopernika Nr. 7.
22. Kordus M. syn i S-ka — p. Warszawa, Żytnia 34.
23. Kordus Michał ojciec — m. Skorosze, p. Włochy pod Warszawą.
24. Kosiński Jan — p. Warszawa, Tamka 35 (Inst. św. Kazimierza).
25. Kuszewski Tadeusz — p. Warszawa, Pl. Trzech Krzyży 13.
26. Łapiński Arkadjusz — p. Mokotów, Wielicka 10.
27. Machlejd Jerzy — p. Warszawa, Ceglana 11.
28. Machlejd Józef — p. Warszawa, Ceglana 11.
29. Maciejewski Antoni — p. Warszawa, Aleja Róż 7.
30. Maciejewski Lucjan — p. Warszawa, Aleja Róż 7.
31. Maj Jan — p. Warszawa, Puławska 59.
32. Michalski Tadeusz — p. Warszawa, Górczewska 22.
33. Mieloch Andrzej — p. Poznań, Białagóra
34. Nowakowski Ludwik — p. Warszawa, Jerozolimska 15.
35. Patecki Józef — p. Warszawa, Szara 9.
36. Polewka Jan — p. Warszawa, Grójecka 4.
37. Połoniecki Bernard — p. Lwów, Ogrody przy ul. Ponińskiego Nr. 21.

38. hr. Potockiego Alfreda Ogrody Zamkowe, dyr. Karol Ledoux — p. Łańcut, woj. Lwowskie.
39. Puchalski Alfons — m. i p. Toruń, Wodna 52.
40 Rawicz Józef płk. — p. Pruszków pod Warszawa.
41. Remus Jan — p. Łódź, skrz. poczt. 2.
42. Schauer Stanisław — m. i p. Biała woj., Krakowskie, Zipsera 14.
43. Schroedter Brunon — m. i p. Bydgoszcz, Grunwaldzka 62.
44. Siniarski Jan — p. Warszawa, Madalińskiego 19.
45. Skrzydlewska Marja Ogrody handlowe — m. Chwalibogowo, p. Strzałkowo, woj. Poznańskie.
46. Starcka K. Syn — p. Lwów-Podzamcze, Zborowska 1—9.
47. Sydrych Michał — p. Warszawa, Karolkowa 66.
48. Szmidt Jan — p. Warszawa, Górczewska 79.
49. Szmitt Maurycy Inż. — m. Wola Rasztowska, p. Radzymin.
50. Szymborski Rajmund — p. Warszawa, Powązkowska 22.
51. „C. Ulrich" dyr. Artur Machlejd — m. Ulrichów, p. Warszawa, Ceglana Nr. 11.
52. Ulrich Juljan — m. Teodorówka-Płudy, p. Warszawa, Okólnik 5.
53. Wistehube Otton, firma „J G. van de Weg" — m. i p. Łódź, Piotrkowska 96.
54. „Witanów" Spółdz. Ogrodn. — m. Bieniewice, p. Błonie, woj. Warsz.
55. Wolszcza Ludwik inż. — m. i p. Mizocz pod Dubnem, woj. Wołyńskie.
56. Wrzesiński Ludwik — p. Warszawa, Elekcyjna 25.
57. Ziółkowski Stanisław — p. Warszawa, Krakowskie-Przedm. 34. (kościół Wizytek).

Wykaz członków Polskiego Związku Producentów Warzyw.

1. Aberle Henryk Gorzkiewki gm. Wilanów.
2. Acher Adolf Skorosze gm. Skorosze.
3. Abrożewicz Franc. Górczewska 35
4. Antolak Adam Skorosze gm. Skorosze.
5. Antolak Józef Skorosze gm. Skorosze
6. Antoszewski Cezary Piaseczyńska 34.
7. Barański Stanisław Redutowa 5.
8. Bieńkowski Arkadj. Grójecka 65.
9. Bieńkowski Józef Naczelnikowska 2.
10. Bieńkowski Aleksan. Stare Bródno 10.
11. Bieńkowski Kazim. Modlińska 15.
12. Bieńkowska Zofja Szczęśliwicka 41.
13. Bińka Wacław Karlińskiego 46.
14. Bińka Wawrzyniec Górce gm. Młociny.
15. Boczkowski Józef Sowińskiego 7.
16. Boczkowski Klemens Ordona 7.
17. Boczkowski Stanisł. Sowińskiego 8.

18. Bogdan Ludwik Opawska 16.
19. Bogucki Adolf Elekcyjna 4.
20. Bogucki Wacław Elekcyjna 4.
21. Boguszewski Piotr Sowińskiego 33.
22. Boguta Józef w. Zbarz, gm. Wilanów.
23. Bojarski Feliks Skorosze, gm. Skorosze
24. Bojarski Jan dtto .
25. Borkowski Walenty Bernardyńska 55.
26. Brzozowski Stanisł. Puławska 11.
27. Bucholc Bolesław I Wolska 150.
28. Bucholc Bolesław II Macierzysz, gm. Blizne.
29. Bursiak Jakób Bukowińska 4.
30. Cepuch Anna Sieradzka 14.
31. Chaniecki Józef Kaliska 15.
32. Cieślak Antoni Szczęśliwicka 50.
33. Cieślak Marjan Szczęśliwicka 50.
34. Cieślak Stefan Szczęśliwicka 34.
35. Ciszek Władysław Redutowa 8.
36. Czaplicki Józef Bema 59.
37. Cybart Edward Odolany, gm. Blizne.
38. Cybart Henryk Bateryjka 20.
39. Cybart Karol Grochowska 17.
40. Cybart Roman Bateryjka 20.
41. Dawidowski Aleks. Blizne, gm. Blizne.
42. Dąbrowski Ludwik Szczęśliwicka 40.
43. Dłuski Sabin Opaczewska 54.
44. Domalski Konstanty Szczęśliwicka 42.
45. Drabich Edward — Wolska 105.
46. Drzewiecki Lucjan — w. Mory, gm. Blizne.
47. Dyrda Mateusz — Bocheńska 8.
48. Fedorowicz Piotr — Madalińskiego 74.
49. Fedorowicz Witold — Górce, gm. Młociny.
50. Fijałkowski Edward — Elekcyjna 31.
51. Filipek Bronisław — Toruńska 9.
52. Finkielsztejn Emil — Raków, gm. Skorosze.
53. Fuksiewicz Teofil — Forteczna 3.
54. Gadomski Władysł. — Górce, gm. Młociny.
55. Gardwniak Paweł — Raków, gm. Skorosze.
56. Gazdowski Karol — Emilin, gm. Bródno.
57. Glesman Sukc. (Marj.) — Wielicka 29.
58. Głodkowski Stanisł. — Ordona 13.
59. Goethel Henryk — Bełzka 1.
60. Grabowski Feliks — Wolska 113.
61. Grabowski Ignacy — Wolska 113.
62. Grabowski Stanisław — Wolska 105.
63. Grochal Franciszek — Bernardyńska 33.
64. Grochal Piotr — Bernardyńska 31.
65. Haag Waldemar — Wielicka 25.
66. Haas Aleksander — Opacz, gm. Skorosze.
67. Haas Edmund — Chrzanów, gm. Blizne.

68. Hajdziony Antoni Racławicka 25.
69. Hajdziony Leon — Wilcza 46
70. Hawłowski Aleksand. — Bema 7.
71. Hawłowski Mieczysł. — Kaliska 15.
72. Hass Władysław — Skorosze, gm. Skorosz.
73. Hołdak Roman — Górczewska 90.
74. Hoser Wincenty — Al. Jerozolimskie 45.
75. Iwanicki Jan — Ożarów, gm. Ożarów.
76. Jabłczyński Edward — Droga Polna 84.
77. Jałoszyński Francisz. — Wielicka 20.
78. Jałoszyński Józef — Rakowiec gm. Skorosze.
79. Jałoszyńska Salomea — Piotrówek, gm. Skorosze.
80. Jasiński Roman — Jabłonna
81. Jaworska Walentyna — Madalińskiego 80.
82. Kaczorowski Ignacy — Włochowa 18.
83. Kaczorowski Witold — Rakowiec gm. Skorosze.
84. Kalkuciński Wawrz. — Skorosze, gm. Skorosze.
85. Kałdunek Michał — Czerniakowska 6.
86. Kamiński Franciszek — Nowy Wawrzyszew, gm. Młociny.
87. Karaś Stanisław — Załuski, gm. Skorosze.
88. Karaszewski Feliks — Grabów, gm. Falenty
89. Kardasiewicz Leokad. — Włochowska 43.
90. Kardasiewicz Wład. — Ordona 13.
91. Kaszyński Jan — Górczewska 46.
92. Kifer Jan — Czechowice, gm. Skorosze.
93. Kępka Franciszek — Włochowska 15.
94. Kiełpiński Mieczysł. — Madalińskiego 71.
95. Kiedrzyński Edward — Włochowska 38.
96. Kilen Jan — Chrzanów, gm. Blizne.
97. Kilen Karol — Skorosze, gm. Skorosz.
98. Klimek Józef — Nowowiejska 14.
99. Koch Aleksander — Załuski gm. Skorosze.
100. Konarski Michał — Karlińskiego 26a.
101. Kopiński Aleksander — kol. Opacz, gm. Skorosze.
102. Kopiński Kazimierz — kol. Opacz, gm. Skorosze.
103. Kordus Michał — Skorosze, gm. Skorosz.
104. Kornacki Michał — Racławicka 23.
105. Kosiński Zygmunt — Czechowice, gm. Skor.
106. Kotyński Aleksander — Wołowska 4.
107. Kotyński Karol — kol. Górce, gm. Młociny.
108. Kotyński Władysław — Wołowska 5.
109. Kowalski Władysław — Szczęśliwicka 12.
110. Królikowski Wojc. — Stefanówka, gm. Bródn.
111. Kubalski Tadeusz skc. po Kelli Wiktorji — Szczęśliwice, gm. Skorosze.
112. Kubicki Antoni — Białołęka, gm. Bródno.
113. Kucharski Klemens — Włochy, gm. Skorosze.
114. Kuferski Wacław — Niemcewicza 37.
115. Kurtz Jerzy — Gniewkowska 16.
116. Kwiatkowski Karol — Blizne, gm. Blizne.

117. Lachowski Władysł. — Służew, gm. Wilanów
118. Lange Karol — kol. Raszyn, gm. Falen.
119. Latoszek Jan — Załuski, gm. Skorosze.
120. Latoszek Michał — Gorzkiewki, gm. Wilan.
121. Lejbrandt Edward — Duchnice, gm. Ożarów.
122. Lenart Edmund — Duchnice, gm. Ożarów.
123. Łagowski Jan — Wyczółki, gm. Falenty.
124. Łapiński Juljan — Szczęśliwicka 32.
125. Łapiński Władysław — Folwark Krasnowola.
126. Maciejewski Jan — Górczewska 92.
127. Makowski Bolesław — Wiktoryn, gm. Skor.
128. Makowski Mateusz — Wiktoryn, gm. Skor.
129. Makólski Teofil Dr. — Raj-Łomianki, Marszałkowska 49.
130. Malinowski Ludwik — Czerska 13.
131. Małczyński Adam — Grójecka 74.
132. Markiert Maksymil. — Gniewkowska 16.
133. Maruda Ignacy — Włochy, gm. Skorosze.
134. Maruda Tomasz — Sowińskiego 28.
135. Matys Stefan — Macierzysz, gm. Blizne.
136. Michrowski Ludwik — Zabrzezin, gm. Blizne.
137. Mierzejewski Zygm. — Dąbrówka, gm. Jabł.
138. Milbrandt Korneli — Skorosze, gm. Skor.
139. Miros Stanisław — Chrzanów, gm. Blizne.
140. Moszczeński Stefan — Bronisze, gm. Blizne.
141. Moszyński Bronisław — Moczydło 9.
142. Moszyński Franciszek — kol. Górce, gm. Młociny.
143. Możdziński Stanisł. — kol. Górce, gm. Młoc.
144. Muchowski Franc. — Bema 1.
145. Nadolski Władysław — Bernardyńska 3.
146. Niwińska Marjanna — Opaczewska 36.
147. Nyc Andrzej — Gniewkowska 31.
148. Ochman Jan — Szopy Niemieckie.
149. Olbrysz Feliks — kol. Leonówek, w. Karczunek, gm. Falnety.
150. Olszewski Bolesław — Gniewkowska 33.
151. Ostaszewski Aleks. — Okęcie, gm. Skorosze.
152. Ostrowski Eugenjusz — Chmielna 130.
153. Ostrowski Franc. — Bocheńska 10.
154. Ostrowski Jan — Bernardyńska 61.
155. Paczowski Jan — Moczydło-Czyste.
156. Paczowski Juljan — Okęcie, gm. Skorosze.
157. Pawlikowski Piotr — Szczęśliwicka 35.
158. Pawłowski Władysław — maj. Blizne.
159. Pergałowska Marc. — Iwicka 27.
160. Perkowski Jan — Grójecka 73.
161. Perz Jakób — Odolany, gm. Blizne.
162. Piechowski Brunon Bracia — Szczęśliwice, gm. Skorosze.
163. Piechowski Józef — Grójecka 82.
164. Pietrzak Władysł. — Rakowiecka 8.
165. Piotrowski Stanisław — Błonie.
166. Potocka Janina — Bernardyńska 1.

167. Prądzyński Witold — Skorosze, gm. Skorosze.
168. Polit Antonina — Bernardyńska 41.
169. Prędkiewicz Józef — Szczęśliwicka 39.
170. Pyzel Szczepan — Zbarz, gm. Wilanów.
171. Radziwiłowa Marja — Zegrze-Serock.
172. Riedllowa Halina — Spółdz. Ogr. Witanów, Błonie.
173. Rosłan Stanisław — Okęcie, gm. Skorosze
174. Rząca Adam — Kaliska 19
175. Rząca Roman — Załuski, gm. Skorosze.
176. Rząca Zygmunt — Kaliska 19.
177. Rzeszotarski Aleks. — Madalińskiego 79.
178. Samborska Karolina — Czerniakowska 25.
179. Sawicki Aleksander — w. Rybie, gm. Falenty.
180. Sawicki Bernard — k. Opacz, gm. Skorosze.
181. Siedlicki Bolesław. — Sękocińska 9/11
182. Scholl Rudolf — Szczęśliwice, gm. Skor.
183. Siniarski Jan — Rejtana 4.
184. Sikorski Józef — Czerniakowska 39.
185. Sitarski Aleksander — Puchały, gm. Falenty.
186. Skirzyński Michał — Gniewkowska 17.
187. Smolarek Aleksander — Królikarnia Mokotów
188. Smosarski Feliks — Szopy Niemieckie.
189. Smosarski Jan — Szopy Niemieckie.
190. Smosarski Stanisław — Służew, gm. Wilanów
191. Sokołowski Franc. — Kaliska 11.
192. Sobański Józef — Wiązownia.
193. Starczewska Elżbieta — Górce, gm. Młociny.
194. Styczek Piotr — kol. Blizne, gm. Blizne.
195. Swida Karol — folw. Konstantynów, gm. Bródno.
196. Szczeciński Adam — Górce, gm. Młociny.
197. Szczeciński Antoni — Górce, gm. Młociny 16.
198. Szczeciński Ant. star. — Górce, gm. Młociny.
199. Szczeciński Edward — Nowy-Świat 26.
200. Szczeciński Leon — Chrzanów, gm. Blizne.
201. Szczęśniewska Jan. Włochowska 35.
202. Szer Ignacy — Sowińskiego 59.
203. Szlagowski Mieczysł. — Górczewska 73.
204. Szkoła Gł. Gosp. wiejskiego. Rakowiecka 6.
205. Sznajder Edward Rakowiec gm. Skor.
206. Sztajndacher Apolin. Pratulińska 12.
207. Szwajcer Jan — Piaseczyńska 36.
208. Szyling Józef — Włochowska 13.
209. Szymański Antoni — Górczewska 86.
210. Szymański Feliks — Czechowice, gm. Skor.
211. Szymański Wiktor — Grójecka 65.
212. Tomaszewski Miecz. — Raków, gm. Skorosze.
213. Tow. Ogrodn. Warsz. — Bagatela 3.
214. Traczyński Hieronim — Włochowska 23.
215. Ukleja Bolesław — Czerniakowska 19.
216. Urbaniak Jan — Salomea, gm. Skorosze.

217. Urbaniak Józef — Załuski, gm. Skorosze.
218. Wachnik Wincenty — Rakowiec.
219. Wardecki Andrzej — Bernardyńska 23.
220. Wardecki Edmund — Czerniakowska 31.
221. Wardecki Jan — Rakowiec, gm. Skoros.
222. Wardecki Karol — Bernardyńska 5.
223. Wardecki Marcin — Bernardyńska 16.
224. Windyga Stefan — Górce, gm. Młociny.
225. Windyga Władysław — Wolska 141.
226. Włodkowski — Kazimierz Grójecka 63.
227. Wolski Antoni — Grójecka 81.
228. Woyno Zygmunt — Skolimów, Woynowola.
229. Wroński Ignacy — Karolkowa 11.
230. Zaider Edward — Duchnice, gm. Ożarów.
231. Zajkowski Czesław — Moczydło 7.
232. Zajkowski Feliks — Elekcyjna 4.
233. Zajkowski Henryk — Rakowiec.
234. Zajkowski Stanisław — Rakowiec, gm. Skoros.
234. Zajkowski Stanisław — Rakowiec, gm. Skoros.
235. Zaleski Jan Sukc. Bolesława — Piotra Skargi 18.
236. Zaleski Stanisław — Radzymińska 87, 89.
237. Zaleski Sylwester Suck. Bolesława — Piotra Skargi 18.
238. Zatwartnicki Wojc. — Bernardyńska 1, folw. Czerniaków należy do Zatwarnick.
239 Zieliński Zygmunt — kol. Opacz, g. Skorosze.
240. Zelczak Szczepan — Szczęśliwicka 29.

Wykaz Organizacji Ogrodniczych, należących do Wielkopolskiego Związku Towarzystw Ogrodniczych.

	Nazwa Towarzystwa		Ilość człon.	Prezes
1.	Bydgoskie	Tow. Ogr.	64	Bosiacki Leon, ul. Młynarska 3.
2.	Gnieźnieńskie	„	28	Pełczyński Z., Gniezno, Targowisko
3.	Gostyńskie	„	37	Cwojdziński K., Gold, p. Gostyń
4.	Grodziskie	„	20	Rudawski K., Buk
5.	Inowrocławskie	„	68	Tomaszewski, Gniewkowo
6.	Jarocińskie	„	25	Burjan Leon, Jarocin, Zakł. Ogr.
7.	Kępińskie	„	14	Korinth P., Ostrzeszów
8.	Kościańskie	„	25	Ciszak A., Kościan.
9	Leszneńskie	„	55	Słaboszewski, Leszno.
10.	Poznańskie	„	126	Tomiak, Poznań, ul. Cegl.
11.	Pniewskie	„	18	Radziejowski, Kwilcz, pow. Międzychód
12.	Śremskie	„	21	Krzyżostaniak, Brodnica, p. Manieczki.
13.	Środzkie	„	18	Kopczyński. St. Środa, Zakł. Ogrodn.
14.	Szamotulskie	„	19	Urbaniak, Szamotuły, Zakł. Ogr.

Nazwa Towarzystwa	Ilość człon.	Prezes
15. Wrzesińskie Two. Ogr.	11	Oblamski, Września, ul. Staszica
16. Wyrzyskie „	11	Bednarowicz, Jeziorki Kosztowskie, pc. Wysoka.
17. Żnińskie „	16	Średziński Jan, Żnin, Zakł. Ogr.

Wykaz członków Pomorskiego Związku Ogr. Produk.

Grupa — Toruń.

1. Bacciarelli Wacław — Toruń, ul. Wybickiego.
2. Bagiński Bogumił — Pomorska Izba Roln, Toruń, ul. Sienkiewicza 40.
3. Bagiński Kazimierz — Toruń.
4. Bagiński Tadeusz — Nieszawka, pc. Podgórz.
5. Becker Władysław — Dorpocz Szlachecki, pow. Chełmno.
6. Celmer Paweł — Toruń-Mokre, ul. Bydgoska 56.
7. Chrzanowski Antoni — Toruń, ul. Grudziądzka 92.
8. Chrzanowski Bronisław — Toruń, ul. Grudziądzka 74.
9. Chrzanowski Władysław — Toruń, Wielki Rów.
10. Dziewiątkowski — Toruń, ul. Bielańska 43.
11. Guderjan Herman — Toruń, ul. Kołłątaja 5.
12. Hentschel Gotlieb — Toruń-Mokre, ul. Lelewela 3.
13. Hentschel M. — Toruń-Mokre, ul Lelewela 3.
14. Hintze Karol — Toruń, ul. Słowackiego.
15. Hozakowski Bronisław — Toruń, ul. Mostowa 28.
16. Janowski — Golub.
17. Joek Jan — Toruń-Mokre, ul. Świętopełki.
18. Kałdowski Maksymiljan — Stawki, pc. Toruń.
19. Kłosiński — Toruń, Koniuchy.
20. Kraśniewski — Przysiek, pc. Rozgarty.
21. Lendzion Jan — Podgórz, ul. Główna (Plebanka).
22. Lewandowski Leon — Toruń, Koniuchy.
23. Przeperski Agaton — Toruń-Mokre, ul. Kozacka 10.
24. Puchalski Alfons — Toruń, ul. Szeroka 26.
25. Rosiński — Rudak, pc. Podgórz.
26. Strąkowski — Toruń, ul. Grudziądzka 149.
27. Tomaszewski Lucjan — Toruń, ul. Mostowa 30.
28. Tomaszewski Stanisław — Gniewkowo, pc. Inowrocław
29. Walentowicz Makary — Toruń, ul. Świętopełki 10.
30. Zieleziński Stefan — Toruń, ul. Bydgoska 45.

Grupa — Bydgoszcz.

1. Adam Ernst — Bydgoszcz-Szretery.
2. Bacz Mieczysław — Bydgoszcz, ul. Gajowa 33.
3. Beier F. — Bydgoszcz, Wielkie Bartodzieje.
4. Bielik Paweł — Bydgoszcz-Bielawki, Senatorska 3.
5. Borman P. — Kowalewo, pow. Wąbrzeźno.
6. Böhme Erich — Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 57.

7. Ewert Wilhelm — Bydgoszcz-Szwederowo, ks. Skorupki.
8. Fijałkowski Antoni — Bydgoszcz, ul. Orła 40.
9. Figurski Florjan — Bydgoszcz, ul. Grodzka.
10. Fuchs Emil — Inowrocław, ul. Cmentarna.
11. Fuchs Otto — Inowrocław, ul. Cmentarna 26.
12. Gassman Fr. — Suczyn, pc. Fordon.
13. Giziński — Bydgoszcz, ul. Kossaka 68.
14. Głogowski — Żnin, woj. Pozn.
15. Haedeke R. — Chełmża, Pomorze.
16. Hartung August — Bydgoszcz, Wielkie Bartodzieje.
17. Leszczyński Nikodem — Bydgoszcz 4, ul. Mińska.
18. May Albert — Inowrocław, ul. Pakoska.
19. Murawski Ferdyn. — Bydgoszcz-Szwederowo, ul. ks. Skorupki.
20. Müller Ryszard — Bydgoszcz, ul. Toruńska 160.
21. Ross Juljusz — Bydgoszcz, ul. Św. Trójcy 16.
22. Sauerland Maksymiljan — Bydgoszcz 4, Czyżkówko, ul. Flisacka 6.
23. Schauer E. — Bydgoszcz 4, Czyżkówko, ul. Wyrzyska 3.
24. Schroedter Bruno — Bydgoszcz 4, Czyżkówko, ul. Berlińska 1.
25. Sonne Karol — Bydgoszcz, Wielkie Bartodzieje.
26. Średzińsk — Żnin, woj. Poznań.
27. Woźniak St. — Bydgoszcz-Szwederowo, Ks. Skorupki.
28. Wrzesiński Wł. Bydgoszcz, Małe Bartodzieje.

Grupa — Grudziądz.

1. Borchardt Otto — Michale, pc. Świecie.
2. Borowski Antoni — Grudziądz, Droga Łąkowa.
3. Dobecki Cyryl — Grudziądz, Droga Łąkowa.
4. Frensch Tomasz — Grudziądz, ul. Lipowa.
5. Kościński Jan — Grudziądz, Czerwony Dwór.
6. Lewandowski Jan — Małe Tarpno.
7. Makowski Leonard — Grudziądz, Cegielnia.
8. Napierała — Kunterszyn.
9. Riedl Maksymiljan — Grudziądz, ul. Nadgórna 29/30.
10. Rosiński Józef — Grudziądz, ul. Trynkowa 3a.
11. Rosiński Stefan — Grudziądz, ul. Wiktorjusza 18 Leśny Dwór
12. Westfalewski — Robakowo, pc. Gorzuchowo.

Wykaz członków Związku Polskich Zawod. Ogrodn. na Śląsku.

1. Andrzejewski Roman — Tarnowskie Góry.
2. Blokisch Franciszek — Siemianowice.
3. Bodora A. — Lubliniec.
4. Braisa Piotr — Królewska Huta.
5. Brzozka Józef — Tarnowskie Góry.
6. Burjan Lucjan — Markłowice Górne
7. Cebulla Paweł — Królewska Huta.
8. Chowaniec Gustaw — Jaworze k. Bielska.

9. Domin Alojzy — Katowice.
10. Drost Augustyn — Nowy Bytom.
11. Dryja Serafin — Królewska Huta.
12. Dziwis Stefan — Giszowiec.
13. Fiegler Alfons — Kochłowice.
14. Grund Paweł — Stary Bieruń
15. Gruschka Franciszek — Chorzów.
16. Halfter Jan — Katowice-Dąb.
17. Hillman Karol — Nowy Bytom.
18. Hoffman Józef — Katowice.
19. Holik Jan — Katowice-Karbowa.
20. Honisch Maksymiljan — Rybnik.
21. Jabłonka Józef — Mała Dąbrówka.
22. Jakubowski Józef — Sosnowiec.
23. Janotta Robert — Wielki Chełm.
24. Jaskulla Paweł — Chorzów.
25. Kaminka Jan — Zawiść.
26. Kawalec Piotr — Chorzów.
27. Koppel Paweł — Siemianowice.
28. Kozur Walenty — Katowice.
29. Königshaus Bernard — Katowice.
30. Kurzyca Franciszek — Wełnowiec.
31. Langner Józef — Załęże.
32. Leopold Ludwik — Królewska Huta.
33. Liebich Fryderyk — Katowice
34. Mach Ryszard — Bielszowice.
35. Maciąga Teofil — Michałkowice.
36. Mainka Wilhelm — Mikołów.
37. Migura Konstanty — Lubliniec.
38. Mikulla Józef — Nakło Śląskie.
39. Mikulla Robert — Murcki.
40. Młynarski Stanisław — Sosnowiec.
41. Müller Jerzy — Łaziska Średnie.
42. Müller Leopold — Wełnowiec
43. Naszyński Hyrik — Łagiewniki.
44. Neliszer Florjan — Piotrowice.
45. Neumann Emil — Wielkie Hajduki.
46. Neumann Wilhelm — Tarnowskie Góry.
47. Niedziella Alfred — Bielszowice.
48. Nowak Jan — Sosnowiec.
49. Nowak Karol — Łaziska Średnie.
50. Obstój Stanisław — Łaziska Górne.
51. Ociepka Stanisław — Zgoda, pow. Świętochłowice.
52. Peikert Jerzy — Lubliniec.
53. Piontek Karol — Tarnowskie Góry.
54. Pittlock J. M. — Załęże.
55. Piwowarski Ludwik — Mysłowice.
56. Przybilla Karol — Brzeziny Śl.
57. Seidel Ernest — Mikołów.
58. Siebenhaar Karol — Siemianowice.

59. Skowronek Alfons — Wielkie Hajduki.
60. Szauer Stanisław — Biała.
61. Szendzierlorz Stefan — Michałowice
62. Szklorz Ernest — Katowice-Dąb.
63. Świertnia Józef — Wielkie Hajduki.
64. Truskolaski Aleksander — Krzeszowice.
65. Urbański Łucjan — Strumień.
66. Volkmer Robert — Stare-Tarnowice.
67. Wesołowski Adolf — Katowice.
68. Widuch Józef — Lubliniec.
69. Willmann Paweł — Katowice.
70. Wlokas Karol — Żory.
71. Zając Ignacy — Bielszowice.
72. Zock Józef — Katowice.

Wykaz członków Małopolskiego T-wa Ogrodniczego we Lwowie.

1. Bal Stanisław.
2. Bąkowski Piotr.
3. Białowąsówna Józefa.
4. Boryszko Zygmunt.
5. Brzeziński Kazimierz.
6. Czerny Michał.
7. Data Franciszek.
8. Duda Franciszek.
9. Duszyński Jan.
10. Gustek Józef.
11. Kawecki Jan.
12. Klimowicz Teodor.
13. Kurleto Józef.
14. Kużela Józef.
15. Makowiecki Stefan.
16. Markowski Edmund.
17. Miniewska Marja.
18. Najwer Wojciech.
19. Piątkowski Stanisław.
20. Połoniecki Bernard.
21. Riedl Edmund.
22. Riedl Kazimierz.
23. Riedl Tadeusz.
24. Robinsohn Jakób.
25. Röhr Hieronim.
26. Röhr Ludwik.
27. Staffa K. B.
28. Stark Rudolf.
29. Trąd Stanisław.
30. Tychowski Jan.
31. Tychowski Leon.
32. Uwiera Antoni.
33. Waluszewski Edward.
34. Wojtowicz Jan.
35. Wrzak Wacław.

Wykaz członków Lubelskiego T-wa Ogrodniczego.

1. Blenan Radosław.
2. Bolesławska Kazimiera.
3. Chomicz Jan.
4. Cieszkowska Emilja.
5. Dąbrowa Wincenty.
6. Dec Franciszek.
7. Dryja Antoni.
8. Drzewicki Bohdan.
9. Filipowski Władysław.
10. Fleszarowa Aniela.
11. Giewartowski Stanisław.
12. Goliński Stanisław dr.
13. Grabińska Marja.
14. Hemplowa Marja.
15. Jakubczyk Jan.
16. Jakubiak Ks.
17. Kłobska Bożenna.
18. Kłopotowska Zofja.
19. Koporska Helena.
20. Koryznowa Antonina.
21. Kowalczewski dyr.
22. Kozłowski Czesław.

23. Kryszko Michał.
24. Kwerko Jan.
25. Kwiatkowski dyr.
26. Kwiatkowski Waw. kap.
27. Łabędzka Helena.
28. Łukomski Stefan.
29. Majewska Zofja.
30. Materska Marja.
31. Michalewski Bronisław.
32. Moritzowa.
33. Olejarnik Aleksander.
34. Pajdowski Mikołaj.
35. Pierożyński dyr.
36. Poleska Henryka.
37. Puternicki Konrad.
38. Rachwald Ryszard.
39. Rubaszkiewicz Tadeusz.
40. Rüdiger Zygmunt.
41. Samorek Stanisław Ks.
42. Sasin Aleksander.
43. Sobański Jakób.
44. Sobieszczańska Marja.
45. Staniszewska Marja.
46. Swolkień Jan.
47. Szczepanik Andrzej.
48. Szczepański Czesław.
49. Śliwińscy Zygmuntostwo.
50. Tosio Atylja.
51. Turbański Tomasz.
52. Walczak Jan.
53. Waściszakowski Leon.
54. Winiarski Stanisław.
55. Wojciechowscy.
56. Wośkowska Helena.
57. Zieliński Antoni.
58. Żółtowski Stefan Ks.

Wykaz członków Towarzystwa Ogrodniczego w Częstochowie.

1. Bielecki Władysław, Częstochowa, ul. Kościuszki 5.
2. Dziwiński Leon, gm. Grabówka, w. Lisiniec.
3. Guzik Jan — Ostatni Grosz, Botaniczna 6.
4. Hoffman Mieczysław — Częstochowa, ul. Pomologiczna 8.
5. Kania Wacław — Częstochowa, ul. Ciemna 59.
6. Kopiński Franciszek — Zawodzie, ul. Olsztyńska 60.
7. Kucparski Edward — Częstochowa, ul. Piotrowska 4/10.
8. Kucparski Roman, Częstochowa, ul. Aleja 25.
9. Kurek Jan, Częstochowa, ul. Aleja 29.
10. Malinowski Stanisław, Częstochowa, ul. Ciemna 122.
11. Niezgoda Marcjanna, Częstochowa, ul. Ogrodowa 34.
12. Olejniczak Jan, gm. Grabówka, w. Lisiniec.
13. Olejniczak Józef, os. Kłobuck.
14. Olejniczak Tadeusz, gm. Grabówka, w. Lisiniec.
15. Przybylski Antoni, Częstochowa, ul. Ciemna 158.
16. Słomka Jan — Częstochowa, ul. Sobieskiego 26.
17. Stolarski Józef — Częstochowa, ul. Humbertowska 17.
18. Sypek Michał — gm. Grabówka, w. Kawodrza.
19. Walczak Antoni — Częstochowa, ul. Handlowa 6.
20. Waniel Felicjan — Częstochowa, ul. Aleja 12.
21. Wierus Wawrzyniec — gm. Grabówka, w. Lisiniec.

Wykaz członków Sekcji Ogrodniczej Wołyńskiego Towarzystwa Rolniczego.

Powiat Dubieński:

1. Boguszowa Z., m. Długoszyje.
2. Chodkiewicz M. hr. — m. Młynów.
3. Drowanowski A. — m. Perekale.
4. Ledóchowski Al. hr. — m. Smordwa.

Powiat Horochowski:

5. Antoniewicz Wł. — m. Kwasów.
6. Bielska — m. Bodiaczów.
7. Ledóchowska Z. hr. — m. Bużany.
8. Mochliński J. — m. Fusów.
9. Mochliński L. m. Strzylcze
10. Waniewicz K. — m. Pieczychwosty.
11. Zieleński A. — m. Jezierce.

Powiat Kowelski:

12. Dworakowski T. — m. Przewały.
13. Łada-Łobarzewska — m. Wielick.
14. Mianowski L. — m. Hołoby.
15. Niepokalanki Siostry — m. Maciejów.
16. Rzyszczewska E. — hr. m. Dolsk.
17. Sejmik Kowelski — m. Uchowieck.

Powiat Krzemieniecki:

18. Rudnicki K. — m. Drewinie.
19. Rzewuskiego L. sp. — m. Borsuki.
20. Sejmik Krzemieniecki — m. Wiśniowiec.
21. Szkoła Rolnicza — m. Białokrynica.

Powiat Lubomelski:

22. Kampioni K. — m. Luboml.
23. Konczewski — m. Ostrówki.

Powiat Łucki:

24. Czerwińska M. — m. Podberezie.
25. Dyrks A. — m. Nowosicze.
26. Halik P. — m. Chorłupy.
27. Ołdakowski Z. — Ławrów.
28. Peretjatkowicz E. — m. Poddębce.
29. Szkoła Rolnicza — m. Trościaniec.
30. Zapolski A. — m. Rożyszcze.
31. Zarząd Lasów Ordynacji Ołyckiej — m. Cumań.
32. Zwoliński L — m. Uhrynów

Powiat Rówieński:

33. „Agrinkom" — Równe, folw. Górka.
34. Jasieńska W., m. Tudorów.
35. Pruszyński P. hr. — m. Woronów.
36. Radecki-Mikulicz — m. Lipki.
37. Radziwiłł J. ks. —m. Szpanów.
38. Stecki A. hr. — m. Międzyrzec.
39. Steinheil T. bar. — m. Gródek.
40. Szkoła Rolnicza — m. Horyngród.
41. Szkoła Rolnicza — m. Szubków.

Powiat Włodzimierski:

42. Krasicki Z. hr.,—m. Owadno.
43. Krzyżanowska M. — m. Bindura i Turyczany.
44. Sumowski A. — m. Zamilcze.

Powiat Zdołbunowski:

45. Dunin-Karwicka M. hr. — m. Stubło.
46. Dunin-Karwicki J. hr. — m. Mizocz.
47. Sejmik Zdołbunowski — m. Moszczanica.

OGŁOSZENIA.

Sadownictwo.

Mann Alfons — Warszawa, pl. Małachowskiego 2. Plecaki do rozpylania płynów i proszków. Hydropulty i ręczne strzykawki do kwiatów. Noże ogrodnicze wszystkich rodzai, stal Ia. Sekatory ręczne i na kiju, skrobaczki, szczotki itd.

Nowicki Władysław — Płock Podolszyce, poczta Płock skrz. poczt. 43, tel. 331. Szkółki drzew owocowych. Dziczki drzew owocowych i róż oraz drzewka owocowe. Róże szlachetne: krzaczaste, pienne i sadzonki morwy białej. Cenniki illustrowane wysyłam na żądanie.

Ulrich C. — Zakłady Ogrodnicze, zał. 1805 r. w Warszawie, S. A. Centrala — Ceglana 11, tel. 9-25. Drzewka i krzewy owocowe. Wszelkie narzędzia i przyrządy ogrodnicze. Aparaty do opryskiwania. Środki chemiczne do zwalczania szkodników. Nawozy sztuczne pod drzewa i krzewy owocowe. Cenniki i katalogi na żądanie.

Szkółkarstwo.

„Agrinkom" Sp. Akc. — Wschodnie Towarzystwo dla Handlu, Przemysłu i Urządzeń Rolnych — maj. Górka p Równe Woł. Szkółki drzew owocowych, parkowych i krzewów różnego rodzaju.

br. Brunickiego Juljana w Podhorcach koło Stryja — Szkółki drzew owocowych, ozdobnych i bylin, założone w 1892 r. produkują drzewa i krzewy owocowe i ozdobne, róże, byliny, nasiona drzew i krzewów ozdobnych oraz bylin Przestrzeń szkółek 30 ha.

ks. ks Czartoryskich w Żurawnie n/D. — Zakłady Ogrodnicze polecają szkółki drzew owocowych z uwzględnieniem działu drzew owocowych, ozdobnych oraz szkółki bylin.

St hr. Dzieduszyckiego Szkółki — Sokołów koło Stryja polecają w hurcie i detalu: siewki drzew owocowych, róże i byliny. Cennik na żądanie.

K. Ejzyk w Kutnie skrz. poczt. 55 — Róże we wszystkich najlepszych odmianach, bogaty wybór nowości. Krzaczaste, pnące, płaczące i pienne. Masowa produkcja podkładek róż do wszelkich celów. Cenniki wysyła na żądanie.

Freege Emil — Szkółki drzew owocowych i ozdobnych, bylin róż i Rakowice k/Krakowa. Adres: Kraków—Lubicz 36/38, telefon 101: telegraf Freege Kraków.

Gałczyński Bronisław i Ślaski Jan s. o. o. — Drzewa owocowe, alejowe i róże (Szkółki w Broniszowie, woj. Kieleckie). Wyłączna sprzedaż i wszelkie informacje: Bron. Gałczyński i Jan Ślaski s. o o. Piaseczno k. Warszawy.

Girdwoynia Aleksandra — Zakład Pomologiczny w Ołtarzewie. Biuro w Warszawie, Emilji Plater 35, m. 6. Szkółki drzewek owocowych.

Kisielnicki Bogdan maj. Kisielnica st. poczt. Łomża, telef. Łomża 162. Szkółki Kisielnickie 200.000 sztuk produkcji rocznej drzew i krzewów oraz róż.

Szkółki: Lemszczyzna Szczekarków — Drzewka owocowe, dziczki i róże. Biuro sprzedaży — Warszawa, Boduena 2, tel. 219-89.

Mann Alfons Sp. Akc. Warszawa, pl. Małachowskiego № 2. — Plecaki do rozpylania płynów i proszków. Hydropulty i ręczne strzykawki do kwiatów. Noże ogrodnicze wszystkich rodzai, stal Ia. Sekatory ręczne i na kiju, skrobaczki, szczotki itd.

Matuszewski Michał — Majątek i Zakłady Przemysłowe Biejkowska Wola, p. Białobrzegi. — Szkółki drzew owocowych, oraz róż piennych i krzaczastych. Hodowla dzików.

Nowicki Władysław — Płock Podolszyce. Adres: Płock, skrz. poczt. 43, tel. 331. Szkółki drzew owocowych. Dziczki drzew owocowych i róż oraz drzewka owocowe. Róże szlachetne: krzaczaste, pienne i sadzonki morwy białej. Cenniki illustrowane wysyłam na żądanie.

Pudliszki. poczta Krobia Wlkp. (włas. St. Fenrych). Stacja kolej. Karzec. Szkółki drzew owocowych, 15 ha.

Z. Śliwińskiego Szkółki Nałęczowskie p. Nałęczów, st. kol. Sadurki, woj. Lubelskie. Drzewa i Krzewy owocowe w odmianach handlowych. Drzewa do obsadzania dróg i alei oraz krzewy ozdobne. Specjalność róże w najnowszych odmianach. Dalje-Gladiolusy.

„Stefanin" maj. Dziepłuć, poczta Radomsko, skrz. № 17, woj. Łódzkie. Szkółki owocowe. Plantacje: dziczków, drzew owocowych i warzyw.

Stoiński Józef. Zakład Ogrodniczy w Łodzi, ul. Krakowska 13 (Zdrowie). Szkółki drzew i krzewów owocowych, ozdobnych, konifer-ów i wszelkiego rodzaju roślin ogrodowych.

Suchodolski Edward maj. Mościska, poczta Żółkiewka, woj. Lubelskie, stacja kolejowa Russkie Piaski.

Mościskie szkółki drzew owocowych róż i bzów.

Szkółki Żbikowskie właściciel Piotr Hoser. Adres: Pruszków, skrz. p. 6, lub Warszawa, Jerozolimska 45. Konto P. K. O. 60842. Drzewka i krzewy owocowe i ozdobne, róże, byliny.

Ulrich C. Zakłady Ogrodnicze, zał. 1805 r. w Warszawie, S. A. Centrala — Ceglana 11, tel. 9-25, szkółki w Ulrichowie pod Warszawą, tel. 9-25. Dojazd tramwajem Nr. 9. Drzewka i krzewy owocowe i ozdobne w odmianach handlowych i amatorskich. Róże pienne i krzaczaste. Byliny. Krzewy na żywopłoty. Dziczki drzew owocowych. Cenniki i katalogi na żądanie.

Widzewskie Ogrody kierownik L. Nowicki — Widzew, poczt. Pabjanice, skrz. 54. 75 tysięcy róż nisko szczepionych, cenniki wysyła się na żądanie gratis i franco.

Zakłady Ogrodnicze Małopolskiego T-wa Rolniczego we Fredrowie, poczta i st. kol. Rudki, woj. Lwowskie — polecają drzewa i krzewy owocowe, ozdobne oraz byliny.

Kwiaciarstwo.

Freege Emil. Zakłady Ogrodnicze—Kraków Lubicz 36/38. Rośliny wazonowe i kwiaty cięte.

B. Hozakowski. Toruń, Mostowa 28 Zakłady Ogrodnicze. Cyclameny, Hortensje, rośliny dekoracyjne, róże.

Jakubowski Mikołaj — Warszawa ul. Złota 15, tel. 168-69. Kwiaciarnia. Wykonuje wieńce, kosze, bukiety, dekoracje. Cały rok duży wybór palm, kwiatów ciętych i doniczkowych.

Kordus Michał junior i Ska. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Warszawa, Żytnia 34, tel. 258-72. Zakład Zdobnictwa Roślinnego. Hodowla kwiatów i roślin ozdobnych.

Mann Alfons, Warszawa, pl. Małachowskiego № 2. Plecaki do rozpylania płynów i proszków. Hydropulty i ręczne strzykawki do kwiatów. Noże ogrodnicze wszystkich rodzai, stal Ia. Sekatory ręczne i na kiju, skrobaczki, szczotki itd.

„Marysin". Zakłady Ogrodnicze w Łodzi, Ruda Pabj. Szkolna 7, tel. 4-96. Właściciel i kierownik Fr. Dziomdziora. Specjalność kwiaciarstwo.

Skrzydlewska Marja. — Ogrody handlowe, Chwalibogowo pow. Strzałkowo woj. Poznańskie. Kwiaciarstwo—Warzywnictwo. Specjalność Chryzantemy, Cyklameny. Wystawiamy na Wystawach Ogrodniczych.

Ulrich C Zakłady Ogrodnicze, założone 1805 r. w Warszawie S. A. Centrala— Ceglana 11, tel. 9-25. Hodowle roślin w Ulrichowie, pod Warszawą, tel. 9-26. Dojazd tramwajem Nr. 9. Produkcja azalij, bzów, cyklamenów, primul, hortensyj, róż, konwalji, złocieni, palm, paproci i innych roślin szklarniowych, oraz gruntowych.

Widzewskie Ogrody kierownik L. Nowicki I Widzew, poczta Pabjanice, skrz. p. 54. — 75.000 róż nisko szczepionych, cennik wysyła się na żądanie gratis i franco.

Wisner Franciszek w Łodzi, ul. Towarowa 9. Specjalna hodowla róż w gruncie. Na żądanie katalog gratis.

„Witanów" Spółdzielnia ogrodnicza i przemyslowo-handlowa z ogr. odp., poczta Błonie woj. Warsz. Specjalność: hodowla chryzantem, goździków, hortensji i primul w szklarniach, dziczek róż i konwalji na gruncie.

Zarząd Ogrodów Ordynata Alfreda hr. Potockiego w Łańcucie. Największe w Polsce ogrody kwiatowe w Łańcucie produkują jako specjalność róże i goździki szklarniowe, Chryzantemy, i Cyclameny w nowych ulepszonych odmianach, Hortensje, Colecolarje, Dahlje, Azalje, Cally, Pelargonje, Crotony, Clivie, Amarilisy, Begonje, Palmy i inne rośliny szklarniowe.

Warzywnictwo.

Ciekot Szczepan w Chodowie p.Siedlce, skrz. poczt. 44. Hodowla warzyw i nasion warzywnych.

Mann Alfons — Warszawa, pl. Małachowskiego 2. Plecaki do rozpylania płynów i proszków. Hydropulty i ręczne strzykawki do kwiatów. Noże ogrodnicze wszystkich rodzai, stal IA. Sekatory ręczne i na kiju, skrobaczki, szczotki itd.

Pudliszki, poczta Krobia Wlkp. (właśc. St. Fenrych). Stacja kolejowa Karzec. Plantacje szparagów, groszków konserwowych, fasolki, karoty, pomidorów na obszarze 175 ha. 2.500 okien inspektowych.

Ulrich C Zakłady Ogrodnicze, załoź. 1805 r. w Warszawie, S. A. — Centrala Ceglana 11, tel. 9-25. Produkcja i handel nasionami warzyw. Wszelkie narzędzia i przyrządy ogrodnicze. Nawozy sztuczne mieszane dla poszczególnych rodzajów warzyw. Środki chemiczne do zwalczania szkodników.

Zrzeszeni Producenci dla Handlu Warzywami — Warszawa, Grójecka 12. Eksport w ładunkach wagonowych.

Nasiennictwo.

Bracia Chomicz—Hodowla i skład Nasion. Warszawa, ul. Zgoda 8. Nasiona, narzędzia, nawozy sztuczne.

Ks. ks. Czartoryskich w Żurawnie, Małopolska Wsch. Hodowla nasion warzywnych i kwiatowych poleca nasiona warzyw, roślin kwiatowych jedno i wieloletnich, kłącza dahlii, mieczyków.

K. Ejzyk w Kutnie skrz., p. 55. Nasiona groszku pachnącego wielkokwiatowego Spencera we wszystkich najlepszych odmianach, bogaty wybór. Nowości najlepszych amerykańskich i angielskich hodowców, wyborowe do pędzenia i cięcia kwiatów. Produkcja krajowa ściśle selekcjonowana. Cenniki.

Freege Emil. Skład i Hodowla Nasion. Kraków, Lubicz 36/38 i Sukiennice 15/16, tel. 101. Adres telegr. Freege Kraków. Rok założenia 1860.

W. Garnuszewski — Skład Nasion, Warszawa, Hale Mirowskie, tel. 92-15 i 79-30. Poleca nasiona, narzędzia, nawozy.

„Granum" Sp. Akc. Hodowli Nasion Selekcyjnych, Warszawa, pl. Napoleona 6. Nasiona warzyw własnej selekcji, buraki ćwikłowe, egipskie i ciemnoczerwone, marchew: nantejska, londyńska; cebula: żytawska; pomidory wilanowskie, pietruszka, rzodkiewka, oraz nasiona traw szlachetnych własnej selekcji.

B-cia Hoser — Hodowla i Skład Nasion Warszawa, Jerozolimska 45, tel. 5-81. Nasiona warzywne, pastewne, kwiatowe, rośliny, kłącza i cebulki kwiatowe. Własne plantacje w Rakowcu pod Warszawą.

B. Hozakowski—Toruń, Mostowa 28. Specjalny skład i hodowla nasion. Wyborowe nasiona warzyw, kwiatów, polne i leśne.

L. Jasiński.—Skład Nasion. Łęczyca, Poznańska 30. Nasiona pierwszej jakości, rolne, traw, drzew, warzywne i kwiatów oraz narzędzia i przyrządy ogrodniczo-pszczelnicze. Cenniki rozsyłane są bezpłatnie. Rok założenia 1870.

Ostoja-Ostaszewski Edmund w Garbatówce, p. Cyców Chełmski. Hodowla Nasion buraków cukrowych i pastewnych, marchwi pastew-

nych, rzepy, karot i innych warzyw, oraz niektórych kwiatów. Pszenica ozima oścista: Banatka „Zofka" Bulwa.

Pudliszki poczta Krobia Wlkp. (właść. St. Fenrych). Stacja kolejowa Karzec. Nasiennictwo zboża i nasion ogrodowych.

Rożański Jan — Gospodarstwo Nasienne w Kucharach, poczta Świdniki nad Stochodem, pow. Kowelski, woj. Wołyńskie. Hodowla Nasion Warzywnych.

„Stanisławów" Jana ks. Druckiego Lubeckiego, poczta kolej. Grodno, woj. Białostockie. Sady i szkółki owocowe, nasiennictwo warzywne i rolne, plantacje warzywne, jagodowe.

„Spójnia" Sp. Akc. Hodowla Nasion — Nochowo p. Śrem. Generalne Przedstawicielstwo Jan Wachowiak i Ska. Spółka Rolniczo-Handlowa, Śrem.

Ulrich C. Zakłady Ogrodnicze, założ. 1805 r. w Warszawie, S. A. Centrala — Ceglana 11, tel. 9-25, Filja Sienkiewicza 11, tel. 9-28. Nasiona warzywne, pastewne, kwiatowe i rolne. Kłącza i cebulki kwiatowe. Własne plantacje nasion. Cenniki na żądanie.

Przetwórnictwo.

„Jastków" Wytwórnia win Owocowych położona w majątku tegoż nazwiska w woj. Lubelskiem, założona w r. 1925, powstała dla lepszego wyzyskania własnych sadów przestrzeni 120 mrg. Własność Nikodema Budnego. Adres: Lublin, Hotel „Victoria".

Pudliszki poczta Krobia Wlkp. (właśc. St. Fenrych) stacja kolejowa Karzec. Fabryka konserw owocowych i jarzynowych, wytłocznia win. Wyroby odznaczone najwyższemi nagrodami. Eksport zagranicę.

M. Pradel — Kraków, ul. św. Tomasza 22. Drożdże winne zarodowe „Drowin", przyrządy do badania soków, fermentacji win i inne artykuły do wyrobu win owocowych, podręczniki. Cennik franco.

Ulrich C. Zakłady Ogrodnicze, założ. 1805 r. w Warszawie, S. A. Centrala — Ceglana 11, tel. 9-2a, Filja — Sienkiewicza 11, tel. 9-28. Obieracze i krajacze do owoców, warzyw i ziemniaków. Praski i prasy do wyciskania soków i marmelad. Suszarnie do owoców, warzyw i ziół. Szatkownice. Wybijacze pestek. Zbieracze do owoców. Cenniki i katalogi na żądanie.

Maszyny i narzędnia ogrodnicze.

B-cia Hoser — Hodowla i Skład Nasion, Warszawa, Jerozolimska 45, tel. 5—81. Narzędzia ogrodnicze (noże, sekatory, piłki), narzędzia do uprawy ziemi (szpadle, łopaty, wspulchniacze, grace itd.) opryskiwacze oraz wszelkie przybory ogrodnicze oraz środki chemiczne do zwalczania szkodników. Nawóz ogrodowy „Chorzów" pod warzywa i kwiaty.

J. John w Łodzi, ul. Piotrkowska 217, tel. 2-88, 10-88, 77-88. Tow. Akc. Dostarcza oryginalne kotły Strebel'a do ogrzewań cieplarni ciepłą wodą.

Ulrich C. Zakłady Ogrodnicze, założ. 1805 r. w Warszawie, S. A. Centrala — Ceglana 11, tel. 9-25. Filja — Sienkiewicza 11, tel. 9-28. Wszelkie narzędzia i przyrządy ogrodnicze w wielkim wyborze. Nawozy sztuczne mieszane dla celów ogrodniczych. Środki chemiczne do zwalczania szkodników roślin. Cenniki i katalogi na żądanie.

Różne.

Krajowe Towarzystwo Meljoracyjne w Warszawie, ul. Kopernika 30. Planowanie i zakładanie ogrodów, sadów i parków.